

**TÜRKİYEDE MÜZİK MÜZECİLİĞİ
VE AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
DEVLET KONSERVATUVARI
İBRAHİM ALİMOĞLU MÜZİK MÜZESİ
ENVANTERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Suat DANDİNOĞLU

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Çağhan ADAR

Mayıs, 2019

Afyonkarahisar

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZİK ANASANAT DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİYEDE MÜZİK MÜZECİLİĞİ VE AFYON
KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ DEVLET
KONSERVATUVARI İBRAHİM ALİMOĞLU MÜZİK
MÜZESİ ENVANTERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Hazırlayan

Suat DANDİNOĞLU

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Çağhan ADAR

AFYONKARAHİSAR 2019

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Türkiye’ de Müzik Müzeciliği ve Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı İbrahim Alimoğlu Müzik Müzesi Envanteri Üzerine Bir İnceleme” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’ da gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

31/05/2019

Suat DANDİNOĞLU

TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ ONAYI

JÜRİ ÜYELERİ

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Çağhan ADAR
Jüri Üyeleri : Prof. Dr. Uğur TÜRKMEN
: Dr. Öğr. Üyesi Seyhan CANYAKAN

İmza

Müzik Anasanat Dalı Tezli Yüksek Lisans programı öğrencisi Suat DANDİNOĞLU'nun "Türkiye'de Müzik Müzeciliği ve Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı İbrahim Alimoğlu Müzik Müzesi Envanteri Üzerine Bir İnceleme" başlıklı tezi, 31.05.2019 günü saat 13.00' da Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıda isim ve imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Elbeyi PELİT
MÜDÜR

ÖZET

TÜRKİYEDE MÜZİK MÜZECİLİĞİ VE AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ DEVLET KONSERVATUVARI İBRAHİM ALİMOĞLU MÜZİK MÜZESİ ENVANTERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Suat DANDİNOĞLU

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MÜZİK ANASANAT DALI

Mayıs 2019

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Çağhan ADAR

Araştırmanın; konusu ve içeriği itibariyle Türkiye’de müzik müzeciliğinin gelişmesine öncülük eden kurumlardan biri olan Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı İbrahim Alimoğlu Müzik Müzesi, bünyesinde bulundurduğu 420 adet enstrüman ve yapılan bağışlarla günden güne büyüyen, kendini geliştiren, bununla birlikte il kültür turizmine katkı sağlayan bir müzedir. Müzik müzeciliğinde enstrümanların korunması ve sergilenmesi başta olmak üzere, alanında özgün ve yeni bir çalışma olması, dünyada ve ülkemizde çalışma alanlarından olan “Organoloji (Enstrüman Bilimi)” disiplininin yöntem ve tekniklerinden yararlanması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışma; müzik müzeciliği ile, Afyonkarahisar ilinin Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı İbrahim Alimoğlu Müzik Müzesi ile sınırlandırılmış; tarama modelini esas alan nitel yöntemlerin kullanıldığı betimsel bir araştırmadır.

Çalışma sonucunda; Alt problemlere göre düzenlenen veriler işlenmiş ve dünya müzik kültürünün tarihsel birikimlerinin gelecek kuşaklara aktarılması konusunda büyük bir öneme sahip olduğu, enstrüman miktarı, müzedeki enstrüman dağılımlarının Asya, Afrika, Avrupa ve Amerika kıtalarına göre sınıflandırılması konularına yer verilmiştir. Çalışmanın alana katkı sağlayıcı, özgün ve konu üzerinde yeni çalışmalara destek olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Müze, Organoloji, Enstrüman.

ABSTRACT

MUSEOLOGY OF MUSIC IN TURKEY AND A TREATISE ON AFYON KOCATEPE UNIVERSITY STATE CONSERVATORY İBRAHİM ALİMOĞLU MUSIC MUSEUM INVENTORY

Suat DANDİNOĞLU

**AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
THE INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF MUSIC**

May 2019

Advisor: Asst. Prof. Dr. Çağhan ADAR

The subject and content of the research basically focuses on Afyon Kocatepe University State Conservatory İbrahim Alimoğlu Music Museum which is one of the institution led to the development of music museum that has 420 piece instruments and is growing day by day, developing itself and contributing the country culture tourism. It is important to mention that music museum which is new and original in its area that especially preserves and exhibits the musical instruments and using the techniques of “Organology” (Instrument Science) which is a discipline that is really important regarding the methods of it.

The research is limited with music museum and the Afyon Kocatepe University State Conservatory of Afyonkarahisar İbrahim Alimoğlu Music Museum.

It is a descriptive research by using qualitative methods and based on screening model. The data is composed according to the subordinate problems which are processed and have a great proposition for transferring the historical accumulation of World musical cultures to the future generations. The subject is classified with Asia, Africa, Europe and U.S.A. in terms of the amount of instruments.

It is thought that the research will contribute to the field and it will be a supportive work to the new research studies in this topic.

Keywords: Museum, Organology, Instrument.

ÖNSÖZ

Araştırmam süresince benden yardımlarını esirgemeyen, bana bu yolda her zaman destek vererek beni yönlendiren çok değerli danışman hocam Doç. Çağhan ADAR' a, araştırma yöntemleri ve tez yazımı ile ilgili konularda benimle bilgilerini paylaşarak bana destek veren değerli hocam Prof. Dr. Uğur TÜRKMEN' e, lisans ve yüksek lisans eğitimim süresince benden yardımlarını esirgemeyen kıymetli hocam Yunus Emre UĞUR' a, fotoğraf çekimlerinde desteğini esirgemeyen değerli hocam Murat ÖNGÜN' e, eğitimim süresince emeği geçen tüm hocalarıma, tez çalışmam boyunca her zaman yanımda olan değerli arkadaşlarım Rifat BELTEKİN, Çılga Gizem ÇİL ERSÖZ, Engin ŞAHİN, Arda KULA ve Gamze KOR' a, gerekli maddi ve manevi desteklerini benden esirgemeyen aileme ve arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım.

Suat Dandinoğlu

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	ii
TEZ JÜRİ KARARI VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI	iii
ÖZET..	iv
ABSTRACT	vii
ÖNSÖZ	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi

GİRİŞ.....	1
------------	---

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MÜZİK TARİHİNDE DÖNEMLER	2
1.1. BAROK DÖNEM	2
1.2. KLASİK DÖNEM.....	3
1.3. ROMANTİK DÖNEM.....	4
1.4. ÇAĞDAŞ DÖNEM.....	5
2. ORGANOLOJİ.....	6
2.1. ORGANOLOJİ NEDİR?.....	6
2.2. TÜRKİYE’ DE ORGANOLOJİ ÇALIŞMALARI	6
2.3. ENSTRÜMANLARIN SINIFLANDIRILMASI	7
3. MÜZECİLİK KAVRAMI VE TANIMI	8
3.1. TÜRKİYEDE MÜZECİLİĞİN TARİHSEL GELİŞİM SÜRECİ	10
3.1.1. Selçuklu Dönemi Müzecilik.....	10
3.1.2. Osmanlı Dönemi Müzecilik	10
3.1.3. Cumhuriyet Dönemi Müzecilik.....	11
4. TÜRKİYE’DEKİ MÜZİK MÜZELERİ ve AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ DEVLET KONSERVATUVARI İBRAHİM ALİMOĞLU MÜZİK MÜZESİ.....	12
4.1. AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ DEVLET KONSERVATUVARI İBRAHİM ALİMOĞLU MÜZİK MÜZESİ.....	13
4.2. WOLFGANG OTT BAĞIŞI	13
5. PROBLEM CÜMLESİ	14
6. ALT PROBLEMLER.....	14
7. ARAŞTIRMANIN AMACI	14
8. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	15

9. ARAŞTIRMANIN SAYILTILARI.....	15
10. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	15

İKİNCİ BÖLÜM YÖNTEM

1. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	16
2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ	16
3. VERİ TOPLAMA YÖNTEMLERİ.....	17

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR VE YORUMLAR

1. BİRİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM.....	18
2. İKİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM	28
3. ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM	90
4. DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM....	111
5. BEŞİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM.....	117
SONUÇ ve ÖNERİLER	119
KAYNAKÇA.....	122
EKLER	125

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1. Afrika Trompeti	18
Şekil 2. Fagot	19
Şekil 3. Kaval.....	19
Şekil 4. Ney.....	20
Şekil 5. Klarinet	20
Şekil 6. Pan Flüt.....	21
Şekil 7. Zambır (Çifte).....	21
Şekil 8. Zurna.....	22
Şekil 9. Flüt.....	22
Şekil 10. Korno	23
Şekil 11. Saksafon.....	23
Şekil 12. Suzafon	24
Şekil 13. Trombon	24
Şekil 14. Trompet	25
Şekil 15. Tuba	25
Şekil 16. Akordeon	26
Şekil 17. Bandaneon	26
Şekil 18. Tulum.....	27
Şekil 19. Okarina	27
Şekil 20. Okarina	27
Şekil 21. Okarina	27
Şekil 22. Adungu	28
Şekil 23. Afrikanische Bogenharfen (Afrika Bowl Harps).....	29
Şekil 24. Afrikanische Bogenharfen	29
Şekil 25. Afrikanische Bogenharfen (Afrika yay Arpaları).....	29
Şekil 26. Afrikanische Kurzhalslaute (Afrika'nın Kısa Boyunlu Çalgısı)	30
Şekil 27. Ağız Harpı (Kopuzu)	30
Şekil 28. Akkordolia	31
Şekil 29. Arpa Llanera (Güney Amerika Arpı)	31
Şekil 30. Appalachian Dulcimer	32
Şekil 31. Balalaika	32
Şekil 32. Bandura.....	33
Şekil 33. Banjo.....	33
Şekil 34. Akustik Gitar, Bas Gitar	34
Şekil 35. Elektro Gitar, Klasik Gitar.....	35
Şekil 36. Begena, Kerar	36
Şekil 37. Berimbau	36
Şekil 38. Biola.....	37
Şekil 39. Broh	37

Şekil 40. Bulbul Tarang	38
Şekil 41. Burmesische Kurzhalslauten (Done Teen, Ding)	38
Şekil 42. Buzuki.....	39
Şekil 43. Chapey	39
Şekil 44. Charango.....	40
Şekil 45. Cister.....	40
Şekil 46. Citera	41
Şekil 47. Cümbüş.....	41
Şekil 48. Çeng.....	42
Şekil 49. Dan Bau	43
Şekil 50. Dan Day	43
Şekil 51. Dan Nguyet.....	44
Şekil 52. Dan Sen.....	44
Şekil 53. Dhodro Banam.....	45
Şekil 54. Dinh Goong	45
Şekil 55. Dombra	46
Şekil 56. Domra	46
Şekil 57. Domu	47
Şekil 58. Dotar	47
Şekil 59. Dotara	48
Şekil 60. Dramnyen (Sgra - Snyan)	48
Şekil 61. Dutar	49
Şekil 62. Dsyboi.....	49
Şekil 63. Elektro Baston Bağlama	50
Şekil 64. Dotara	50
Şekil 65. Ektara.....	51
Şekil 66. Enanga (Yay Harpı, Bowl Harp)	51
Şekil 67. Enanga	52
Şekil 68. Endingidi	52
Şekil 69. English Guitar.....	53
Şekil 70. Faglung – Kuglung	53
Şekil 71. Fanta Sitar.....	54
Şekil 72. Flosszither Tianhoun	54
Şekil 73. Gambus	55
Şekil 74. Gezupfte Akkordzithern (Guitar Zither)	55
Şekil 75. Ghichak.....	56
Şekil 76. Gimbri.....	56
Şekil 77. Goni	57
Şekil 78. Gitarre	57
Şekil 79. Guqin	58
Şekil 80. Gusli.....	58
Şekil 81. Harfenlaute	59

Şekil 82. Hasapi – Kutjapi	59
Şekil 83. Hosozao Shamisen.....	60
Şekil 84. Kantele.....	60
Şekil 85. Kanun.....	61
Şekil 86. Kaschgar Rubab.....	61
Şekil 87. Kıpango	62
Şekil 88. Klein Gitarren (Cavaquinho Timple)	62
Şekil 89. Komuz	63
Şekil 90. Konser Kanunu	63
Şekil 91. Kora	64
Şekil 92. Kundi	64
Şekil 93. Laud	65
Şekil 94. Lavta	65
Şekil 95. Leierahnliches Instrument	66
Şekil 96. Lotar.....	66
Şekil 97. Mandoline.....	67
Şekil 98. Masenqo.....	67
Şekil 99. Mi Gyaun.....	68
Şekil 100. Mvet.....	68
Şekil 101. Ngoni – Halam – Kontingo	69
Şekil 102. Nyamwezi Harfe.....	69
Şekil 103. Ostafrikanische Spiesslaute	70
Şekil 104. Bağlama	70
Şekil 105. Panduri.....	71
Şekil 106. Phet Banam.....	71
Şekil 107. Phin (Phia)	72
Şekil 108. Pipa	72
Şekil 109. Pluriarc.....	73
Şekil 110. Rabab	73
Şekil 111. Renaissancelaute (Rönesans Ludu)	74
Şekil 112. Rıwana (Dramnyen).....	74
Şekil 113. Sadev	75
Şekil 114. Santur.....	75
Şekil 115. Sanxian	76
Şekil 116. Saraswati Vina.....	76
Şekil 117. Sarod.....	77
Şekil 118. Saung Gauk.....	77
Şekil 119. Scheitholt.....	78
Şekil 120. Semsemiya Kıssar.....	78
Şekil 121. Serng.....	79
Şekil 122. Setar (İran).....	79
Şekil 123. Sitar.....	80

Şekil 124. Stössel Çalgısı (Stössel Laute).....	80
Şekil 125. Sudan ve Uganda Lirleri.....	81
Şekil 126. Sugudu.....	81
Şekil 127. Takhe.....	82
Şekil 128. Tambur.....	82
Şekil 129. Tamburica.....	83
Şekil 130. Tanbur.....	83
Şekil 131. Tanpura - Tambura.....	84
Şekil 132. Tar.....	84
Şekil 133. Tungna.....	85
Şekil 134. Ud.....	85
Şekil 135. Ukulele.....	86
Şekil 136. Unbekanntes Instrument.....	86
Şekil 137. Valiha.....	87
Şekil 138. Vichitra Vina.....	87
Şekil 139. Waji.....	88
Şekil 140. Winkelharfe.....	88
Şekil 141. Yueqin.....	89
Şekil 142. Zheng.....	89
Şekil 143. Zupftrommeln (Gopi Yantra).....	90
Şekil 144. Klasik Kemençe.....	91
Şekil 145. Co Ke.....	91
Şekil 146. Dilruba, Esraj.....	92
Şekil 147. Erhu, Nanhu, Jinghu.....	92
Şekil 148. Fidel.....	93
Şekil 149. Gaine Sarangi.....	93
Şekil 150. Gıçek, Hint Gıçeği.....	94
Şekil 151. Goge - Riti (Nyanyeru).....	94
Şekil 152. Gusle.....	95
Şekil 153. Hegit.....	95
Şekil 154. İkliğ.....	96
Şekil 155. Kabak Kemane.....	96
Şekil 156. Kamanğa (Rebaba).....	97
Şekil 157. Kamayacha.....	97
Şekil 158. Karadeniz Kemençe.....	98
Şekil 159. Kashmiri Sarang.....	98
Şekil 160. Kılkopuz.....	99
Şekil 161. Kıngrı.....	99
Şekil 162. Klasik Sarangi.....	100
Şekil 163. Kretische Lyra (Giritli Lir).....	100
Şekil 164. Lirica - Gadulka.....	101
Şekil 165. Morin Khur, Matouqin.....	101

Şekil 166. Ngangera.....	102
Şekil 167. Nyckelharpa.....	102
Şekil 168. Rababa	103
Şekil 169. Ravanhatha	103
Şekil 170. Rebab	104
Şekil 171. Redeb	104
Şekil 172. Sarangi	105
Şekil 173. Sarinda Surod	105
Şekil 174. So I.....	106
Şekil 175. So U – Tro U	106
Şekil 176. Streichpsalter (Yaylı Santur)	107
Şekil 177. Streichzither (Yaylı Ziter).....	107
Şekil 178. Tenekeli Kemane	108
Şekil 179. Tro Khmer	108
Şekil 180. Violine	109
Şekil 181. Violine America	109
Şekil 182. Gestrichene Akkordzithern (Yaylı Akort Ziterası).....	110
Şekil 183. Yaylı Tanbur.....	110
Şekil 184. Yörük Kemane.....	111
Şekil 185. Asma Davul	112
Şekil 186. Balafon.....	112
Şekil 187. Dayra (Özbekistan)	113
Şekil 188. Erbane	113
Şekil 189. Kalimba	114
Şekil 190. Kaplan Kabağı (Friction Drum).....	114
Şekil 191. Kudüm	115
Şekil 192. Nakkare.....	115
Şekil 193. Şaman Davulu.....	116
Şekil 194. Trampet.....	116
Şekil 195. Zilli Def	117

GİRİŞ

Çağlar boyunca toplumların kültürel değerlerinde müzik belirgin bir şekilde ön planda yer almıştır. Her topluluğun kendine özgü bir müziği, bu müziğin kaideleri bulunmaktadır. Aynı zamanda farklı coğrafyalarda birbirinden farklı enstrümanlar kullanılagelmiştir. Müzik kültürünün önemli bir olgusu olan çalgılar, çok eski ve uzun bir geçmişe sahiptir. Dünyanın birçok yerinde birbirinden farklı yapıda ve seste çalgılar bulunmaktadır. Bu çeşitlilik ve zenginlik beraberinde organoloji disiplini ortaya çıkarmıştır. Organoloji; çalgıların türleri, tarihi, yapım biçimleri, akustik özellikleri, tasarımları gibi konuları geniş bir yelpazede ele alıp inceleyen bir bilimdir. Ayrıca sosyoloji, etnografya, tarih, arkeoloji gibi disiplinlerle bir arada çalışmaktadır.

Bu bilim dalının Türkiye’deki tarihsel süreci, Avrupa ile eş zamanlı gerçekleşmemiştir. Avrupa organoloji çalışmalarına çok daha önce başlamış ve müzelerindeki ihtiyaçlar doğrultusunda bu disipline ağırlık verilmiştir. Türkiye’de ise bu süreç halk çalgılarının tespit edilmesi ve sınıflandırılması ile başlamıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında henüz gelişmemiş bir olgu olan müzecilik kavramı göz önünde bulundurulduğunda, çalgı müzesinden söz etmek pek mümkün olmamaktaydı. Bundan dolayı ülkemizde gerçekleştirilen organoloji çalışmaları, dünya enstrümanlarını kapsayamadığı için daha çok kendi kültürümüzün çalgılarıyla sınırlılık göstermiştir.

Günümüzde müzeciliğin gelişimiyle beraber Türkiye’de müzik müzeleri kurulmaktadır. Bu müzelerde yerel çalgıların dışında dünyanın farklı coğrafyalarında kullanılan çeşitli çalgılar sergilenmektedir. Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı İbrahim Alimoğlu Müzik Müzesi 2013 yılında Afyonkarahisar şehrinde faaliyete geçmiştir ve Türkiye’ nin en büyük müzik müzesi ünvanına sahiptir. Bu çalışma konusu ve içeriği itibarıyla Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı İbrahim Alimoğlu Müzik Müzesinde bulunan çalgıların envanterini kapsamaktadır. Alanında özgün ve yeni bir çalışma olması, organoloji biliminin yöntem ve tekniklerinden yararlanması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışma, içeriği, yöntemi ve amacı bakımından tarama modelini esas alan nitel ve nicel yöntemlerin kullanıldığı betimsel bir araştırmadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN İÇERİĞİ

1. MÜZİK TARİHİNDE DÖNEMLER

1.1.BAROK DÖNEM

Barok dönemin, tüm müzik türlerinde, günümüze kadar kalıcı değişikliklerin oluşmasına kapı açtığı bilinmektedir. Barok dönemin, müzik dışında mimari gibi birçok alanı kapsayan bir dönem olduğu söylenebilir. Başlama tarihi 1580 ve 1600 olarak bilinir. Bach'ın ölümü olan 1750' de bitiş tarihidir.

Say, Müzik Tarihi kitabında barok kelimesini şu şekilde açıklamıştır; Portekizce “*çarpık inci*” anlamına gelen barok terimi, 18. yüzyılın ikinci yarısında kullanılmaya başlanmıştır. Bu nitelemede geçmiş dönemi küçümseme vardır (2006: 173).

Barok dönem bas çağının başladığı J. S. Bach Basso Continuo döneminin en önemli ismi olmuştur denilebilir. Polifonik müziğin Bach ile ortaya çıktığı bilinmektedir. Armoni tekniğinin zirve yaptığı bir dönem olmakla birlikte, majör ve minör ses dizileri, kantat, opera gibi sahne sanatlarının doğuşuna da tanık olmuştur.

Bach (1685-1750) Eisenach'da doğdu. Çağına kadar başka besteciler tarafından kullanılmış, fuga, koral kantat, passion, missa, süit, concerto grosso ve toccata gibi biçimlere yapısal ve içerik yönünden etkinlik getirdi. Barok Çağının en verimli döneminde yaşayan J. S. Bach'ın yapıtları Fransız ve İtalyan etkilerine karşın Alman Barok Üslûbunun güçlü ve görkemli örnekleridir. Çalgı müziğinden org yapıtları, süitleri, özellikle, “İyi Düzenlenmiş Piyano” türlü çalgı grupları için “Brendenburg Konçertosu” ve “Fuga Sanatı” anıtsal verimleri arasında sayılır (Yener, 1983:28).

Ses düzeyinin alçalıp yükselmesiyle (gürlük) müziğin ifade kazanması Barok Dönemi boyunca gelişir. Ses gürlüğündeki hareketleri gösteren işaretler de ilk kez bu çağda ortaya çıkar. Barok Dönemin ideal sesi, temel bir bas ve süslü bir tiz sesin, yalın bir armoni aracılığında birleştirilmesinden doğar. Barok müziğin özelliği olan sürekli-bas çalgıları, lavta, klavsen, org ya da gitardır. Sürekli bas, müziğin Rönesans tekniğinden Klasik dönem tekniğine doğru yolculuk ettiği yalın, çizgisel melodi yapısından armonik derinliğin zenginliğine doğru yol aldığı kalın bir çizgidir (İlyasoğlu, 2009: 45).

1.2. KLASİK DÖNEM

Müzikte Klasizim, temelde tarihsel bir kesinliği göstermese bile sürekli kullanılan kavram olduğu kuşkusuzdur. Akla önce Haydn, Mozart, Beethoven'ın başı çektiği Viyana Klasikleri gelir. Fakat başka üslûp dönemlerinde doğup biçim ve içeriği yönünden yetkinliğini ve kalıcılığını kanıtlamış yapıtlarda da klasik tanımına katılır. (Yener, 1983: 29).

İnsanlık tarihinde toplumsal yaşamı düzenleyen değerler, gün gelip yetersizleşerek canlılığını yitirince, yeni bir düzene kılavuzluk edecek düşünceler aranır. 18. yüzyılın ikinci yarısı, işte bu yeni düzen özlemini temsil eder. Bu döneme “*aydınlanma çağı*” da denir (Say, 2006: 261).

Bu dönem J. S. Bach'ın ölüm tarihi olan 1750'den başlayarak Ludwig van Beethoven'ın ölüm tarihi olan 1827'ye kadar geçen dönemdir. Klasik dönemde Gluck, Haydn, Mozart ve Beethoven'ın müziğe katkıları çok büyük olmuştur. Orkestraların kurulduğu, senfonik eserlerin üretildiği, piyanonun çokça duyulduğu bir dönemdir.

Viyana, müzik merkezi olarak önemini artırmıştı. Vagenseil, Hummel, Czerny ve Albrechtsberger gibi besteciler müziksel çevreyi genişletmişlerdi Kentliler ve soylular konserlere büyük ilgi duyuyor, Fransız ve İtalyan etkisinin Alman müzik dilinde eriyip bitmesini sağlıyordu. 18. Yüzyıl ortalarında sonatın karakteristik bölüm dizisi kesinleşmişti (Yener, 1983: 32).

Haydn'ın senfoninin babası olarak tanıtılması boşuna değildir. Büyük sanat adamın bu türün yapı ve üslûbunu geliştirip yön vermiştir. Ayrıca yaylı çalgılar için dörtlüleri de oda müziği edebiyatının gelişmesini sağlamıştır. Mozart'ın müziği çağının kültürünü yetkin bir sentezle yansıtır. Yapıtlarında İtalyanların ezgisel çizgi sürdürüşünü, Fransızların zerafet ve saydamlığıyla birleştirmiş, Alman çalgılama sanatıyla örmüştür (Yener, 1983: 33).

Senfonik bir ruh ve anlayışla ördüğü dinsel yapıtları arasında Do Minör Messe ve Requiem en seçkinleridir. Mozart insan sesinin dengesi sorununu, resitatif ve arya konusundaki kuşkuları, dramatik devinim ve müziksel anlatım ilişkilerini çözmüş, insan sesini tüm verimiyle kullanma sistemini bulmuştu (Yener, 1983: 35).

1.3. ROMANTİK DÖNEM

Bu dönem, klasik dönemin kuralcı tavırlarına tepki olarak doğmuştur. Müziğin bu dönemde gelişmesi, daha zor eserleri ortaya çıkarır. Dönemin en gözde çalgısı piyanodur. Schubert, Chopin, Schumann, Liszt, Berlioz, Verdi ve Wagner, bu dönemin en önemli sanatçılarıdır.

19. yüzyıl başında, siyasal ve toplumsal zorluklar içerisindeki Avusturya, Avrupa' nın kültür ve müzik ortamının geçirdiği yoğun değişiklikleri, karşıt güçlerin etkilerini yumuşak bir biçimde atlatabilmiştir. Kendi bünyesi içinde kapalı bir yaşamı olan soylu kesimin müzik kültürü yok olmuştu ama geriye şaşılacak düzeyde güvenceli, estetik değerler bırakmıştı (Pamir, 2000: 63).

Romantizm, eski Fransızcadaki “*romance*” (şiir yazma) sözcüğünden kaynaklanmıştır. 17. ve 18. yüzyılların edebiyatında masalsı, fantastik özellikleri dile getiriyordu ve “uşçu” anlayışın karşıtı olarak kullanılmaktaydı (Say, 2006: 337).

İlyasoğlu' na göre; Romantik akımın müziğini, kendinden önceki çağlardan ve kendinden sonraki çağdan ayıran başlıca özellikler şöyle sıralanabilir. Klasik bestecinin gözettiği denge, oran ve ılımlı yaklaşımın yerini Romantik müzikte abartı, düşlem ve coşku alır. Klasikçinin biçimi özü yönetirken, Romantiğin özü biçime karar verir. Romantik müzikte melodi ve ritim anlayışını özetlersek, uzun, kesintisiz melodik çizgilerin ve iki çeşit ritmik kalıbın kesiştiği çapraz ritimlerin egemen olduğunu söyleyebiliriz (2009: 101).

Beethoven'in yaşamı boyunca orkestra genişlemiş, yeni duyguların anlatımına göre ayarlanmıştır. Tahta üfleme, yaylı çalgıların sayısı artmış, teknik buluşlarla pekiştirilmiştir. Maden üfleme çalgılardan trombon, trompet ve kornolar kadroya katılmış, vurma çalgı grupları zenginleşmişti (Yener, 1983: 36,37).

1.4. ÇAĞDAŞ DÖNEM

Bazı kaynaklara göre “*Post Modernizm*” dönemi de diyebileceğimiz çağdaş dönem, akorların karmaşıklığı, belli bir düzene bağlı kalmadan yürüyen armonizasyonu, tona bağlı kalmadan yürüyen müziği temsil eder.

“Bütün sanat dallarında olduğu gibi müzik sanatında da çağlar boyu gelişmiş ve artık evrimini tamamlamış müziğin yerine, yeni çağın dilini konuşan bir müzik arayışına girilmiştir. Yeni müzik, yeni çağı yansıtan, onun değerlerini kendi diliyle duyuran, yeni çağa yakışan müzik olmalıdır. Müzik tarihçileri yirminci yüzyılda bestelenen yapıtları “post” ve “neo” önekiyle birçok akımlar altında sınıflamışlardır. Kimine göre, 19. Yüzyılın son diliminden, 1880’lerden başlayarak 20. yüzyılın sonuna dek bestelenen müziğin tümü *Modem Müzik*’tir. Kimine göre *Modernizm*, 1900’lerin ilk günlerinden, Birinci Dünya Savaşı’nı hazırlayan yıllardan başlayarak 1960’lara dek sürer; 1960 sonrası ise Post Modernizm dönemidir” (İlyasoğlu, 2009: 211).

Say, Müzik Tarihi kitabında dönemi “Yeni Müzik” olarak adlandırmıştır. Buna bağlı olarak tanım şu şekildedir: Genel tanımıyla “*yeni müzik*”, 300 yıldan beri kullanılan (yaklaşık 1600 – 1900) tonal müzik ile tüm bağları kopartmak ve müzik tarihinde ton-dışı dönemin sayfalarını çevirmek anlamına gelir (2006: 468).

Yener’ in “Müzik” isimli kitabında “*eşzamanlılık*” ile ilgili bahsettikleri kısaca şu şekildedir: Yeni yeni kazanılan armonik ve ritmik öğeler, bestecileri anlatım yolunda yeni buluşlara götürüyordu. Kısa süre sonra iki ya da üç değişik armoni ve ritim aynı zamanda kullanılmaya başlandı. Ressamların aynı konuyu değişik görüşlerle aynı tuvale işlemeleri gibi. Bununla da yetinilmedi, değişik tonaliteler birbirlerinin karşıtı olarak kullanılmaya başlandı. Bartok, her iki el için ayrı tonaliteden çalınması gereken parçalar yazıyor, Stravinski, balesinin kahramanı Petruşka’ yı daha iyi belirtmek için do majör ve fa diyez majör tonalitelerini birbirine bağlıyordu (1983: 50).

Müzik, kendi sanat disiplininin dışına taşarak, diğer sanat dallarını da kendi disiplinine katmıştır. Özellikle 1980 sonrasında besteci, esin kaynağı bulmak için her şeye başvurabilmekte kendini özgür ilan etmiştir. Bu kaynağı şekillendirip sunmak için de her türlü araçtan yararlanmış: Müzik içi, müzik dışı sesler, doğada var olan saf sesler, doğada var olmayan sentetik sesler, sessizlik ve gürültü olarak adlandırılan sesler dahi besteciye kaynak olmaktadır (İlyasoğlu, 2009: 212).

2. ORGANOLOJİ

2.1. ORGANOLOJİ NEDİR?

Çalgıbilim: Müzikbilimin bir dalı olarak tarihsel varlığını sürdüren eski çalgıların tanımlanarak incelenmesi, yapımları, biçim ve metal özelliklerini ayrıntılarıyla belirlenmesi ve onların günümüzde yeniden kullanım değeri kazanması konularını araştıran bilim alanı. Çalgı bilimi eski müziklerin günümüzde yeniden yorumlanmasını öngörürken günümüz bestecilerinin eski çalgılar için eserler yazması olanaklarını da araştırır (Say, 2012:123).

Çalgıların sistematik sınıflandırılmasına yönelik bilim dalı. Etnomüzikolojik araştırmacı yaklaşımdan da yararlanarak bütün zamanlar için geçerli olmak üzere, çalgıların yapımları ve kullanım biçimlerini, ses özelliklerini, gelişim süreçlerini inceler. Organoloji biliminin, Bestecilik öğreniminde yeri olan Çalgıbilim denilen bilgi koluyla karıştırılmaması gerekir (Say, 2012: 400).

2.2. TÜRKİYE’ DE ORGANOLOJİ ÇALIŞMALARI

Işık, çalışmasında; “Organolojinin bir bilim dalı olarak ortaya çıkışını XVII. yüzyıl itibarıyla ele almak mümkündür. Ancak Türkiye’de yapılan çalışmaların Avrupa’daki organoloji çalışmalarından çok farklı bir seyir izlediği görülmektedir. Nitekim Türkiye’de cumhuriyetin ilk yıllarında yapılan araştırmaları incelediğimizde çalgıları ele almak amacıyla yazılmış çalışmaların sayısının çok az olduğunu, bu dönem literatürüne girmiş çalışmaların genellikle konservatuvar ve radyo gibi kurumlar tarafından gerçekleştirilen derleme çalışmaları sonucunda kaleme alındığını görmekteyiz” görüşünü savunmuştur (2015: 6/1 - 197).

Cumhuriyetin ilk yıllarında Türkiye’de organoloji çalışmalarının folklor ve etnografya disiplininden beslendiği görülmektedir. Bu nedenle folklor etnografya çalışmalarında organolojiye dair bilgilerin derlenmesi, Türkiye’de organoloji çalışmalarının seyrinin ortaya koyulmasının yanı sıra Dünya’daki organoloji çalışmalarıyla mukayese edebilme imkânı sağlaması açısından da önem arz etmektedir (Tetik, 2017: 1668).

2.3. ENSTRÜMANLARIN SINIFLANDIRILMASI

Enstrüman kelimesi Fransızca bir kelime olup; müzikal sesler üretmek amacıyla yapılmış, belirli biçim, kullanım ve özellikleri olan alettir (Say, 2012: 122).

Açın' a göre; müziğin oluşumunu sağlayan aletlere enstrüman denir. Ona göre ülkemizdeki bu adın karşılığı ise “saz veya müzik aletidir” (1994:16).

Açın, enstrümanları çalım şekillerine göre beş gruba ayırır. Bunlardan bazıları kendi içlerinde de gruba ayrılmaktadır. Bunlar;

1. Vurmalı Sazlar. Kendi içlerinde iki gruba ayrılırlar.
 - a) Ritim Veren Vurmalı Sazlar,
 - b) Melodi Çalan Vurmalı Sazlar.
2. Nefesli Sazlar. Kendi içlerinde dört gruba ayrılırlar.
 - a) Ağaç Nefesli Sazlar,
 - b) Metal Nefesli Sazlar,
 - c) Kamışlı Nefesli Sazlar,
 - d) Ağızlıklı Nefesli Sazlar.
3. Mızraplı Sazlar. Aynı zamanda bunlara tezeneli sazlar da denilmektedir.
4. Yaylı Sazlar.
5. Tuşlu Sazlar. Kendi içlerinde dört gruba ayrılırlar.
 - a) Havalı Tuşlu Sazlar,
 - b) Elektronik Tuşlu Sazlar,
 - c) Mızraplı Tuşlu Sazlar,
 - d) Vurmalı Tuşlu Sazlar (1994: 16,17,18).

Say, Müzik Sözlüğü adlı kitabında; müzikbilimin çalgıbilim alanındaki iki değerli uzmanı, Avusturyalı Erich Moritz von Hornbostel ile Alman Curt Sachs' ın geliştirdiği sınıflandırma sistemi, ilke olarak tarihte yer alan bütün çalgıların titreşim ve ses rengi özelliklerine göre belirlemiş ve şu başlıkları sergilemişlerdir:

1. Idiophone: Kendiliğinden ses üreten çalgılar.
2. Memranophone: Gereç olarak deriden yapılan ve gerili derinin titreşmesiyle ses üreten çalgılar.
3. Chordophone: Telli çalgılar. Tellerin titreşmesiyle ses üreten çalgılar.
4. Aerophone: Hava basıncı ile titreşerek ses üreten çalgılar.

Yukarıdaki çalgıbilim sınıflandırması, dünyanın gelmiş geçmiş bütün çalgılarını kapsamasının yanı sıra, pratikte günümüzün çalgılarını, bu arada orkestra çalgılarını da sistematik yaklaşımdaki yerine oturtur. Dolayısıyla orkestra çalgılarından telli (yaylı), üflemeli, vürmalı şeklindeki gruplandırılması, çalgıbilim sınıflandırmasına aykırı değildir; öte yandan sadece orkestra çalgıları esas alınarak yapılacak sınıflandırmanın çok sınırlı olacağı açıktır (2012: 122, 123).

3. MÜZECİLİK KAVRAMI VE TANIMI

Erbay' a göre; Geçmişin izlerini günümüzle tanıştıran ve geçmişin gelecek nesillere aktarılmasında büyük bir rol oynayan, kültürel mirasın bir araya getirildiği, muhafaza edilip korunduğu, üzerinde bilimsel çalışmaların gerçekleştirildiği ve sergilendiği mekânlar olan müzelere ilişkin birbirinden farklı tanımlamalar bulunmaktadır. Milletlerarası Müzeler Konseyi olarak adlandırılan (İCOM) Türkiye Milli Komitesi Yönetmeliği'nin 4'ncü maddesinde müze, " Kültür eserlerini koruyan ve bu eserleri etüd, eğitim ve bedii zevki yükseltme amacıyla toplu halde teşhir eden, kamu yararına çalışan, sanata, ilme sağlığa, teknolojiye ait koleksiyonları bulunan müesseseler " olarak ifade edilmiştir. Bu tanımlama doğrultusunda müze, yalnızca tarihi ve kültürel objelerin bir arada bulunduğu mekânlardan ziyade sosyal ve kültürel yaşama konu olan, kamuya yönelik estetik duygusunu geliştiren koruma ve araştırma merkezleridir (2011: 5-6).

Sözen ve Tanyeli müzeyi, sanatsal, kültürel, tarihsel veya bilimsel ürünlerin sürekli olarak sergilenmesi işleviyle yapılan ya da sıralanan bu özellikleri nedeniyle halka açık tutulan ve varlığını sürdüren bir yapı olarak tanımlamışlardır (1987: 168).

Zeniya'ya göre; Müze sadece koruma ve araştırma değil aynı zaman da insanların ilgilerini araştırmaya bağlama amacı da taşımaktadır. Derin bir araştırma ortamı sunarak tarih, kültür, eğitim alanlarında derin bir eğitim ortamı hazırlamak ve sağlamaktır (Akt.Doğan,2013:55).

Tarihsel süreç boyunca, "İnsanoğlunun maddeye biçim verdiği, içinde yaşadığı mağaranın duvarına bir suretin ilk çizgisini çizdiği günden bu yana oluşan, kırk bin yıllık sanat mirasını korumak, amacı ve bu zenginliği göstermek, düşündürmek, bilgilendirmek üzere müzeler bizlere olanaklar sunar" (Demir, 2001: 3).

Grek dilinde “Mouseion” kelimesinden türetilmiş olan müze kelimesi, Yunan mitolojisine göre ilham perileri olarak adlandırılan (Mousa) tanrıçalara adanmış olan tapınak ve Atina şehrindeki Mousa’lara ayrılan tepe anlamına gelmektedir. Diğer batı dillerine ve Latinceye ise ‘‘Museum’’ şeklinde geçmiştir (Gerçek, 1999: 1).

Tarihteki ilk müzelerden biri MÖ 4.yüzyılda kurulan İskenderiye Kütüphanesi ve Müzesi’dir. Büyük İskender Mısır’ı fethettikten sonra, bu topraklarda Helen kültürünün varlığını taşıyan ve bu kültürün merkezi haline gelecek bir kent kurmayı amaçlamıştır. Bu doğrultuda kentte Mousa’lara adanmak üzere bir kütüphane yapılmasını istemiştir. Böylelikle İskenderiye Kütüphanesi ve Müzesi olarak adlandırılan bu yapı Mousa’lara adanmıştır (Artun,2006:11).

İnsanlık, çağlar boyunca kendisinin ortaya koyduğu ve doğanın sunduğu nadir bulunan nesnelere toplamış ve bunları biriktirmiştir. Eski Yunan’da bu biriktirilen nesnelere tanrılara adak olarak sunulmuştur ve tapınaklarda toplanmıştır. Orta Çağ’da ise bu görevi kilise ve saraylar üstlenmektedir. Orta Çağ koleksiyonlarının amacı ise Hristiyanlığın gücünü, kilisenin egemenliğini göstermek, halk arasında okuma yazma bilmeyen bireylere İncil’i Şekilleyerek öğretmektir. 14 ile 17. yüzyıllar arasında Orta Çağ hazinelerinin yerini “nadire kabineleri” alır. Bu dönemde Yeni Dünya’nın keşfi ile beraber Avrupa’ya akan görülmemiş doğa harikaları ve insan yapımı nesnelere koleksiyonları oluşturur. 16. yüzyılda müze olgusuna yakın iki yeni kelime kullanılmaya başlanmıştır. Bunlardan biri galeridir. Daha çok Şekil ve heykel koleksiyonlarını bünyesinde barındırmaktadır. Diğerleri ise kabine kelimesidir. Kabinelerde canlı/cansız, doğal/yapay her şeyin, kurutulmuş bitkilerden doldurulmuş kuşlara, kavanozda saklanan sürüngenlerden, ceninlere kadar pek çok sıra dışı nesnelere toplanıp sergilenmektedir (Akt.Çınar, 2009: 6).

Çelik’ e göre; Rönesans’ın doğmasıyla Koleksiyonculukta farklı bir boyut ve ivme kazanmıştır. Halk için de değişik ilgi alanlarını da beraberinde oluşturmuştur. Medici Ailesinin Rönesans ressam ve heykeltıraşlarından eser almaya başlaması ile sanat koleksiyonculuğu hızla ilerleme kaydetmiştir. Bu süreçle birlikte koleksiyonculuk müzecilik Kavramının ortaya çıkmasına da zemin oluşturmuştur. Böylece ilk dönem Avrupa müzelerinin temelleri atılmıştır. Müzeler, aristokrasi ve burjuvazinin önemli kuruluşları haline gelerek döneme damgasını vurmuştur.

Müzeciliğin ortaya çıkmasındaki en önemli sebeplerden biriside toplanan eserlerin çokluğundan kaynaklanan yer sıkıntısı ve eserlerin iyi bir şekilde korunamaması olmuştur. Kurulan mekânlar, eserleri sergileyip halkla buluşmasını sağlamıştır. Bu müze fikrini Fransız yazar La Font de Saint Yenne ortaya çıkarmıştır. Kurulan bu müze ve galeriler devlet himayesine girmeye başlamıştır. Müzelerin ortaya çıkışında insanların kültür ve sanat gelişimlerinin ve de insanların sanat eserlerine duydukları ilginin önemi de büyüktür. Geçmişten günümüze insanoğlu değerli eşyalarını saklama ve geleceğe taşıma kaygısı gütmüştür. Günümüz anlayışına uygun şekilde yapılan müzecilik, Romalılar döneminde oluşturulmuştur. Savaş ganimetlerini biriktiren Roma komutanları bunu yaygın hale getirmişlerdir. Evlerinde biriktirdikleri bu kişisel koleksiyonların ve koleksiyonculuğun yayılması aynı zamanda halkla buluşması fikri ortaya çıkmıştır. Bu koleksiyonculuk fikri ilk olarak Romalılar döneminde oluşturulmuş ve günümüz anlayışına uygun bir şekilde yapılmıştır. Yapılan bu koleksiyonculukta zenginliğin ve sosyal statünün önemi büyüktür. İyi bir koleksiyon zengin kişilerde ya da statü olarak yüksek kişilerin yaptığı bir biriktirme

şekli olarak benimsenmiştir. Koleksiyonculuğun artmasıyla birlikte bu işten anlayan uzman kişiler ve antikacılar ortaya çıkmıştır (2012: 6).

3.1. TÜRKİYEDE MÜZECİLİĞİN TARİHSEL GELİŞİM SÜRECİ

3.1.1. Selçuklu Dönemi Müzecilik

Türklerdeki koleksiyonculuk geleneğinin; Anadolu'daki uzantılarının en erken örneğini XIII. yüzyılda da Selçuklular Döneminde görmek mümkün olmaktadır.

Prof. Dr. Semavi Eyice' nin de belirttiği gibi; Eski Konya'nın bulunduğu Höyüğün etrafı, Selçuklular tarafından bugün hiçbir izi kalmamış bulunan bir surla çevrelenmiş ve Selçuklular bu sırada ellerine geçen her döneme ait çeşitli işlemeli ve kabartmalı taşları sur duvarlarının dış yüzlerine yerleştirmişler ve dolayısıyla bu eserler değerlendirilerek bir koleksiyonculuk ve Müzecilik örneği vermiştir (Arık, 2015: 58).

Türk Müzeciliğinin ilk izleri, Selçuklu Dönemi'nde (13.yy) eski Konya'nın bulunduğu höyüğü çevreleyen ve günümüze hiçbir izi kalmayan sur duvarlarının etrafına ellerine geçen çeşitli dönemlere ait eserlerin nizami bir şekilde dizilmesi ile karşımıza çıkar. Daha sonra Dulkadiroğulları Beyliği Dönemi'nde de Kahramanmaraş Kalesi etrafında Geç Hitit eserlerinin biriktirildiği bilinmektedir <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR-69904/turkiyede-muzecilik.html> (30.06.2018).

Bazı kaynaklar bir tür korumacılık anlayışı sergilenmesi açısından, daha önceki medeniyetlere ait işlenmiş parçaların bu eserlerin yok olmalarını önleyecek bir tutumla Türk mimari eserlerinde kullanılmasını Türklerde ilk müzecilik hareketleri olarak değerlendirmekte ve müzeciliğimizin tarihini Selçuklu dönemine dek indirmektedirler (Akt. Özkasım, Ögel, 2005: 97).

3.1.2. Osmanlı Dönemi Müzecilik

19. yüzyılın ikinci yarısında, eski eserlerin Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde muhafaza edilmesinin gerektiği yönünde başlayan bir koruma anlayışı doğrultusunda bazı adımlar atılmıştır. Böyle bir anlayışa yönelmede esas etken ise, Batı'da "ulus-devletlerin ekonomik ve siyasi güçlerinin temsil aracı" haline gelen müzelerin koleksiyonlarının, Doğu'da özellikle Osmanlı topraklarında yapılan kazılarda ortaya çıkan eserlerle geliştirilmesi sonucu olmuştur. Osmanlı kendisinin kaynak olduğu bu koleksiyonları bünyesinde korumak yoluyla Batılılaşma çabalarını güçlendirmek istemiştir. İstanbul'un fethedilmesinin ardından, hem Osmanlı'nın kullandığı aynı zamanda savaşlarda ganimet olarak elde edilen yabancı silahlarla, savaş araç- gereçlerinin korunduğu bir silah deposu (cebehane) olarak kullanılan Aya İrini Kilisesi, 19. yüzyılın ortalarından itibaren eski eserlerin de bünyesinde toplandığı modern anlamda da ilk Türk müzesi olan Arkeoloji

Müzeleri'nin çekirdeğini oluşturmuştur. Tophane Müşiri Fethi Ahmet Paşa'nın düzenlediği, o dönemde ziyarete kapalı, ancak özel izinle gezilebilen, depo niteliğindeki bu mekan, ilk kez 1869'da "Müze" olarak nitelendirilmiş ve resmen bir müdürlük haline getirilmiştir (Özkasım, Ögel,2005: 98).

Çal' a göre; Osmanlı imparatorluğu kendi bünyesinde bulunan eserleri korumak adına Müze-i Hümayün kurulmadan önce çıkarılan "Asar-ı Atika Nizamnamesi" sayesinde yurt dışına eser çıkartılmasını yasaklamıştır.

1874 tarihli Asar-ı Atika Nizamnamesi 1. ve 2. maddeleri tanımla ilgilidir: Tanıma göre eski çağlardan (zamanlardan) kalan her türlü sanathı eşya eski eserdir. Burada eski çağlar ifadesinin hangi zaman dilimini kapsadığı açık değildir. Örneğin 13. Yüzyıl Selçuklu eserlerinin bu tanım içine girip girmediği anlaşılamamaktadır. İkinci maddesine göre eski eserler birincisi sikkeler, ikincisi taşınır ve taşınmaz eski eserler olmak üzere iki türdür. Sikkelerin de taşınır eserler içinde olması gerektiği düşünülürse, eski eser kavramının 1869 yılındakinden pek farklı algılanmadığı söylenebilir. 1884/1. maddede tanım yapılmış, hemen arkasından örnekler sıralanmıştır. Öncesine göre bazı farklılıklar vardır. Ülke topraklarını oluşturan kıtalarda yaşamış eski halkların terk etmiş oldukları eserler diye coğrafi ve siyasi bir sınırlama getirilmiştir. Bu sınırlamaya neden gerek duyulduğunu bilemiyoruz. Kanunlar zaten ilgili ülkede geçerlidir. Bu sınırlama olmasa da uygulama zaten o şekilde yapılacaktır. Fakat bu durumda 28. madde ile serbest bırakılan yurt dışından eski eser getirmek, sadece ülke topraklarından vaktiyle çıkmış olan eserlerle sınırlı kalacaktır. Diğer ülkelerin eserleri tanıma göre eski eser sayılmadığına göre yurtdışından eski eser getirme diye bir şey söz konusu olamaz. Bu nizamname ile ayrıca eserlerin sanat değeri taşıma şartı da kaldırılmıştır.1906/5. maddedeki tanımda devlet sınırları içinde vaktiyle yaşamış kavimlerin eserleri şartı devam etmiştir. Yalnız önemli bir değişiklik yapılarak, güzel sanatlar, bilim, dinler, edebiyat, sanat gibi, eserlerin ait olduğu alanlar sıralanmıştır. Bu sınıflama günümüzde de sürmektedir. Aslında bilim, diğer bütün alanları kapsamaktadır. Yine bilim, sanat değeri taşımayanları da kapsadığına göre, günümüzdeki anlayışın temelini bu nizamname ile atıldığını söyleyebiliriz. 1884 nizamnamesinden farklı olarak verilen örnekler çoğaltılmıştır.

Yine önemli bir değişiklik, örneklerde islâmi eserlere yer verme yoluyla, 4. Maddede ise açıkça belirtilerek, islâmi eserlerin yasa kapsamı içine alınmasıdır.6. madde ile taşınır ve taşınmaz eserlere ait parçaların da kanun kapsamında olduğu vurgulanmak gereği duyulmuştur (1997: 391-400).

3.1.3. Cumhuriyet Dönemi Müzecilik

Gerçek' e göre; Cumhuriyetin ilanının ardından, Topkapı Sarayı'nın mevcut eşyası ile birlikte 1 Nisan 1924'te müze olarak hizmete açılması kararlaştırılmış, Ayasofya Camii müzeye dönüştürülmüş, Atatürk'ün emriyle Cumhuriyet Dönemi'nin ilk müze binası olan Ankara Etnoğrafya Müzesi halka açılmış ve 1950 yılında temel amacı müzeler ve müzeciler arasındaki işbirliğini güçlendirmek, müzecilik konusundaki standartları oluşturmak, uluslararası kuruluşlarla işbirliği yaparak bilgi alışverişini sağlamak ve halk eğitimini geliştirmek şeklinde özetlenebilecek olan, Uluslararası Müzeler Konseyi "ICOM"'un Türkiye Milli Komitesi kurulmuştur (1999: 16).

Son dönem de ise, özellikle 1960' lı yıllardan itibaren günümüze dek müze binalarının yapımı hız kazanmıştır. Tasar olarak aynı olmalarına karşın bu müzelerde sergileme tekniklerinde (koruma, ışıklandırma, depolama gibi önemli bazı yeniliklerin bulunduğu gözlenmektedir (Atasoy, 1984: 1467).

4. TÜRKİYE'DEKİ MÜZİK MÜZELERİ ve AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ DEVLET KONSERVATUVARI İBRAHİM ALİMOĞLU MÜZİK MÜZESİ

Elbaş, müzik müzesi ile ilgili; "Müzik müzesi ile dünya müzik kültürü içinde anlamlı bir yerde duran, Türkiye toprakları üzerinde yaşamış ve yaşamakta olan müzik kültürlerine ait değerler ile onlara ait çalgıların, otantik yapısı gözetilerek çağdaş bir müze anlayışı içinde bir araya getirilmesi ve yine asıllarına uygun halleriyle ses örneklerinin bilgisayar teknolojisi içinde işlemlerden geçirilerek sesli belgeye dönüştürülmesi amaçlanmaktadır.

Tarihin derinliklerindeki müziklerimize ait sesli ve maddi malzemeler tüm zenginlikleri ile beraber, bugünün koşulları ve teknolojisi iyi kullanılarak değerlendirildiğinde ve üzerinde çalışılarak gün yüzüne çıkarıldığında hak ettiği yere taşınmış olacaktır. Bunun yapılmaması durumunda kendi başına gerçek kimlikleri ile kendini var edemeyen geleneksel müziğimize ait değerler giderek bozulacak ve içindeki zenginlikleri ile beraber kendilerine ait (folklorik) özgünlüklerini yitirerek kaybolacak; daha da olumsuz, bu durumda bir daha geri getirilemeyecektir. Bu proje için gerekli olan kaynakların, kötü kullanım, sağlıklı ve yeterli koşullarda saklanamaması gibi etkenler yüzünden giderek azalması ve hatta yok olması da projenin ivedi olarak hayata geçmesinin en önemli fiziki koşulunu oluşturmaktadır. Gelecek kuşaklara yok olmuş bir kültür yerine, kendi, kültürel değerleri ile yaşadıkları toprakların uygarlıklarına ait ürünleri, bu proje ile geleceğe taşıyabilmek her şeyden önce bir insanlık görevi olacaktır." görüşünde bulunmuştur (2011: 21,22).

Ülke müzik kültürüne ve kültür turizmine katkıda bulunan kuruluşlar gün gün çoğalmaktadır. Bu müzelerde ve koleksiyonlarda, Türk ve dünya müziklerinden farklı kültürlerle ait birçok müzik aleti, nota, plak, radyo, pikap, gramofon, ses kayıt cihazı, mikrofon, kulaklık vb. materyallerin sergilendiği görülmektedir. Ülkemizde kişilere ve kurumlara ait 6 adet müze bulunmaktadır. Türkiye' deki çalgı müzeleri aşağıdaki gibidir.

1. Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuarı İbrahim Alimoğlu Müzik Müzesi
2. Bursa Nilüfer Belediyesi Müzik Enstrümanları Müzesi
3. İKSEV MÜZİKSEV Çalgı Müzesi / İzmir
3. MHP Türk Dünyası Çalgıları Müzesi / Ankara

4. Türk Dünyası Bilim Sanat Merkezi Türk Müziği Çalgıları Koleksiyonu/Eskişehir
5. Ekrem Zeki Üngör koleksiyonu

4.1. AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ DEVLET KONSERVATUVARI İBRAHİM ALİMOĞLU MÜZİK MÜZESİ

Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı İbrahim Alimoğlu Müzik Müzesi, 30 Eylül 2013 tarihinde kurulmuş olup; müzede, Türk ve dünya müziklerinden farklı kültürlere ait birçok müzik aleti sergilenmektedir. Müzede sergilenen eserler, bağışlar ve satın alma yoluyla elde edilmiştir.

Müzenin kurulması için atılan ilk adım Afyon Kocatepe Üniversitesi (AKÜ) Devlet Konservatuvarı ve Alimoğlu Kültür Sanat Araştırma Merkezi (AKSAM) iş birliği ile atıldı. Afyonkarahisarlı işadamı ve AKSAM Yönetim Kurulu Başkanı, aynı zamanda koleksiyonerliğiyle tanınan İbrahim Alimoğlu' nun, kendisinde bulunan enstrüman ve diğer materyalleri halka sunma isteğine AKÜ Devlet Konservatuvarı yönetiminin bina içinde bir müzik müzesi kurma isteği de eklenince çalışmalar için harekete geçildi.

Müzenin oluşumu sırasında tüm maddi giderler İbrahim Alimoğlu tarafından karşılanmıştır. Bağışlar, Afyonkarahisar, Türkiye'nin çeşitli yerlerindeki sanatçılar ve luthiyerler (müzik aleti yapımcısı) tarafından yapıldı.

4.2. WOLFGANG OTT BAĞIŞI

Büyük çoğunlukla bağışlar yoluyla oluşturulan müzeye en önemli katkı Wolfgang Ott tarafından yapılmıştır. Ott' un yaptığı bu önemli bağışın hikayesi Adar tarafından aşağıdaki gibi aktarılmıştır.

“1968 yılında çıktığı bir yurt dışı gezisinde arkadaşlarının kendisine doğum günü hediyesi olarak verdiği bir sitar ile müzik aletleri koleksiyonu yapmaya başlayan Ott, yıllar sonra orijinal ve farklı kültürlere ait yüzlerce çalgıya sahip oldu. Bu çok değerli koleksiyonun depolarda çürümesini ve bir yerlerde kapalı kalmasını istemeyen Ott, herhangi bir varisinin olmaması nedeniyle de tüm müzik aletlerini müzeye bağışlama kararı aldı. Wolfgang Ott, çoğu telli olmak üzere toplam 250 parça enstrümanı müzede sergilenmek üzere İbrahim Alimoğlu özel koleksiyonuna imzaladığı protokolle bağışladı” (2017: 492-493).

5. PROBLEM CÜMLESİ

Türkiye’ de Müzik Müzeciliği ve Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı İbrahim Alimoğlu Müzik Müzesi Envanteri üzerine bir inceleme yapılması amaçlanmıştır.

Buna göre bu araştırmanın problemi;

“Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı İbrahim Alimoğlu Müzik Müzesi envanteri nelerdir?” olarak belirlenmiştir.

6. ALT PROBLEMLER

1. Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı İbrahim Alimoğlu Müzik Müzesi envanterine göre nefesli enstrümanlar ve karşılaşılan sorunlar nelerdir?
2. Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı İbrahim Alimoğlu Müzik Müzesi envanterine göre telli enstrümanlar ve karşılaşılan sorunlar nelerdir?
3. Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı İbrahim Alimoğlu Müzik Müzesi envanterine göre yaylı (arşe) ile çalınan enstrümanlar ve karşılaşılan sorunlar nelerdir?
4. Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı İbrahim Alimoğlu Müzik Müzesi envanterine göre vurmali çalgılar ve karşılaşılan sorunlar nelerdir?
5. Uzman görüşüne göre Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı İbrahim Alimoğlu Müzik Müzesi ile ilgili karşılaşılan sorunlar nelerdir?

7. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışma, konusu ve içeriği itibariyle, Türkiye’ de Müzik Müzeciliği ve Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı İbrahim Alimoğlu Müzik Müzesi envanteri üzerine bir inceleme yapılmıştır. Çalışma konusu ve içeriği itibariyle, Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı İbrahim Alimoğlu Müzik Müzesi envanter sonuçlarına göre müzenin gelişimi ve modernizasyonu hakkında verilerin toplanıp, uygulanması ve envanterin kitap haline getirilip Türk müzik kültürüne ve organoloji (enstrüman bilimi) alanına katkı sağlaması amaçlanmıştır.

8. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Araştırma; konusu ve içeriği itibariyle, Türkiye’ de müzik müzeciliğinin gelişimi, organoloji (enstrüman bilimi) alanında kullanılan sınıflandırma, yöntem ve tekniklerinden yararlanması, alanında özgün ve yeni bir çalışma olması, Organoloji alanında çalışacak bilim insanlarına araştırma sahası sunması bakımlarından önemli olduğu düşünülmektedir.

9. ARAŞTIRMANIN SAYILTILARI

1. Araştırmada, araştırma için seçilen veri toplama yöntemlerinin, araştırmanın amacına, konusuna ve problemin çözümüne uygun olduğu,
2. Araştırma için görüşüne başvurulmuş kişilerin alanlarında uzman oldukları, sayıltılarından hareket edilmiştir.

10. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

1. Türkiye’ de Müzik Müzeciliği ile,
2. Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuarı İbrahim Alimoğlu Müzik Müzesi envanteri ile,
3. Yüksek lisans programı için ayrılan süre ve araştırmacının sağlayabildiği maddi olanaklarla sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu çalışma, içeriği, yöntemi ve amacı bakımından tarama modelini esas alan nitel yöntemlerin kullanıldığı betimsel bir araştırmadır. Betimleme araştırmasıyla konu üzerinde bir durum tespiti yapılmaya çalışılmış, konu var olduğu şekliyle araştırılmıştır.

“Betimleme araştırmaları, mevcut olayların daha önceki olaya ve koşullarla ilişkilerini de dikkate alarak, durumlar arasındaki etkileşimi açıklamayı hedef alır” (Kaptan, 1989: 34).

Gökçe’ ye göre tarama modeli, toplumsal bilimlere sayısal çalışma olanağı getirmiştir. İstatistik kavramı, teknik ve işlemlerinden geniş bir ölçüde yararlanılmaktadır. Başka bir deyişle tarama araştırmaları istatistiksel ölçümlerle temellendirilmiştir. Genellikle bu tür araştırmalarda soru kağıdı (anket) ya da görüşme tekniği kullanılır (2004: 60).

“Tarama modelleri, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır” (Karasar, 1999: 77).

“Tarama araştırmacısı nesnenin ya da bireyin doğrudan kendisini inceleyebileceği gibi, önceden tutulmuş çeşitli kayıtlara (yazılı belge ve istatistikler, Şekiller, ses ve görüntü kayıtları vb.) eski kalıntılar ve alandaki kaynak kişilere başvurarak, elde edeceği dağınık verileri, kendi gözlemleri ile bir sistem içinde bütünleştirerek yorumlamak durumundadır” (Karasar, 2009: 77).

2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Evren, en genel anlamıyla araştırmanın yapılacağı alanı genellemek amacıyla kullanılan bir terimdir. Evrende yapılan incelemeler çok geniş kapsamlı, maliyetli, oldukça uzun zaman kaybına neden olur.

“Evren, araştırma sonuçlarının genellenmek istendiği elemanlar bütünüdür. Bu bütün, ortak özellikleri olan canlı ya da cansız her türlü elemanı içerebilir” (Karasar, 2009: 109).

Evren geniş kapsamlı, maliyetli ve uzun zaman alacağından dolayı, araştırmanın evrenini daha da sınırlandırmak için araştırmanın örnekleme çıkarılır. Örneklem, araştırmanın evreninin bir bölümünün alınıp, yalnızca seçilen kısmın incelendiği bölümdür. Araştırılmasına imkân olmayan evrenler kendi içinde örneklemelere ayrılırlar ve farklı farklı incelenebilirler.

“Örneklem, bir evrenden, belli kurallara göre seçilmiş ve seçildiği evreni temsil yeterliği kabul edilen küçük kümelerdir” (Karasar, 2009: 110).

Örneklem araştırma yöntemleriyle ilgili önemli bir konu olarak ele alınmaktadır. Kimi zaman araştırmaların, evrenin tamamında yapılması mümkün değildir. Bu nedenle evrenin yerine örneklem üzerinde çalışılır ve evrenin geneline ilişkin genellemelere ulaşılması tercih edilir (Erkılınç, 2011: 5).

Bu araştırmanın evreni, Türkiye’deki müzik müzeleridir.

Araştırmanın örnekleme ise, Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı İbrahim Alimoğlu Müzesi ile sınırlandırılmıştır.

3. VERİ TOPLAMA YÖNTEMLERİ

Bir sonuca ulaşmak için belirli çalışmalar sonucunda toplanan bilgiye veri denilmektedir.

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı betimsel bir çalışmadır. Araştırmaya veri sağlamak amacıyla gözlem yapılarak ve ikincil kaynaklardan (Yayınlanmış kitaplar, anılar, Şekil, broşür, kişisel dokümanlar, belgesel filmler, web siteleri, sesli ve görsel kayıtlar... vb.) yararlanarak veri toplanmıştır

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

1. BİRİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı İbrahim Alimoğlu Müzik Müzesi envanterine göre nefesli enstrümanlar ve karşılaşılan sorunlar nelerdir?

Müze içerisindeki nefesli enstrümanlar, Asya, Afrika, Avrupa, Amerika kıtalarına göre sınıflandırılmıştır. Bu çalgılar fiziksel yapı itibariyle gövdesi; ağaç, deri, kemik, plastik, bakır ve pirinçten üretilmiştir. Bu çalgılar, görselleri ile birlikte aşağıdaki gibidir.

Tahta Üflemeliler

Şekil 1. Afrika Trompeti

Bu enstrüman fil dişi, boğa boynuzu veya ağaçtan yapılmakta olup, dini törenlerde kullanılan bir enstrümandır. Afrika'nın Gana bölgesinde kullanılan bir çalgıdır

<https://www.allaroundthisworld.com/learn/africa-2/african-instruments/african-horn-trumpet/#.WzYqGbgYXIU> (29.06.2018).

Şekil 2. Fagot

Orkestra ve bandolarda kullanılan çift kamışlı ahşap üflemeli çalgıdır. Aktarımcı bir çalgı değildir. 133 cm uzunluğundadır. Fa anahtarı ile çalınır (Say, 2012: 192).

Şekil 3. Kaval

Birçok ülkenin halk müziğinde kullanılan üflemeli çalgıdır. Ülkemiz köylerinde yaygın olarak çalınır. Dilli ve dilsiz olmak üzere iki çeşidi vardır (Say, 2012: 289).

Şekil 4. Ney

Geleneksel sanat müziğimizin çalgısıdır. Tasavvuf müziği ve din dışı müzikte kullanılır. Bir çeşit budaklı kamıştan yapılır. Yaklaşık 70 cm uzunluğundadır. Biri altta olmak üzere 7 adet deliği mevcuttur (Say, 2012: 376).

Şekil 5. Klarinet

Tek kamışlı tahta üflemeli bir çalgıdır. Notaları sol anahtarı ile yazılır. Yaklaşık 59 cm uzunluğundadır. Bu çalgının üç tınlama bölgesi vardır. Bunlar kalın, orta ve ince bölgelerdir (Say, 2006: 199).

Şekil 6. Pan Flüt

Pan flüt, yan yana bağlanmış, farklı uzunluklarda ve genellikle alt uçları kapalı kamış borulardan oluşan nefesli çalgıdır. Metal, kil ya da ahşap pan flütler de vardır. Neolitik Çağdan beri bilinir; özellikle de Melanezya ve Güney Amerika Yerlileri arasında yaygındır

<http://www.nkfu.com/pan-flut-hakkinda-kisa-bilgi/> (29.06.2018).

Şekil 7. Zambır (Çifte)

Üflemeli bir Türk Halk çalgısıdır. Yan yana iki kamış borunun bağlanmasıyla yapılmaktadır. Her iki kamışında uç kısımlarında ses veren iki küçük kamış eklenmektedir. Bu iki kamış ağız boşluğuna alınarak aynı anda hava üflenerek çalınmaktadır. Demli çifte ve Demsiz Çifte olmak üzere iki çeşit çifte vardır. Demli çiftede kamışlardan birisi perdesizdir ve sadece karar sesi verir.

Diğer kamışta ise melodi perdeleri vardır ve asıl melodi bu perdelerden çalınır. Değişik yörelerde Argun, Argul, Kargin, Çifte gibi adlarla da bilinmektedir

<http://www.bakimliyiz.com/kisaca/133299-cifte-calgisi-nedir-kisaca.html>

(29.06.2018).

Şekil 8. Zurna

Çift kamışlı ahşap üflemeli geleneksel bir çalgıdır. Yurdumuzda davul eşlikçisi olarak bilinir. Osmanlı mehteran takımlarının önde gelen çalgısıdır. Zurna küçükten büyüğe değişik adlar alır: Küçüklerine cura zurna, orta büyüklükte olanlarına orta kaba zurna, büyüklerine is kaba zurna denir (Say, 2012: 599).

Bakır ve Pirinç Üflemeliler

Şekil 9. Flüt

Hem solo çalgı hem de orkestra çalgısıdır. Notaları sol anahtarı ile yazılır. Uzunluğu 67 cm' dir. Orkestralalarda yer alan ve "piccolo" denilen flütün de uzunluğu 37 cm' dir (Say, 2006: 197).

Şekil 10. Korno

Alaşımlı ağızlıklı, pistonlu, üflemeli bir çalgıdır. Notası genellikle ikinci çizgi sol açkısı, kimi zaman kalın sesleri dördüncü çizgi fa açkısıyla yazılır (Çalışır, 1997: 119).

Şekil 11. Saksafon

Saksafon ağızlığı, klarnetinkine benzer. klarnetteki gibi içi yuvarlak ya da dört köşe oyulmuş, tek kamışlı ağızlık kullanır. Tuş sistemi ise aynı olmasa da flütle benzerlik gösterir. Saksafonlar çoğunlukla pirinçten yapılıp, üzerlerine saydam vernik, altın ya da gümüş ile kaplama yapılır. Vernik ya da öteki kaplamalar pirincin paslanmasını önlediği gibi, ses niteliğinin artmasını ve çalgının görüntüsünün ilgi çekici olmasını sağlarlar

<https://bilgideposu.wordpress.com/2009/01/17/uflemeli-calgilar-saksofon-nedir-nasil-calilir-saksofon-cesitleri-calgi-aletleri/> (29.06.2018).

Şekil 12. Suzafon

Pistonlu, kontrbasa dirsekli, sökülebilir bir honi eklemekle oluşturulmuştur. Alaşımli, ağızlıklı, soluklu bir çalgıdır (Çalışır, 1997: 144).

Şekil 13. Trombon

Orkestralarda, armoni mızıkları ve bandalarda, popüler müzik topluluklarında, özellikle caz sanatında kullanılır. Trombonun iki çeşidi vardır. Bunlar pistonlu trombon ve sürgülü trombondur (Say, 2012: 530).

Şekil 14. Trompet

Bakır alaşımli, ağızlıklı, pistonlu bir üflemeli çalgıdır. Uzunluğu 54 cm olan bu çalgı, orkestralarda kullanılan şekliyle si bemol sesi üzerine yapılmıştır (Say, 2006: 203).

Şekil 15. Tuba

Orkestranın en kalın sesli üflemeli çalgısı olan tuba, bakır alaşımli, ağızlıklı, pistonlu bir çalgıdır. Notaları dördüncü çizgi fa anahtarıyla yazılır (Say, 2006: 205).

Serbest Titreşimli Kamış Çalgılar

Şekil 16. Akordeon

Hava basıncıyla ses üreten, körüklü, klavyeli, iki kol arasında sıkıştırılarak çalınan portatif bir çalgıdır. Ön tarafında bulunan ve sağ el ile çalınan klavye aracılığıyla madeni dilcikler harekete geçirilir. Klavyedeki her tuş bir dilciği iterek hava akımını sağlar (Say, 2012: 19).

Şekil 17. Bandaneon

Tuşlar yerine butonları (düğmeleri) olan, genel görünümüyle akordeona benzeyen bir çalgıdır (Say, 2012: 59).

Gaydalar

Şekil 18. Tulum

Gövdesi tulumdan oluşturulmuş bir halk çalgısıdır. Beş delikli çiftesi vardır. Bu çifte denen bölgeye aynı zamanda nav da denir. Balmumu ile akort edilir.

Tulum Kuzeydoğu Anadolu’ da Rize, Artvin ve Kars illerinde yaygın olarak çalınır. Ayrıca Trakya bölgelerinde gayda ya da tulum adıyla kullanılır (Say, 2012: 535).

Seramik Üflemeli Çalgılar

Şekil 19, 20, 21. Okarina

Bir tür flüt. Ancak, ince uzun silindir biçiminde olmayan bir yapısal özelliktedir. Ataları sayılan ilk örnekleri, Afrika’da ve keşifler öncesindeki Güney Amerika’da bulunuyordu. Bu enstrüman modern konumuna 19. yüzyılda Çalgı yapımcısı Giuseppe Donati ile ulaşmıştır. Porselenden, daha sonra plastikten yapılan çeşitli türleri mevcuttur (Say, 2012: 382).

Yapılan incelemeler sonucunda tahta üflemeli, bakır üflemeli ve serbest hava titreşimli enstrümanların iklimlendirme ve saklama koşullarının uygun olmaması

sebebi ile gövdelerinde kılcal çatlaklar, paslanmalar, ışıklandırma sisteminin doğru olmaması ve buna bağlı olarak bazı enstrümanların renklerinde solmaların meydana geldiği görülmüştür.

2. İKİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı İbrahim Alimoğlu Müzik Müzesi envanterine göre telli enstrümanlar ve karşılaşılan sorunlar nelerdir?

Tezeneli (Mızrap, Pena, Parmak vb.) çalınan çalgılar, müze içerisinde Asya, Afrika, Avrupa, Amerika kıtalarına göre sınıflandırılmıştır. Bu çalgılar fiziksel yapı itibarıyla gövdesi; ağaç, deri ve kemik, telleri; metal, bambu, hayvan bağırsağı, burguları; ağaç, metal, plastik, kemik, mızrapları; ağaç, plastik ve kemikten üretilmiştir. Ott çalışmasında bazı enstrümanları şu şekilde tanımlamıştır. Bu çalgılar, görselleri ile birlikte aşağıdaki gibidir.

Tezeneli (Mızrap, Pena, Parmak vb.) Çalınan Çalgılar

Şekil 22. Adungu

Bir yay harpı türü olan *adungu*, Uganda/Kongo/Sudan sınırında yaşayan Alur halkının temel çalgısıdır. Hayvan kürkyle kaplanmış tahtadan bir rezonans gövdesi vardır ve boyun kısmı bu gövdenin içinden geçer. İpten, ağaç lifinden, sarmaşık dalları veya naylondan oluşan 9 adet teli, anahtarlarla akort edilir. Bu çalgı, 20 cm. ve 3 m. arasında değişen boyutlarda üretilir. Elimizdeki *adungunun* boyutu yaklaşık olarak 1,10 metredir ve 9 telden oluşmaktadır (Ott, 2014: 305).

Şekil 23. Afrikanische Bogenharfen (Afrika Bowl Harps)

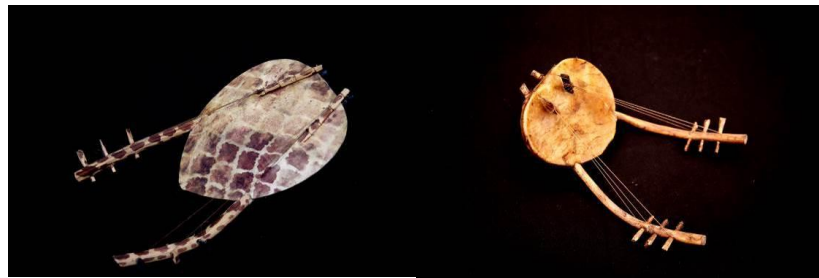

Şekil 24. Afrikanische Bogenharfen

Kenya'dan gelen bu basit harp türü, üzeri hayvan derisiyle kaplanmış yarım bir su kabağında oluşmaktadır. Çalgıda 4 adet anahtar yer alır (Ott, 2014: 315).

Şekil 25. Afrikanische Bogenharfen (Afrika yay Arpaları)

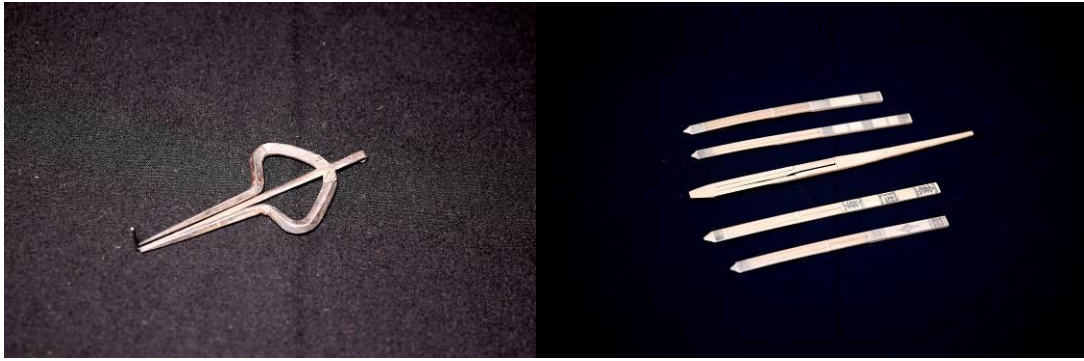
Her tarafında 3 tel bulunan bu çift yaylı 2 harp türünde akortlar anahtarlar eşliğinde belirlenir ve teller iki elle çekilerek çalınır. Çalgının gövdesi yarım bir su kabağında oluşur ve bu gövdeyi deriden yapılmış bir kılıf kaplamaktadır (Ott, 2014: 315).

Şekil 26. Afrikanische Kurzhalslaute (Afrika'nın Kısa Boyunlu Çalgısı)

Afrika'nın bu kısa boyunlu çalgısı, Ruanda'dan gelmektedir. Gövdesi ince, yaklaşık 23 mm genişliğinde demir bir tekerlekten oluşmaktadır. Bu gövdenin üstünden iki yana tutturulmuş biçimde deri bir kılıf geçmektedir. Kılıfın üzerinde yer alan 4 adet ipten tel, oyulmuş kemerler sayesinde 4 adet anahtara ulaşır. Tellerin hepsi aynı taraftaki anahtara tutturulmuştur (Ott, 2014: 286).

Şekil 27. Ağız Harpı (Kopuzu)

Orta Asya'da çok kullanılmasına rağmen ülkemizde pek bilinmeyen ağız kopuzu (gubuz, şan kopuz), aynı malzemeden bir çerçeveye oturtulmuş metal ya da kamyş yayın ağız boşluğunda çalınması ile ses verir. Bütün Türk boylarında kullanılmaktadır. Yakutistan'ın milli enstrümanıdır

<https://tumata.com/enstrumanlar/> (30.06.2018).

Şekil 28. Akkordolia

Elle yapılmış çalgıların sesin çıkışını etkileyen kısmının, bastırılması sonucu ya otomatik harpta olduğu gibi akorda ait olmayan tellerin sesleri kısılır ya da Klingelthal'dan Otto Teller'in ürettiği, elimizde bulunan enstrüman gibi teller kısaltılır. *Akkordolia* çalgısında üç adet çalma amaçlı ve 5 adet eşlik akorduna yönelik dört adet eşlik amaçlı tel bulunmaktadır (Ott, 2014: 60).

Şekil 29. Arpa Llanera (Güney Amerika Arpı)

Bu harp türü Latin Amerika'da, 16. Ve 17. yüzyılda rönesans harpini ortaya çıkaran İspanyollar tarafından benimsenmiştir. İspanya halkı tarafından büyük bir gururla kabul görmüş ve bu kültüre adapte olmuştur. Bu çalgıya birkaç değişiklik getirilmiştir. İnce tahtalarla yapılmış olması sebebiyle Avrupa'ya ait harplardan daha hafif bir hal almıştır. Bugün hala bu çalgısının müzik dünyasında önemli bir yeri vardır. *Arpa llanera* çalgısının, 32 telden fazla tele sahip olan türlerine Venezuela ve Kolombiya'da rastlamak mümkündür. Elimizdeki enstrümanın 37 teli bulunmaktadır (Ott, 2014: 331).

Şekil 30. Appalachian Dulcimer

Avrupalı göçmenlerin Amerika'ya özellikle de Appalaş dağlarına göç etmesi sonucu bu bölgede yayılmış bir müzik aletidir. Çalgı, 19. yüzyıl başlarında bugünkü şeklini almıştır. Bir tel melodileri ortaya çıkarırken, diğer teller eşlik etme amaçlı kullanılmaktadır. Çoğunlukla melodi amaçlı kullanılan tel, küçük bir tahta çubuk sayesinde kısaltılır (Ott, 2014: 58).

Şekil 31. Balalaika

Dört telli ve dört sesli bir türdür. Bu türün *dombranın* geliştirilmesi sonucu ortaya çıktığı tahmin edilmektedir. Gövde kısmı üç köşelidir, yassı bir tabana sahiptir ve çalgı, gergin tellerden oluşur. Bu çalgı, 6 farklı boyutta üretilmiştir: *pikkolo*, *sekund*, *bass*, *alt*, *kontrabass*, *prim*. Bu *prim balalayka*, 3 adet çelik telden oluşmaktadır (Ott, 2014: 227).

Şekil 32. Bandura

Asimetrik, oval bir gövdeye ve yassı bir tabana sahip olan bu çalgı, kanun türleri arasında yer alır. Kısa ve perdesiz olan boyun kısmında gövdeye doğru inen 12 adet bas teli bulunur. Gövdenin üst kısmından aşağı doğru 43 melodi amaçlı anahtarlı tel iner (Ott, 2014: 80).

Şekil 33. Banjo

Tel sayısı dört ile dokuz arasında değişir; beş telli olan çeşidi daha yaygındır. Amerika kıtasında zenci köleler tarafından kullanılmış olan Banjo, ikinci Dünya Savaşından sonra halk şarkıları geleneğini sürdüren değerli müzikçilerin eşlik çalgısı olmuştur (Say, 2012: 59).

Şekil 34. Akustik Gitar (Sol)

Bas Gitar (Sağ)

Akustik Gitar: Görünüş olarak klasik gitara benzemektedir; ancak klasik gitara göre daha şişman ve basıktır. Yine klasik gitar ile kıyaslandığında, sapının daha dar ve tellerinin çelik olduğu görülür. Kalın 4 teli sarımlı, diğer 2 tel sarımsızdır. Ses daha temiz ve sert çıkmaktadır. Genellikle pena ile çalınır. Rock, blues ve caz müzik türlerinde sıklıkla kullanılır

<https://www.bilgiustam.com/gitar-nedir-turleri-nelerdir/> (29.06.2018).

Bas Gitar: Çalışma prensibi olarak elektro gitara benzemektedir. Sesi, normal gitarlardan 1 oktav daha kalındır. Değişik çeşitlerde bas gitarlar bulunmaktadır, bunlar; 4 telli, 5 telli, 6 telli, 7 telli, 12 telli, perdesiz ve kafasız

<https://www.bilgiustam.com/gitar-nedir-turleri-nelerdir/> (29.06.2018).

Şekil 35. Elektro Gitar (Sol)

Klasik Gitar (Sağ)

Elektro Gitar: Tellerin titreşimini, gövdesinde bulunan manyetikler sayesinde elektrik akımına çevirerek, bu akımı amfiye iletme ve amfiden yüksek seviyede sese dönüştürebilme prensibi ile çalışan gitar türüdür. <https://www.bilgiustam.com/gitar-nedir-turleri-nelerdir/> (29.06.2018).

Klasik Gitar: Klasik gitar, gövdesinin tam ortasında, “ses deliği” adı verilen yuvarlak bir boşluk bulunmaktadır. Çalışma prensibi ise, teller titreştiği anda, bu ses boşluğu içindeki havanın titreşerek buradan dışarıya ses vermesidir. Gitarın üzerinde, yukarıdan sayıldığında görülen ilk 3 tel, kalın teller olarak bilinir ve ipek üzerine sarılmış çeliktirler. Aşağıdaki 3 ince tel ise, naylondur. Genellikle klasik ve flamenko müzik türlerinde kullanılmaktadır

<https://www.bilgiustam.com/gitar-nedir-turleri-nelerdir/> (29.06.2018).

Şekil 36. Begena, Kerar

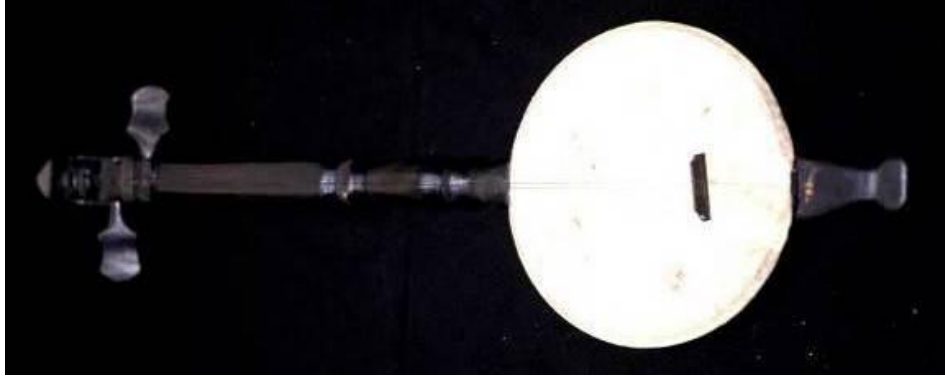
Büyük bir lir türü olan Etiyopya liri *begena*, Kral David'in harp geleneğinden gelme bir çalgıdır. Bu çalgı Amhara bölgesinde çalınmaktadır. Aristokrasilerde ve kiliselerde dini şarkılara eşlik etme amaçlı kullanılmaktadır. 8-10 adet kalın tel, deriyle kaplanmış kutu biçiminde tahta bir rezonatörün üstüne sabitlenmiştir. Karakteristik “vızıldama”nın elde edilebilmesi için çalgı çubuğun bulunduğu kısma tel ile bağlantıya geçen deriden ipler sıkıştırılmıştır (Ott, 2014: 109).

Şekil 37. Berimbau

Çalgının ilk ortaya çıktığı yer Brezilya'dır. Bu çalgı türüne genellikle Afrika'da rastlanır. Fakat yer yer Güney Amerika'da da çalındığı görülür. Yayın alt ve üst kısmından bağlı, elastik bir yapıya sahip olan ve gerildiğinde yay çubuğunun eğimini sağlayan bir tel mevcuttur. Bu çalgıda tel, bir çubuk eşliğinde çalınır. Ona bu çubukla vurulur veya elle çekilerek çalınır. Çıplak göğse yerleştirilen su kabağı ise rezonatör görevi görür (Ott, 2014: 30).

Şekil 38. Biola

Saplı ve telli bu çalgı, yassı ve yuvarlak, tencere biçiminde bir gövdeye sahiptir. Gövdesi deriyle kaplanmıştır. Çalgının arka kısmında yuvarlak bir ses deliği mevcuttur. Tutmak için mevcut olan sapın en üst kısmında çömelmiş bir figür bulunur ve bu figür, mevcut iki anahtarın tepesine oturtulmuştur. Endonezya'da bu çalgı *biola* adını taşımaktadır (Ott, 2014: 136).

Şekil 39. Broh

Vietnam'ın dağlık kesimlerinde özellikle erkekler tarafından çalınan iki telli, uzun müzik çalgısıdır. Bir tel, sesin çıkışı için görev görürken diğer tel sabitliği sağlayan dört yuvarlak cisim eşliğinde tellerin kısaltılabilmesi amacıyla mevcuttur. Genellikle pena ile çalınır (Ott, 2014: 34).

Şekil 40. Bulbul Tarang

El yapımı tahtadan bir kanun türü olan ve *Indian Banjo* adıyla da bilinen *Bulbul Tarang*, tellerinin kısaltılması daktilodan alınmış tuşlar aracılığıyla sağlanan 5 ila 7 adet çelik telden oluşan bir müzik aletidir. Bu müzik aleti bir pena aracılığıyla çalınır. Aletin ilk olarak ortaya çıktığı bölge adının Taishogoto olarak bilindiği Japonya bölgesidir (Ott, 2014: 62).

Şekil 41. Burmesische Kurzhalslauten (Done Teen, Ding)

Bu perdesiz ve üç telli iki çalgı, Myanmar'ın Shan bölgesinin yaygın çalgılarıdır. Anahtarların da mevcut olduğu baş kısmı, tavus kuşu şeklindedir ve tenekeden oluşmaktadır. Bu çalgı Paoh topluluğu tarafından *done teen* veya *paoh banjo* olarak adlandırılır (Ott, 2014: 237).

Şekil 42. Buzuki

Armut biçiminde bir gövdeye sahip olup; tellerin çekilmesiyle çalınan bir Yunan çalgısıdır. Üzerinde perdeler olan uzun bir boyuna sahiptir ve 3-4 adet çift sesli tel vardır. Eski zamanlardaki görüntüsü bağlamayı andırırken, zamanla mandolin ve gitardan özellikler almıştır. Yunan müziğinin en önemli enstrümanı buzukidir (Ott, 2014: 171).

Şekil 43. Chapey

Çalgının daha çok Kamboçya'da ortaya çıktığı tahmin edilmektedir. Normalde *chapey* çalgısı iki telden oluşur; fakat bazen bu sayı üçe veya dörde çıkabilir (Ott, 2014: 207).

Şekil 44. Charango

Bu çalgı parmaklar vasıtasıyla çoğu zaman tremolo eşliğinde çalınır. Gövde kısmı ya tahtadan ya da geleneksel olarak armadilloların zırhlarından oluşmaktadır. Bu zırh, belli bir formda kurutulularak şekil alır. Naylondan yapılmış 5 adet çift tel eşliğinde gövdeye sabitlenmiştir (Ott, 2014: 223).

Şekil 45. Cister

1500'lü yıllarda geliştirilen telli bir çalgıdır. Arka kısmı yassıdır ve orak şeklinde bir anahtar kutusu vardır. Boyun kısmı perdelerle kaplıdır. Çelik ve pirinçten yapılmış olan telleri, sayısı değişken parmaklarla çekilerek çalınır. Çalması kolay bir çalgıdır, ucuzdur ve bu yüzden amatörler tarafından sıklıkla tercih edilmektedir (Ott, 2014: 278).

Şekil 46. Citera

Macaristan'dan gelen bir scheitholt kanun türü olan *citera*, perdelerin kromatik sıralama içerisinde çalgının üstüne sabitlendiği bir kanun türüdür. Melodi elde etmek için kullanılan teller çok seslidir ve tellerin sayıları 7 ila 10 arasında değişmektedir (Ott, 2014: 56).

Şekil 47. Cümbüş

Teknesi alüminyum, gözü deri kaplıdır, Mızrapla çalınır. Daha çok eğlence müziği nde kullanılmış, önceleri geniş ilgi görmesine karşın, yaygınlığını bir süre sonra yitirmiştir (Say, 2012: 115).

Şekil 48. Çeng

Organolojinin “açık arplar” arasında incelendiği çalgılardandır. Açık arplar, “yay-arp” ve “köşeli arp” olmak üzere iki türe ayrılır. Çeng ikinci türdendir. Açık arplarda, teller burgulukla ses kutusu arasına gerilir. En uzun (ve en pest) telin önünde hiçbir şey yoktur. Kapalı arplarda ise, bir açığı oluşturan burguluk ve ses kutusunun iki ucunu birleştiren bir üçüncü parça vardır. Bu parça, modern batı arpında olduğu gibi, en uzun telin önünde olup ona paralel olarak yer alır

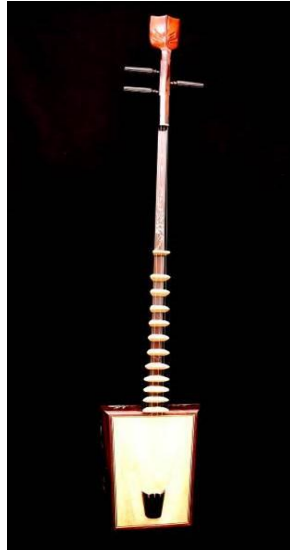
<https://www.turkcebilgi.com/%C3%A7eng> (29.06.2018).

Şekil 49. Dan Bau

Tellerin çekilmesiyle çalınan ve Vietnam'dan gelen *dan bau* çalgısı, yaylı çalgılar ve harplardan da özellikler kazanmış tek telli, kutu biçiminde bir kanun türüdür. Çelikten yapılmış bir adet tel, rezonatöre sıkıştırılmış; telin diğer ucu ise üst kısımda bulunan bir açıklık sayesinde kutunun sonundaki omur kısmına bağlanmıştır. Bu çalgıyla yalnızca flüte özgü tonlar çalınır (Ott, 2014: 94).

Şekil 50. Dan Day

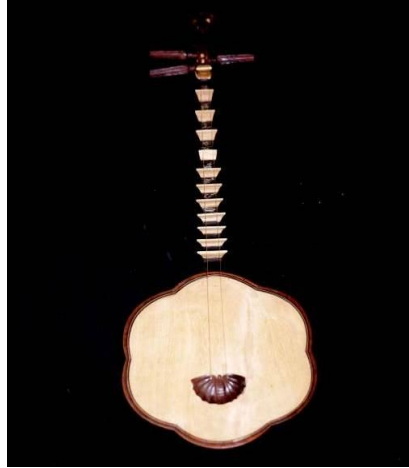
Dan day çalgısı uzun bir boyuna ve yamuk bir gövdeye sahip, 3 telli bir çalgıdır. Çalgı, a-dao'larda şarkı söylerken eşlik amaçlı kullanılır. Bu çalgı, bağımsız bir Vietnam çalgısıdır. Arka kısmında dikdörtgen şeklinde bir açıklık bulunur. Yüksek ve tahtadan yapılmış perdeler, boyunun aşağı tarafında yer alırlar. Tellerin akortları sırayla ayarlanmıştır. Boşta kalan teller ise hiç çalınmazlar. Enstrüman incilerle süslenmiştir (Ott, 2014: 209).

Şekil 51. Dan Nguyet

İki telden oluşan uzun boyunlu bir çalgıdır. Tahtadan, yüksek perdelere sahiptir. Çeşitli etkinliklerde bu çalgıyı görmek mümkündür. Vietnam'ın güneyinde Cai Luong Operası'nda da bu çalgıdan bulunmaktadır. Önceden ipekten yapılırken artık günümüzde naylondan yapılan telleri pentatonik sıralamaya göre dizilmiş 8 adet sapın üzerinden geçen bu enstrüman, incilerle süslenmiştir (Ott, 2014: 211).

Şekil 52. Dan Sen

İki telden oluşan, uzun boyunlu bir çalgıdır. Çiçek şeklinde bir gövdeye ve tahtadan yüksek perdelere sahiptir. Bu perdeler diyatonik sıralamaya göre dizilmişlerdir. Anahtar kutusunun üst kısmında bir yarasa figürü yer alır. Alt kısımda, kılıfın üzerine sabitlenmiş olan ve çalgıyı tutmaya yarayan kısım, kelebek şekline sahiptir. Enstrüman incilerle süslenmiştir (Ott, 2014: 213).

Şekil 53. Dhodro Banam

Köşeli ve tek telli bir çalgı olan ve Santal yöresinden gelen *dhodro banam* çalgısı, tek bir tahta parçasından yapılmış, ağır bir enstrümandır. Gövdesi iki ayrı parçadan oluşmaktadır ve gövdenin üst kısmı oyulmuş köprülerden, alt kısmıysa parşömenden oluşmaktadır. Gövdenin üst kısmı genellikle alt kısmından daha geniş ve yuvarlaktır (Ott, 2014: 266).

Şekil 54. Dinh Goong

Vietnam'ın dağlık bölgelerinde kalan Gia Rai'nin erkekleri tarafından çalınan bir kanun türüdür. Çalgının bambu ağacından yapılmış borusunun omurga kısmından geçen 9 - 11 tel mevcuttur. Çalgının aşağı kısmında teller içeriye doğru kıvrılır ve küçük tahta parçacıklarla tellerin sabitliği sağlanır. Yarım bir su kabağı ise rezonatör görevi görerek seslerin çıkmasını sağlamaktadır (Ott, 2014: 42).

Şekil 55. Dombra

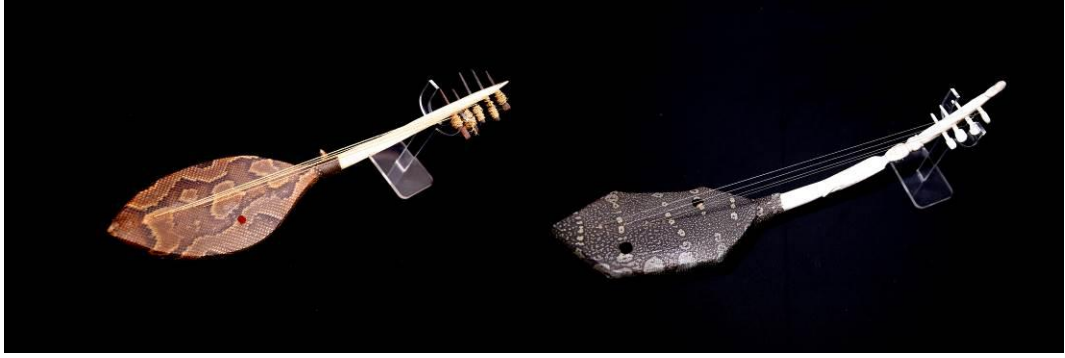
Kazakistan ve Özbekistan’ da kullanılan üç telli, uzun saplı, gövdesi armut biçiminde olan 17 telli perdeli çalgıdır (Say, 2012: 163).

Şekil 56. Domra

Domra çalgısı, 16 yüzyıldan beri Rusya'da yaygınlık gösteren bir çalgıdır. Çalgının adı, bir Asya çalgısı olan tanburadan gelmektedir. Yarı yuvarlak bir şekle sahip olan gövdesi, iki parçanın birbirine tutturulması sonucu ortaya çıkmıştır. Tellerin sayısı 2 ve 4 arasında değişebilir. Bu çalgı, dört ayrı boyutta karşımıza çıkar. 1700 yılında rolünü, bugün Rusya'nın geleneksel telli çalgısı olan *Ukrayna balalayka*sına devretmiştir (Ott, 2014: 227).

Şekil 57. Domu

Çalgı gövdesinin tamamı varan veya yılan derisiyle kaplanmıştır. Bu deri, ya iğnelenerek ya da yapıştırılarak sabitlenmiştir. Boyun kısmı fildişinden ve bir insanı veya balığı yiyen bir timsahtan yapılmıştır. Altta duran enstrümanda, bunlar dışında üst kısımda ikinci bir küçük kafa figürü de oyulmuştur ve mevcut 4 anahtar fildişinden yapılmıştır (Ott, 2014: 313).

Şekil 58. Dotar

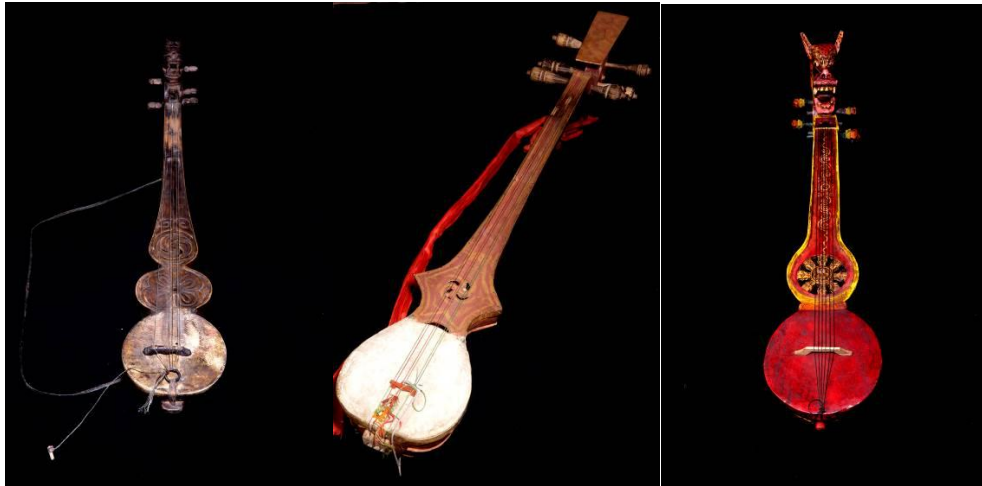
Bu perdesiz Afgan çalgısında kullanılan materyaller ilginçtir. Çalgının gövdesi 4 adet tahta bloktan oluşan bir tahta parçasından yapılmıştır. Adının iki telli çalgılar arasında geçmesine rağmen çalgıya, yanlara sabitlenmiş dört adet tel eklenmiştir ve bu teller çift sesli teller grubunda yer almaktadır. Çalgının alt kısmındaki deliklere bakıldığında daha önce altı adet telin bulunduğu tahmin edilebilir (Ott, 2014: 185).

Şekil 59. Dotara

Sarod'un küçük kardeşi konumundadır. Tahtadan yapılmış gövdesi deri kılıfla kaplanmıştır, sap ise metalden ya da plastiktendir. Fakat genellikle rezonans telleri mevcut değildir. Tellerin tonlaması saroddan farklı intervaller içermektedir. Küçük yapısından dolayı sesler daha yüksek çıkar (Ott, 2014: 233).

Şekil 60. Dramnyen (Sgra - Snyan)

Sarod'un küçük kardeşi konumundadır. Tahtadan yapılmış gövdesi deri kılıfla kaplanmıştır, sap ise metalden ya da plastiktendir. Fakat genellikle rezonans telleri mevcut değildir. Tellerin tonlaması saroddan farklı intervaller içermektedir. Küçük yapısından dolayı sesler daha yüksek çıkar. Bu çalgı, oyulmak yerine üzeri Şekillerle süslenmiştir. Teller genellikle kalındır ve ipten yapılmıştır (Ott, 2014: 187).

Şekil 61. Dutar

İran ve Orta Asya' nın bazı bölgelerinde kullanılan uzun saplı, iki telli bir çalgıdır. Telleri ipek ya da metaldendir (Say, 2012: 168).

Şekil 62. Dsyboi

Bu çalgı, iğnelerle sabitlenen yılan derisiyle kaplı yuvarlak bir gövdeye sahiptir. Metalden yapılmış mevcut üç tel ya çalgıya asılmış bir tahta parçası eşliğinde ya da boynuz biçiminde bir pena eşliğinde çalınmaktadır. Dört ayrı ton mevcuttur ve her ton için ayrı bir melodi repertuarı bulunmaktadır (Ott, 2014: 144).

Şekil 63. Elektro Baston Bağlama

Baston şeklinde bir gövdeye sahip olan bu çalgı bağlama ailesinin türevidir. Sap kısmında burgular olan bu çalgı yedi telli ve elektrikle bağlamak sureti ile çalışır.

Şekil 64. Dotara

Bu çalgının gövdesi deriyle kaplı bir bal kabağından oluşmaktadır. Aynı akorda sahip iki tel üst üste dururlar ve çalma esnasında sol elin parmaklarıyla çekilir, fakat kısaltılmazlar. Çalgıyı çalan kişi sağ elin parmaklarıyla ritmik bir şekilde davul çalarcasına gövdeye vurur (Ott, 2014: 118).

Şekil 65. Ektara

Ritmik şarkılara eşlik amacıyla kullanılan bir çalgıdır. Gövdesi üst kısmı kesilmiş ve deriyle kaplanmış balkabağından oluşmaktadır. Boyun kısmında ise bambudan yapılmış olan ve alçak bir çubuğun üzerinden geçen, tek bir çelik telden oluşan boru mevcuttur. Bu çalgı genellikle dilenci keşişlerde bulunur (Ott, 2014: 118).

Şekil 66. Enanga (Yay Harpı, Bowl Harp)

Hayvan kürküyle kaplanmış bir rezonans gövdesine sahip olan bu çalgının gövdesi tahtadandır. Boyun kısmı rezonans gövdesinin içinden geçmektedir. Çalgının kılıf kısmı, bir yandan diğer yana geçirilerek bağlanmış bir ipile sabitlenmiştir ve zeminine bir deri parçası ile sabitlenmiştir (Ott, 2014: 307).

Şekil 67. Enanga

Kabuklardan yapılmış ve kayık şeklinde bir kanun türü olup özellikle Doğu Afrika bölgesinde sıklıkla rastlanan bir enstrümandır. Kabuğun dışarıya açılan kısmına teller yerleştirilir. *Enanga*'ya bakıldığı zaman bir kenardan diğerine delikler ve çıkıntılar vasıtasıyla ulaştırılan bir dizi telden bahsedilebilir (Ott, 2014: 52).

Şekil 68. Endingidi

Bu çalgı inek boynuzundan elde edilmiş ve aşağı tarafa doğru açık bir parça, rezonatör olarak kullanılır. Rezonatör, tahtalar yardımıyla sıkıştırılmış bir hayvan derisi ile kaplanmış. Mevcut tel, saptan başlayarak bitkilerden elde edilmiş olan silindirik şeklindeki çubuğun üzerinden önde duran anahtara uzanır (Ott, 2014: 150).

Şekil 69. English Guitar

İngiliz gitarı, 18. yüzyılın ikinci yarısında moda haline gelmiş ve çeşitli biçimlerde ortaya çıkmış olan cisterlere verilen isimdir. İngiltere'de kullanılan bu çalgıdaki ses düzeneği “preston'un makinesi” olarak tanınmaktadır. Bir Portekiz çalgısı olan leque çalgısına yakındır; fakat bu çalgıda lequeden farklı olarak dönen bir plak yerine bir saat anahtarı mevcuttur. 19. yüzyılın başlarında cisterler anlamlarını yitirmişlerdir ve o dönemden beri de Thüringen'de halk müziği çalgısı olarak yerlerini almışlardır. Aynı zamanda Harz bölgesinde ve İsviçre'nin kimi bölgelerinde bu çalgılara rastlamak mümkündür. Bu dokuz telli çalgı, paralel iplerle sabitlenmiş yassı bir tabana sahiptir (Ott, 2014: 280).

Şekil 70. Faglung – Kuglung

Uzunlamasına gerilmiş iki telden oluşan, kayak biçimindeki bu çalgı; çeşitli biçimlerde ve boyutlarda olmak üzere Endonezya'nın güneydoğusu ve Filipinler'de yaygın biçimde bulunan bir çalgıdır. Günümüzde özellikle Filipinler'de Mindanao ve Palawan adalarında yaygındır (Ott, 2014: 243).

Şekil 71. Fanta Sitar

Bu çalgıda üç adet tel bulunmaktadır. Bu teller hem pena eşliğinde, hem de yayla çalınabilirler. Uzunlamasına gerilmiş iki telden oluşan, kayak biçimindeki bu çalgı; çeşitli biçimlerde ve boyutlarda olmak üzere Endonezya'nın güneydoğusu ve Filipinler'de yaygın biçimde bulunan bir çalgıdır. Günümüzde özellikle Filipinler'de Mindanao ve Palawan adalarında yaygındır (Ott, 2014: 203).

Şekil 72. Flosszither Tianhoun

Batı, Orta, Doğu Afrika ve Güney Asya'da yaygın biçimde kullanılan bir enstrümandır. Bu çalgının tellerinin taşıyıcıları, yanyana dizilmiş pek çok bitki sapından oluşur. Bu saplar, çalgının iki ucundan ipek konstrüksiyonlar vasıtasıyla sabit bir şekilde, birbirlerine bağlı dururlar (Ott, 2014: 50).

Şekil 73. Gambus

Gambus çalgısı, genelde armut biçiminde olan, tek bir parça tahtadan yapılmış, kısa boyunlu bir çalgıdır. Bu çalgı bir Ortadoğu çalgısı olan udla akrabadır. Kılıfı ya tahtadan ya da parşömenden yapılmıştır (Ott, 2014: 239).

Şekil 74. Gezupfte Akkordzithern (Guitar Zither)

Akort kanunları, kanunun daha kolay çalınması amacıyla tutulacak bir kısmı olmaksızın üretilmiş kanun türleridir. Genelde altına konulan bir nota listesi eşliğinde çalınırlar. Bu türde teller, melodi telleri ve eşlik telleri olmak üzere ikiye ayrılır. Eşlik etmek adına kullanılan teller toplamda 6 adet akort içerir. Bunlar sayesinde eşlik etme kısmına kolaylık sağlanmıştır (Ott, 2014: 70).

Şekil 75. Ghichak

Afganistan'dan gelen ve altı telli bir çalgı olan *ghichak* çalgısının telleri, perdesiz olan boyun kısmından ve keçi yünüyle kaplanmış su kabağından yapılmış rezonatörün üzerinden geçer; sonunda da sapın en alt kısmına ulaşır. Kenarlara monte edilmiş dört adet anahtar, buna özel yapılmış bir kutunun üzerinde sabit durur. Çalgıdaki mevcut dolgular plastikten yapılmıştır (Ott, 2014: 120).

Şekil 76. Gimbri

Fas'ın en çok sevilen saplı enstrümanlarından biridir. Çoğunlukla pazar yeri gezen müzisyenler, bu çalgıyı eşlik amaçlı kullanırlar. Bu enstrümanın çoğu türü, 2 veya üç telden oluşur ve armut biçiminde bir gövdeye sahiptir. Bu çalgının aynı zamanda gövde olarak kaplumbağa gövdesi taşıyanı da mevcuttur. Bas seslere özgü bir çalgı olan, Fas'ın Gnawa bölgesine özgü sintir çalgısı da *gimbri* türü çalgılardan kabul edilir (Ott, 2014: 162).

Şekil 77. Goni

8 ila 10 kadar tele sahip olan *goni* (*ngoni*) çalgısı, Burkina Faso'dan gelen Diola topluluğu tarafından şarkılara eşlik amaçlı veya balafon çalgısıyla beraber çalınmaktadır. Mevcut on adet tel, delik olan direğin içinden geçirilmiştir. Bu direk, bir tahta parçasının üzerinden geçmektedir ve sonu deriyle kaplı demir bir kopçaya dayanmaktadır (Ott, 2014: 336).

Şekil 78. Gitarre

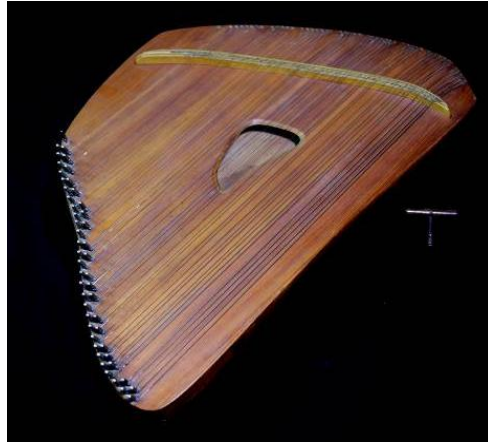
Basit bir gitar türü olan *guitarra* çalgısı, Chiapas/Meksika'nın Chamula ve Zinacantan bölgelerinde İndio halkı tarafından ritimlere eşlik amaçlı kullanılmaktadır. Kılıf ve taban kısmı kenarlara tutturulmuş, mevcut 6 adet perde tahtadan yapılmıştır. Dört adet çift çelik tel kullanılmıştır. Enstrümanın geneli için kullanılan materyal akça ağaçtır (Ott, 2014: 272).

Şekil 79. Guqin

Çin Halk Cumhuriyeti'nin en bilindik ve eski (3.000 yıllık) kanun türü olan *guqin*, 7 telden oluşur. Çalgının tabanına kemer şeklinde bir örtü yerleştirilmiştir. Sesin çıkması için bu kısımda iki delik bulunur. Bu taban, notalardan oluşan hat sanatlarıyla süslenmiştir. Çalgının içerisinde bambudan yapılmış yarım bir boru mevcuttur. Bu boru, sesin aşağıya doğru inerek tabandaki deliklerden çıkmasını sağlar (Ott, 2014: 46).

Şekil 80. Gusli

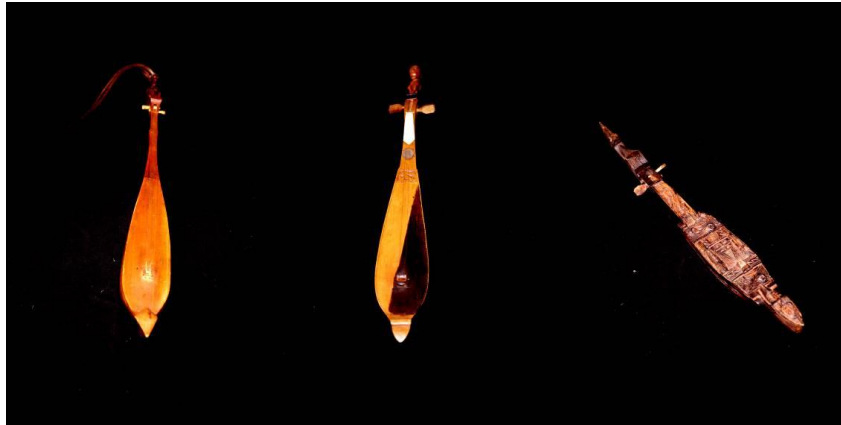
Bu çalgı 49 kromatik telden oluşmuştur. Çalgının kemeri çift kemer şeklindedir tam sesler üst kısımda bulunan kemerin yukarısında; yarım sesler ise üst kemerin biraz aşağısında bulunan kemerin hizasında bulunmaktadır. Seslerin ölçüsü 4 oktavdır. Enstrüman, çalma esnasında dik şekilde tutulur ve bu esnada çalgının geniş olan kısmı uyluk kısmına dayatılır (Ott, 2014: 78).

Şekil 81. Harfenlaute

Bu eski harp türünün gövdesi, (tahminen Fildişi Sahili / Senüfo'dan gelen) deriyle kaplanmış yarım bir su kabağından oluşmaktadır. Deriden yapılmış olan kılıf, su kabağına küçük parçalar eşliğinde tutturulmuştur. Alt kısımda teller, deriden ipler vasıtasıyla hafif arkaya bükülmüş konumdaki direğin deliğine, küçük parçalar eşliğinde tutturulmuştur. Bu teller çalgının üst kısmında ise deriden iplerle boyun kısmına bağlanmışlardır. Sap kısmı, bükük biçimdedir ve boyuna bağlıdır. Gövdede dikdörtgen biçiminde bir ses deliği mevcuttur (Ott, 2014: 338).

Şekil 82. Hasapi – Kutjapi

Bu ince ve kayık biçimindeki enstrümanlar; Sumatra'nın kuzeyinde, Toba Gölü'nün çevresinde yaşayan bir halk olan Batak halkı tarafından çalınmaktadır. Tabanında sesin çıkması için uzunca bir açıklık bulunmaktadır. Anahtar kutusunun baş kısmında çömelmış bir figür mevcuttur (Ott, 2014: 241).

Şekil 83. Hosozao Shamisen

Teller büyük bir pena eşliğinde çalınır. Çalgının yüzeyinin penadan dolayı hasar görmemesi için, üstü yarım ay biçiminde bir deri parçası ile kaplanmıştır. Gövde ve boyun kısmı birbirine sıkı bir biçimde bağlı değildir. Boyun kısmının değiştirilebilmesi için çıkarılıp takılabilir biçimde üretilmiştir. Üst kısımda bulunan ve metalden üretilmiş olan sap, yalnızca iki uzun telin sabitlenmesine yarar (Ott, 2014: 142).

Şekil 84. Kantele

Kanat şeklinde bir rezonans kutusuna sahip, Finlandiya'dan gelen bir kanun türüdür. Genellikle çalgı sağ elin tırnaklarıyla çalınırken sol el tırnaklarıyla da çalınan melodiyle uyumsuz olan teller bastırılır. En kalın seslere sahip olan teller, çalgıyı çalan insanın bastırdığı bölgede bulunmaktadır. Tellerin sayısı pentatonik ya da kromatiktir. Sayısı ise 5'le 35 arasında değişir. Elimizdeki modern Alman enstrümanında 10 adet metal tel mevcuttur (Ott, 2014: 68).

Şekil 85. Kanun

Geleneksel Türk sanat müziğinde mızrapla çalınan dikdörtgen biçiminde bir telli çalgıdır. Ses genişliği üç buçuk oktavdır. Bağırsaktan yapılan telleri, üçerliden 24 perdede 72 adettir (Say, 2012: 285).

Şekil 86. Kaschgar Rubab

Özbekistan'da *kashgar rubab* çalgısı, en sevilen çalgılar arasındadır. Karakteristik özellikleri boyunun aşağı kısmında bulunan askı şeklinde oyuklar ve askı biçimindeki anahtar kutulardır. Enstrümanın gövdesi on adet dikişle birbirine tutturulmuştur. Bakırdan yapılmış 24 adet çubuk sapa monte edilmiştir ve beş anahtar bir kalın teli ve dört çift çelik teli sabitlemeye yarar. Çalgı, bir pena eşliğinde çalınır (Ott, 2014: 183).

Şekil 87. Kipango

Bir Batı Afrika çalgısı olan *kipango*, altında rezonatör amaçlı bir su kabağı mevcut olan bir sapa sahiptir. Bu su kabağı, sapın üst kısmıyla bağlantılı olan bir ip eşliğinde sabitlenmiştir. Genelde *kipangoda* 6 adet tel bulunmaktadır. Tellere bakıldığı zaman, enanga çalgısında da olduğu gibi, çalgının üst ve alt kısmında bulunan deliklerden defalarca geçirilen tek bir telin söz konusu olduğu görülür (Ott, 2014: 86).

Şekil 88. Klein Gitarren (Cavaquinho Timple)

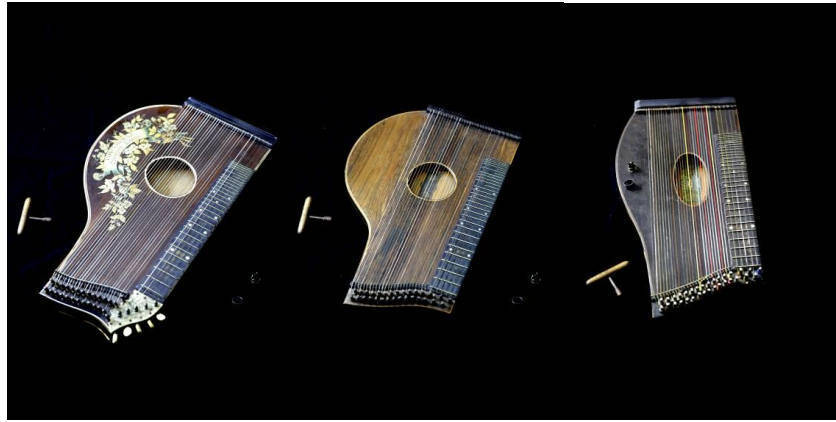
Küçük gitar türleri, pek çok ülkede yaygınlık gösterir. Cavaquinho, ukulele ve timple çalgıları bu türler arasında yer alır. İlk olarak İspanya'da ortaya çıkan cavaquinho çalgısı, Portekiz'de sevilen bir çalgıdır ve oradan yalnızca portekizce konuşulan ülkelerde (Madeira, Azurlar, Cape Verde, Brezilya gibi) yayılmamış; aynı zamanda Polinezya'da ve Hawaii'de de yaygınlaşmıştır. 19. yüzyılda Polinezya ve Hawaii'den başlayarak *ukulele* adı altında Kuzey Amerika'ya yayılmış, ardından da yeniden Avrupa'ya gelmiş ve özellikle caz müzikte yerini almıştır. Zaman içinde kalın tellerin yeri çelik tellerle değiştirilmiştir (Ott, 2014: 274).

Şekil 89. Komuz

Komuz, üç telli ve perdesiz bir çalgıdır. Kırgızlar genellikle bu çalgıyı, destanlara eşlik amaçlı kullanmıştır. Bu küçük, yassı çalgı; eski zamanlarda ata binerken sırtta taşınmıştır. Perdesiz olması, Orta Asya çalgılarının geneline bakıldığında istisnai bir durumdur. 3 adet telin ortada bulunanı, genellikle diğer tellerden daha yüksek bir akorda sahiptir (Ott, 2014: 288).

Şekil 90. Konser Kanunu

Bu kanun türü, kutu biçimdedir. Melodi için 5 adet tele, eşlik için sayısız bas tellerine sahiptir ve tek taraflı kullanılacak biçimde bir yapısı vardır. Enstrümanın küçük ayakları sayesinde sabit bir biçimde masanın üstünde durmakta ve bu şekilde rezonans kısmı daha efektif bir hal almaktadır. Özellikle Alp dağları bölgesinde bu çalgı çok yaygındır. Hem tek başına, hem eşlik etme amaçlı, hem de grup içinde farklı çalgılar eşliğinde çalınmaktadır (Ott, 2014: 64).

Şekil 91. Kora

Kora çalgısı, yuvarlak, dik, keno tahtasından yapılmış bir boyuna sahiptir. Tellerin sayısı değişkenlik gösterebilmekle birlikte genelde 21 adet tel kullanıldığı görülür. Bu teller kılıfa paralel biçimde iki yandan aşağıya uzanırlar. Eski zamanlarda teller antilop derisinden yapılmış olsa da günümüzde tellerin yapımında çoğu zaman naylon kullanılmaktadır (Ott, 2014: 334).

Şekil 92. Kundi

Bu enstrümanın boyun kısmı tenekeden yapılmış bir iple sabitlenmiştir ve kadın figürünün boyun kısmı da bu biçimde sabit bir hal almıştır. Oyuk kısımlar dekorasyon amaçlı kullanılmaktadır. Bu türden olan pek çok başka harpın aksine deriden yapılmış olan kılıf, tüm gövdeyi değil, yalnızca üst kısmı kaplar. Üst kısma zımbalanmış ve iğnelenmiş şekilde sabit durur. Aynı zamanda bu türde ses deliği bulunmaz (Ott, 2014: 311).

Şekil 93. Laud

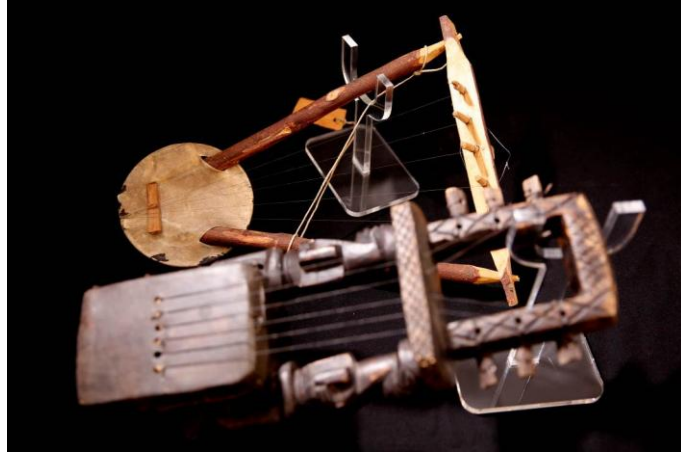
Bir İspanyol çalgısı olan *laud*, isminden farklı olarak *laute*; yani “ses çalgılarına ait değildir. Bu çalgı bandurria çalgısına yakındır. Çalgıda küçük, yassı, armut şeklinde bir rezonans gövdesi bulunmaktadır. Çalgı köşelidir ve 6 çift telden oluşmaktadır (Ott, 2014: 282).

Şekil 94. Lavta

Kökeni Orta Asya olan enstrüman udla büyük benzerlik gösterir. Mızrapla çalınan bu telli enstrüman uddan farklı olarak 26 adet perde aralığına sahiptir. Maun, ceviz, vengi ve erik benzeri ağaçlardan yapılmaktadır. Sağ elin baş ve işaret parmaklarıyla teller çekilerek çalınır. Türk Sanat Müziği’nde kullanılır (Ott, 2014: 270).

Şekil 95. Leierahnliches Instrument

Namibya'dan gelen bu alışılmadık, sapsız ve çubuksuz çalgı hem lirden hem de rezonatör eklentili çalgılardan özellikler taşımaktadır. Bir adet tahta parçasından üretilmiştir. İki adet kol, bir tahta parçasının arasından bağlanmışlardır. Fakat mevcut 6 tel için ek olarak yapılmış bir kutuya sürükleyecek şekilde bağlıdır. Teller alt kısımda, kaplamalı olan bölümde sabitlenmişlerdir ve bu sabitleme işi, ufak tahta parçalarıyla gerçekleştirilmiştir (Ott, 2014: 113).

Şekil 96. Lotar

Chleuch berberlerinin gezgin müzisyenleri olan Rwais topluluğunun çalgısıdır. Fas'taki Arapların çaldığı gimbriden farklı olarak *lotar* çalgısı, daha fazla tele sahiptir. Çalgının üstündeki kılıf tutkalla yapıştırılmıştır. Tencere şeklindeki gövdesi bu kılıfla kaplanmıştır ve kılıf yer yer dikişlerle tutturulmuştur (Ott, 2014: 164).

Şekil 97. Mandoline

Lavta ailesinden kısa saplı, armut biçiminde, büyükçe bir deliği olan, mızrapla çalınan telli çalgıdır. Günümüzde kullanılan çeşidine “Napoliten” denir. Sapına perdeler bağlanmıştır. Dört çift tellidir. Sol, re, la, mi seslerine akort edilir (Say, 2012: 333).

Şekil 98. Masenqo

Bu çalgı eşkenar dörtgen biçimindeki kutu, dört adet tahtanın birbirine tutturulmasıyla ortaya çıkmıştır. Keçi yünüyle kaplıdır ve sapına at yelesinden bir tel geçirilmiştir. Bu tele çalma esnasında yalnızca hafif bir biçimde dokunulur, tele bastırılmaz. Çalgının anahtar kısmı koltuk altına gelecek biçimde hem oturularak hem de ayakta çalınmaya müsait bir enstrümandır (Ott, 2014: 148).

Şekil 99. Mi Gyaun

Myanmar'ın güneyinde bulunan Mon halkına ait bir harp türüdür. Bir kanun türü olan *mi gyaunda* olduğu gibi bu harp da timsah biçimde tasarlanmıştır. 100 yaşının üstünde olan, tahtadan yapılmış bu enstrüman, eşkenar dörtgen biçiminde bir boyun kısmına sahiptir ve bu boyun kısmının dış tarafı oyulmuştur. Oyuk olan bu kısma 16 adet anahtar sabitlenmiştir (Ott, 2014: 325).

Şekil 100. Mvet

Afrika'nın batı ülkelerine özgü çok telli ve harpa benzeyen, telleri de enstrümanla aynı malzemedan üretilmiş bir müzik aletidir. Palmiye ağacının dallarından elde edilen ve ortaya yerleştirilip dengeyi sağlayan bir köprü üzerinde bulunan çizgi şeklindeki kabuklar, çalgının telleri olarak kullanılmaktadır. Çalgının gövdesinde bulunan su kabağı çalınırken göğüse bastırılır. Afrika'ya özgü rotang ağacından yapılmış halkalarla sıkıştırılan bu teller ise parmaklar vasıtasıyla, çekiştirilerek çalınır (Ott, 2014: 32).

Şekil 101. Ngoni – Halam – Kontingo

Afrika'nın saplı çalgılarının büyük bir kısmı, tellerin çekilmesiyle çalınır. Tahminen bu enstrümanların temeli, eski Mısır'a dayanmaktadır. Uzun, ince, kayak şeklinde, hayvan derisi kaplanmış, tahtadan bir gövdenin üzerinde, 3 ila 7 telin kumaş veya deriden yapılmış ipe bağlanmış olduğu yuvarlak bir boyun kısmı mevcuttur. Batı Afrika'da yaygınlık gösteren bu enstrümanların genel adı *ngonidir*. Fulbe halkında bu çalgı üç telli, Mandinka'da (çalgının adı Mandinka'da *kontingo* olarak bilinir) dört telli ve Woloflar'da beş tellidir. Woloflar bu çalgıyı *halam* olarak adlandırırlar. Tuaregler ise *tehardent* adını vermişlerdir (Ott, 2014: 158).

Şekil 102. Nyamwezi Harfe

Neredeyse düz olan boyun kısmı, gövde olarak oyulmuş baş kısmından çıkmaktadır. Gövde tahtadan yapılmıştır. Üçgen biçiminde açılmış olan bir ses deliği çalgının kenarında bulunur. İkinci bir delik yuvarlak ve renkli bir metal parçasıyla kapatılmıştır. Kılıf şekillendirilmiş bir tenekeден oluşur ve bu kılıfın iç kısmında teller, küçük tahta parçalarla sabitlenmiştir (Ott, 2014: 309).

Şekil 103. Ostafrikanische Spiesslaute

Kenya'dan gelen bu saplı çalgı türü; midyelerle süslenmiş, keçi yünü ile kaplanmış su kabağından oluşan bir rezonatöre sahiptir. Bu özelliğiyle Kenya'dan gelen yaylı bir harp türüyle de benzerlik sergiler. Çalgının tepesinde ise çömelmiş bir maymun figürü oyulmuştur (Ott, 2014: 116).

Şekil 104. Bağlama

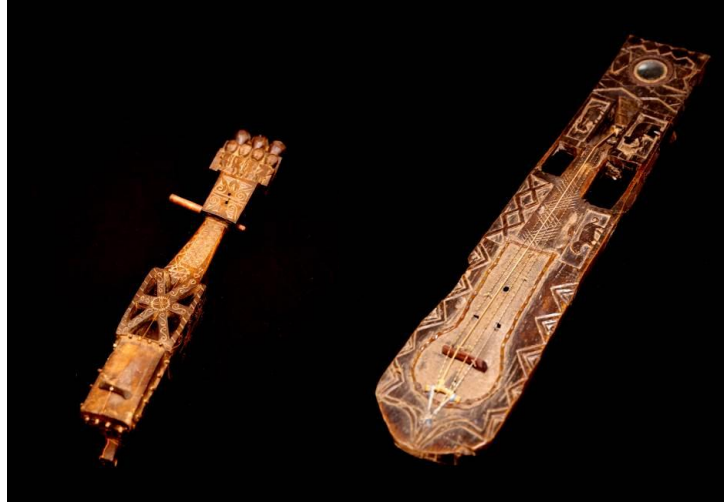
Ülkemizde kullanımı en yaygın olan “telli çalgı”dır. Yörelere ve ebatlarına göre bu çalgıya, bağlama, meydan sazı, divan sazı, bozuk, tambura, cura, üçtelli, onikitelli, çarta, ırızva, , çöğür vb. adlar verilmektedir. Bağlama; Tekne, Göğüs ve Sap olmak üzere üç ana kısımdan oluşmaktadır. Tekne kısmı genelde dut ağacından yapılmaktadır. Ancak dut ağacının dışında ardıç, kestane, ceviz, gürgen gibi ağaçlardan da yapılmaktadır. Göğüs kısmı ladin ağacından, sap kısmı ise gürgen, akgürgen veya ardıç ağacından yapılmaktadır <https://www.turkecbilgi.com/ba%C4%9Flama> (30.06.2018).

Şekil 105. Panduri

Gürcistan'ın doğusundan gelen bu küçük, kısa boyunlu, üç telli çalgı; bir adet tahta parçasından ortaya çıkarılmıştır ve üzeri kılıfla kaplanmıştır. Boyunun üst kısmında anahtar kutusuna benzer bir eklenti mevcuttur. Perdeler de tahtadan yapılmıştır. Perdelerin sayısı üç ile yedi arasında değişebilir (Ott, 2014: 225).

Şekil 106. Phet Banam

Çalgı bir parça tahtadan yapılmıştır. İki adet kol, çarpaz duran çalgının tabanında yer alan bir tahtaya sabitlenmiştir. Aşağıdan sabitlenen teller, çalgının ortasında bulunan sapın tam merkezinden yukarıya doğru, 4 adet mandalın olduğu yere gerdirilir. Çalgı ön tarafından bakıldığı zaman alt kısmı sürüngen derisiyle kaplanmış büyük bir tahta parçası izlenimi yaratır. Üst tarafta metalden yapılmış yuvarlak bir kısım bulunmaktadır (Ott, 2014: 111).

Şekil 107. Phin (Phia)

Rezonatör olarak yarım bir hindistan cevizi kabuğunun kullanıldığı ve çalarken göğüse doğru bastırılan iki veya dört telli bir çalgıdır. Tayland'ın kuzeyinde kabile müziklerine eşlik eden bu çalgının çıkardığı seslerin tonları da göğüse yakınlık mesafesine göre değişkenlik gösterir. Çubuğun sonunda bükülü duran metal uzantı, yine metalden yapılmış olan tellerin sıkıştırılmasında kullanılır (Ott, 2014: 38).

Şekil 108. Pipa

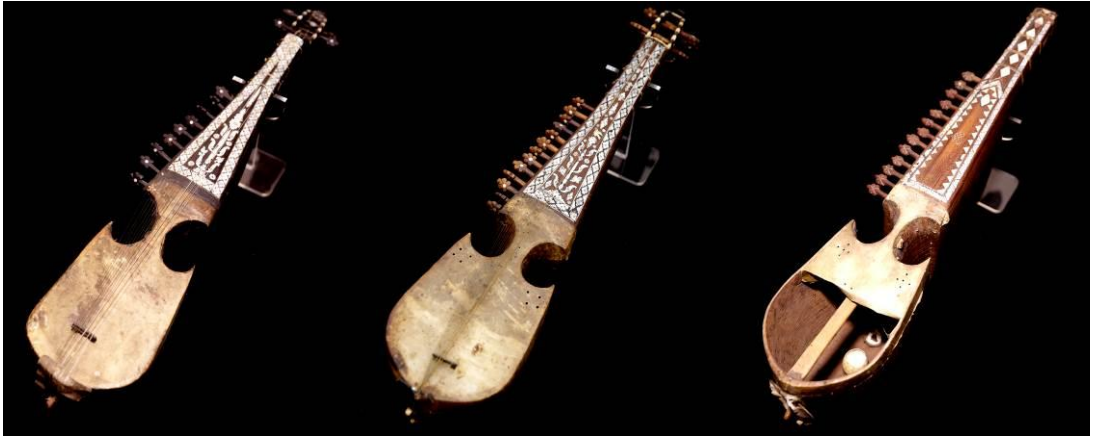
Gövdesi boyun kısmıyla beraber tek bir parça tahtadan hazırlanmıştır. Hafif göbekli, dışa doğru çıkık ve sert tahtadan oluşan sırt kısmı; tek bir parçadan oluşur. İlk sırada yer alan ve bambudan yapılmış 6 adet perde boyuna bağlı biçimde durur, geriye kalan 18 perde ise kılıfa monte edilmiştir. İpekten yapılmış 4 adet tel, sağ elin tırnaklarına takılan 5 adet penayla çalınırlar (Ott, 2014: 245).

Şekil 109. Pluriarc

Yaylı çalgılarda tahtadan yapılmış gövdenin üst kısmında yay Şeklinde olan ve telleri germeye yarayan çubuklar bulunur. algıdaki teller, çalgının üst kısmının oyulması sonucu oluşan çubukların üzerinden geçerek direkt çubukların arkasında kalan deliklerden çalgının alt kısmına doğru gerdirilmiştir. Tellerin sabit durmasını sağlamak için metal bir kalem veya tahta bir çubuk kullanılmıştır (Ott, 2014: 102).

Şekil 110. Rabab

Dut ağacından elde edilmiş tahtalardan üretilmiştir. Kısa boyunlu bir çalgıdır ve sağlam bir kılıfla kaplanmıştır. 3 veya 4 adet, melodi amaçlı kalın tele sahiptir. Bu teller naylondan yapılmıştır ve pirinçten yapılmış 9 ila 13 adet rezonans teli bulunmaktadır. algının iç kısmında ise kimi zaman içi boşaltılmış yumurtalar bulunur ve bunlar özel bir rezonansı sağlama amaçlı kullanılırlar (Ott, 2014: 229).

Şekil 111. Renaissancelaute (Rönesans Ludu)

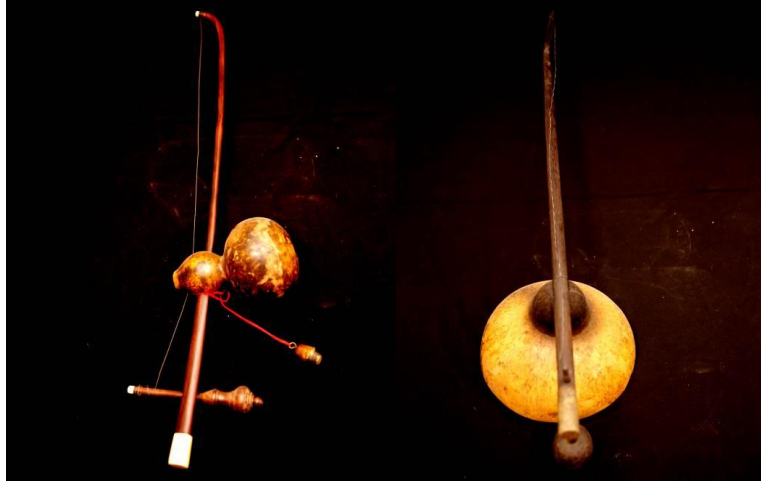
Gövdede dokuz adet ipe, tiz sesler için ise kullanılan bir adet tele sahiptir. 6 adet de çift sesli tel mevcuttur. Çalgı, 9 adet de kalın tele sahiptir. Tel ve perde sayısı zaman içinde değişiklik göstermiştir. Boyun kısmının sonunda dışa doğru bükülü bir anahtar kutusu mevcuttur (Ott, 2014: 219).

Şekil 112. Rıwana (Dramnyen)

Bu eski ve nadir bulunan enstrüman, Himalaya bölgesinde bulunan halklar tarafından pena eşliğinde çalınmaktadır. 6 telinden bir tanesi, boyun kısmında yana doğru sabitlenmiştir. Arka kısmında dekor amaçlı güzel oyuklar mevcuttur. Ön tarafı ise hayvan derisiyle kaplanmıştır. Boyun kısmı da oyulmuş ve tahtadan bir tutuş tahtasıyla birleştirilmiştir (Ott, 2014: 195).

Şekil 113. Sadev

Sesin ortaya çıkmasını sağlayan yarım bir balkabağı eşliğinde üretilen tek telli bir çalgıdır. İç kısmına sesin ortaya çıkması için yarım bir hindistan cevizi kabuğu yerleştirilmiştir. Metalden yapılmış olan tel, sağ elin işaret parmağına sıkıştırılmış bir pena eşliğinde çekilir. Bu esnada aynı elin diğer parmaklarıyla hafif bir dokunuş sonucunda sesin yüksekliği ayarlanır. Sol el ise tellerin gerginliğini ayarlamaya yarar (Ott, 2014: 36).

Şekil 114. Santur

Ortadoğu ülkelerinde, özellikle İran’ da kullanılan geleneksel bir tür telli çalgıdır. Biçimi kanuna benzer. Basık bir tahta kutu üzerine gerilmiş tellerden oluşan santur, bir sehpa üzerine konarak iki küçük, ince tokmakla çalınır. 72 telli olan santurun ses genişliği yaklaşık üç oktavdır. Ses rengi yumuşak tatlıdır. Teller üçerli biçimde bir araya getirilmiştir ve çalgı 24 perdelidir (Say, 2012: 464).

Şekil 115. Sanxian

Üç telli *saxian* çalgısı, bir yandan sol elle teller çekilip baskılar yapılırken, sağ elde tutulan pena vasıtasıyla çalınan bir Çin enstrümanıdır. Çalgının üst yüzeyi ve tabanı yılan derisiyle kaplanmıştır. Bu çalgı tahminen Batı Asya'dan gelmektedir. Setar ve tanbur çalgılarıyla akraba olduğu tahmin edilmektedir (Ott, 2014: 140).

Şekil 116. Saraswati Vina

Geniş olan boyun kısmında balmumuyla tutturulmuş ve pirinçten yapılmış 24 adet perde mevcuttur ve bunlar yarım ve yuvarlak tahtadan bir rezonatörden geçmektedir. Anahtarların bulunduğu tahta, ejderha kafasıyla süslenmiştir. Altında ise tutmayı kolaylaştırmak için üzerinde hindistan cevizi yağı bulunan bir sap sabitlenmiştir. Yarı yuvarlak metalden bir çubuğa sahip üç adet eşlik amaçlı tel, çalgıyı tutmak adına yapılmış tahtanın yanında yer alır. Söz konusu çubuk, 4 adet temel telin tutturulmuş olduğu çubuğa sabitlenmiştir (Ott, 2014: 193).

Şekil 117. Sarod

Geleneksel *sarod* algısında 6 adet temel, 2 adet kalın ve 11 adet rezonans teli bulunmaktadır. Boyun kısmı metalden yapılmış olup; deriden bir kılıfa sahiptir. Hindistan cevizinden yapılmış olan bir penayla çalınır. Teller, tırnak uçları vasıtasıyla kısaltılır (Ott, 2014: 231).

Şekil 118. Saung Gauk

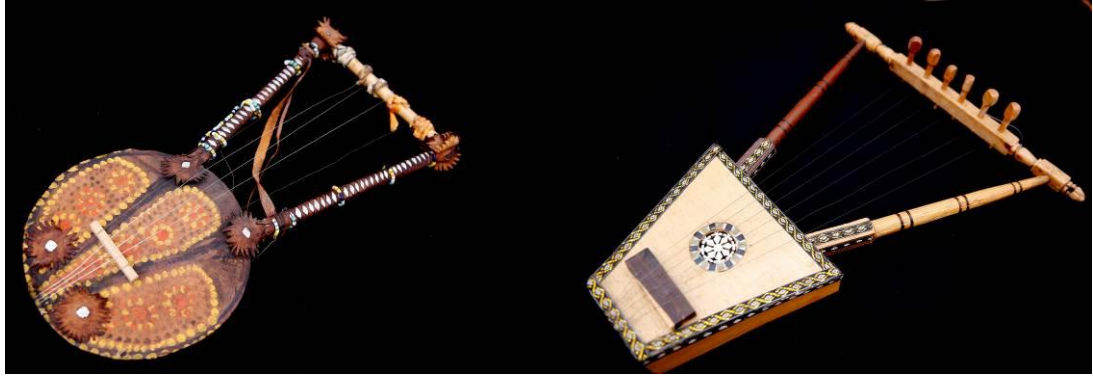
Kayık biçiminde oyulmuş bir gövdeye sahip bu çalgının gövde kısmı kırmızıya boyanmış geyik derisiyle kaplanmıştır ve akasya ağacı dallarından yapılmış uzun boyun kısmının altında estetik bir biçimde yer almaktadır. Gövde aşağıya doğru genişlemektedir ve bu kısımda bo ağacının yaprağını temsil eden bir levha taşımaktadır. Zengin oyuklara sahip bu çalgının oyuklarının içinde yıldız şeklinde altın parçaları mevcuttur ve ayna biçimindeki ufak levhalar içlerinde inciler taşırlar. Genelde bu çalgı pamukla gerdirilmiş, ipekten yapılmış tellerden oluşur (Ott, 2014: 323).

Şekil 119. Scheitholt

Çalgının perdeleri direkt olarak çalgıya çivilenmiştir. Üç adet çalma amaçlı, dört adetse eşlik amaçlı teli mevcuttur. Benzer enstrümanlar arasında halen Fransa'nın Vogesen bölgesinde üretilmekte olan épinette des vosges çalgısı, Macaristan'a özgü citera çalgısı, Apalaş dağlarının dulzimer çalgısı yer almaktadır (Ott, 2014: 54).

Şekil 120. Semsemiya Kıssar

Nubiya'dan gelen bir lir türü olan *Kıssar*, deve yünü kaplamalı bir gövdeden oluşur. *Semsemiya* çalgısı, Süveyş kanalı civarındaki bölgelerde çalınmaktadır. Zaman zaman rezonans gövdesine sahip klasik lir olarak (sağda), zaman zaman ise kutu biçimli lir olarak ortaya çıkar. Çoğu lirde yün bir kaplama mevcut olduğu gibi, Semsemiya'da da tahta bir kaplamaya rastlamak mümkündür. Yani sağdaki lir türü, az bulunan bir tür olarak karşımıza çıkar. (Ott, 2014: 105).

Şekil 121. Serng

Çalgının boyun, taban ve kenar kısmı bir parça sert tahtadan yapılmıştır ve ses deliğinin de mevcut olduğu bir kılıfla kaplanmıştır. İki adet çift tel ipten oluşan bu çalgı, pena eşliğinde çalınır (Ott, 2014: 205).

Şekil 122. Setar (İran)

İran kökenli bir çalgı olan *setar*, üç telli anlamına gelir. Yalnızlık sazı olarak bilinen *setarın*, yumuşak bir sesi vardır. Sapı dut ağacından yapılmıştır. İran Halk Müziği'nde kullanılır (Ott, 2014: 175).

Şekil 123. Sitar

Sitar telli bir çalgıdır. Hafif bir ses yaratmak için titreşen teller ve su kabağından yapılmış bir yankı odası kullanır. Ağırlıklı Hindistan klasik müziğinde kullanılan sitar, Orta Çağlardan beri ağırlıklı Klasik Hint müziğinde kullanılan sitara hemen her yerde rastlanır. Bu enstrüman Hint yarımadasının her yerinde kullanılır. Sitar, Hint enstrümanları içinde Veena ailesi ile Saz ailesinden olan Fars Sitarından elde edilir. Bazı teoriler iki soydan sadece birini kabul eder.

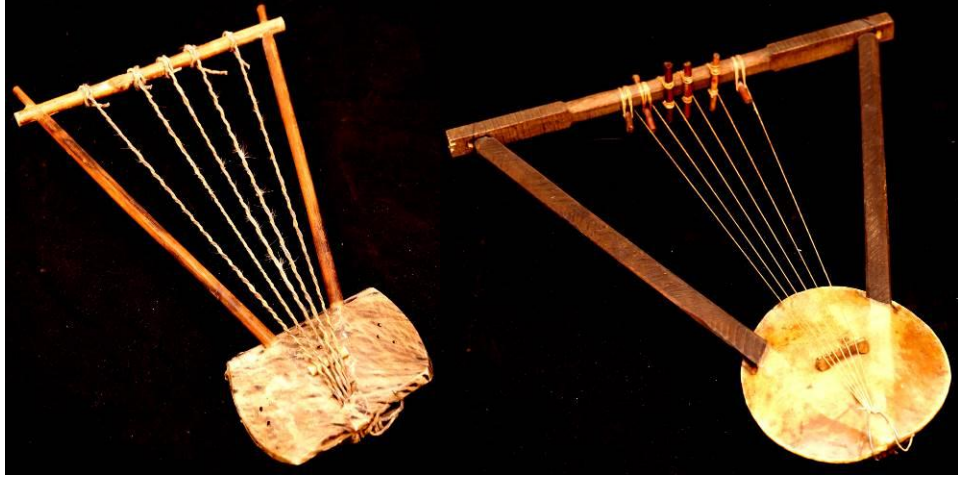
<http://www.sahajayogaportal.org/muzik-sanat/klasik-hint-muzigi/enstrumanlar.html>
(30.06.2018).

Şekil 124. Stössel Çalgısı (Stössel Laute)

Solda gördüğünüz enstrüman Stössel'in baslar için ürettiği bir enstrüman; sağda gördüğünüz ise kontrbas sesler için ürettiği bir enstrümandır. İki çalgıda 1925 yılında üretilmiştir. Enstrüman listesi orjinal Stössel imzası taşımaktadır. Stössel, enstrümanları “sesler” olarak tanımlamaktadır ve gerçekten de kanunlar “sesler” kategorisinde büyük önem taşımaktadır. Soldaki enstrümanda çalgının tutuş yeri gövdededir; sağdakinde ise küçük bir boyun eklenmiştir. Sesler ise aşağı kısmından teller vasıtasıyla çalınır (Ott, 2014: 66).

Şekil 125. Sudan ve Uganda Lirleri

Sağda görmekte olduğunuz ve tahminen Uganda'dan gelen lir türünde; bitkilerden oluşan 8 adet tel topak tekniğiyle sabitlenmiştir. Çalgının üst kısmı antilop derisiyle kaplanmıştır. Teller üst yüzeyin aşağı kısmındaki bir delik aracılığıyla içeriye doğru geçirilmişlerdir. İçeriden tekrar dolaştırılıp tahta bir çubuk eşliğinde sabitlenmiştir. Tahminen Sudan'dan gelen ve solda görmekte olduğunuz kutu şeklindeki lir türü de kırıştan bir malzemeye yapılmış ve topak tekniğiyle çubuk kısmına sabitlenmiştir (Ott, 2014: 107).

Şekil 126. Sugudu

Enstrüman, fındık ve ceviz ağacından elde edilen tahtalardan yapılmaktadır. Kılıfı ise çalgının alt kısmında, yuvarlak bir oyuğun üstünde bulunmaktadır ve piton derisinden yapılmıştır. Bu kılıfın üst kısmında ince bir tahta kılıf mevcuttur (Ott, 2014: 197).

Şekil 127. Takhe

Sert bir tahtadan yapılmış olan gövdesi, alt kısmından oyulmuş ve ses delikleri bulunan bir tabana monte edilmiştir. Myanmar'dan gelen timsah biçimindeki kanun türlerinden farklı olarak yalnızca taslak halinde bir timsah şekline sahiptir. Bu çalgı, 12 adet perdenin üstünden kemik parçasını andıran bir pena veya tremolo eşliğinde çalınır (Ott, 2014: 90).

Şekil 128. Tambur

Bu enstrüman küçük, oyulmuş ve derin bir göbeğe sahiptir. 24 naylondan perdelere sahip uzun bir boyun, anahtarlarla sabitlenmiş 6 adet tel ve 11 adet rezonans teli mevcuttur. Çalgı, anahtara sabitlenmiş 6 tel vasıtasıyla çalınır, diğerleri akort görevi görür (Ott, 2014: 177).

Şekil 129. Tamburica

Hırvatistan'dan gelen küçük bir tambur türüdür. Uzun bir boyuna ve küçük, yumurta biçimli bir gövdeye sahip olan bu çalgı, eski adı olan *samica* ile de tanınmaktadır. Bu eski enstrümanda farkas sistemine göre iki çift metal tel ve sıkı perdeler bulunmaktadır. Çalan insana göre aşağıda kalan çiftle, iki sesli bir g tonu elde edilirken, yukarı kısımda kalan çiftle kromatik sıralamaya göre her ton elde edilebilir (Ott, 2014: 167).

Şekil 130. Tanbur

Kucakta mızrapla çalınan bir çalgıdır. Bu enstrümanın boyu 135 cm, tekne denen gövdesi 35, sap uzunluğu ise yaklaşık 100-106 cm arasındadır. Eşik şimşirden yapılı ve teknenin yaklaşık 9 cm ilerisine yerleştirilir. Sapın son kısmında dört çift telin bağlı olduğu mandallar yer alır. Tanburun telleri çelikten ve sarı bakırdandır (Say, 2012: 509)

Şekil 131. Tanpura - Tambura

Bu enstrümanın pek çok boyu vardır. Genelde 4 ya da 5 tellidir ve bunlar şarkılara göre farklı notalara akort edilebilirler. Düzgün çalındığında tanpuranın notaları birleşip tek bir ses gibi çıkar. Tanpura, sesi tam ayarında tutar. Tanpura olgun tahtadan ve oyulmuş balkabağından yapılır. Enstrümanın boyu 1 ile 1,5 metre arasında değişir. Bugünlerde küçük Tanpuralar da müzisyenler arasında oldukça revaçtadır. Teller fildişi, kemik ya da tahtadan yapılmış olan köprünün üzerinde yer alır. Tanpuranın dört teli vardır. İlk üç tel çelikten, dördüncü tel ise pirinçten yapılmıştır <http://www.sahajayogaportal.org/muzik-sanat/klasik-hint-muzigi/enstrumanlar.html> (30.06.2018).

Şekil 132. Tar

Türk musikisinde kullanılan mızraplı sazlardandır. Azerbaycan, Kuzey Kafkasya ve Kars bölgesinde kullanılır. Eski Asya Türklerinin telli halk sazlarındandır. İran, Afganistan ve Türkistan'a da yayılmıştır. Basık, geniş ve üçgenvârî şekilde, kuzu derisi gerilen bir gövdesi vardır. Beş tellidir. Biri bam telidir. Diğer dört tel, bir dörtlü aralığı ile ikişer-ikişer düzenlenmiştir

<http://sosyolojisi.com/tar-nedir-tar-ne-demektir-ozellikleri-nelerdir/11307.html>
(30.06.2018).

Şekil 133. Tungna

Tung(a)na, at kafası biçiminde bir başa sahip olan *dramnyen*, sgra-snyan çalgısının Nepal'de geçen adıdır. Bu dört telli çalgı, bir parça tahtanın oyulmasıyla üretilmiştir. Gurung, Rais, Limbus gibi kabileler bu çalgıyı danslara ve şarkılara eşlik amaçlı kullanırlar. Bu kabileler, Nepal ve Tibet taraflarında yaşamaktadırlar (Ott, 2014: 235).

Şekil 134. Ud

Türk müziği araçlarından, iri karınlı, kısa ve kıvrık saplı, kirişli ve mızrapla çalınan bir çalgıdır. Bombeli olan arka bölümü çember şeklinde 19 ya da 21 tahtadan yapılır. Gövdenin içi boştur. Göğüs denen ön bölümün ortasında büyük, yanlarında "gül" adı verilen iki küçük oyuk bulunur. Udun 6 çift teli vardır ve mızrapla çalınır. Günümüzde tellerin ince olan 3 çifti misinadan, öteki 3 çifti de çelikten yapılır. Mızrap yapımında yaygın şekilde ham madde olarak kullanılan malzeme plastiktir

<https://www.dersimiz.com/bilgibankasi/UD-NEDIR-HAKKINDA-BILGI-1053.html>
(30.06.2018).

Şekil 135. Ukulele

Havai' nin dört telli küçük gitarıdır. Telleri sol, do, mi, la perdelerine akortludur. Büyük olan bariton modeli ise dört telli bir gitar özelliğindedir. Geleneksel özellik taşıyan ukulele ise küçük boyutlarda olmaktadır (Say, 2012: 548).

Şekil 136. Unbekanntes Instrument

Afrika kökenli bu bilinmeyen enstrüman, uzun bir müzik çalgısı görünümüne sahiptir. Rezonatör görevi gören iki adet oyuklarla süslenmiş sığır boynuzu mevcuttur. Oyulan bu kısımlarda sığırlar resmedilmiştir. Kemerin yanındaki iki perde de üzerinde üç tel bulunan tahta kısım üzerine oyulmuştur (Ott, 2014: 98).

Şekil 137. Valiha

Bambu ağacından yapılmış 10, 14 veya 19 telden oluşan bir kanun türüdür. Günümüzde bu çalgı, su kabağında yapılmış hareket edebilir köprülerden geçen ve bambu ağacından düğümlere tırnaklarla bağlanmış çelik tellerle kullanılır (Ott, 2014: 40).

Şekil 138. Vichitra Vina

Hindistan'a özgü, basit bir kanunun geliştirilmiş hali olup; tahtadan içi oyuk bir sapa ve buna bağlı küçük bir rezonans parçasına sahiptir. Güney Hindistan'da bu çalgı perdesiz bir çalgı olarak kullanılırken, asıl üretim yeri olan Kuzey Hindistan'da sitarın hareket edebilir perdelerine sahiptir. Belli miktarda rezonansı sağlayan telleri olan çalgının akordu da sitarın akorduyla aynıdır (Ott, 2014: 48).

Şekil 139. Waji

Rezonans gövdesinden geçen bir yay mevcuttur. Eşkenar dörtgen biçiminde olan gövde kısmı, tahtadan yapılmış ve deriyle kaplanmıştır. Mevcut 4 tel, ipler sayesinde bağlanmışlardır. Bu tür harplar, en eski harp türleri arasındadır (Ott, 2014: 321).

Şekil 140. Winkelharfe

Winkel harpında boyun kısmı dışarıya doğru o kadar eğilidir ki, teller kılıf kısmına neredeyse dimdik inerler. Çoğunlukla boyun kısmı gövdeye oturtulmuş biçimdedir. Namibya'dan gelen bu harp türü, tek bir parça tahtanın oyulmasıyla elde edilmiştir (Ott, 2014: 327).

Şekil 141. Yueqin

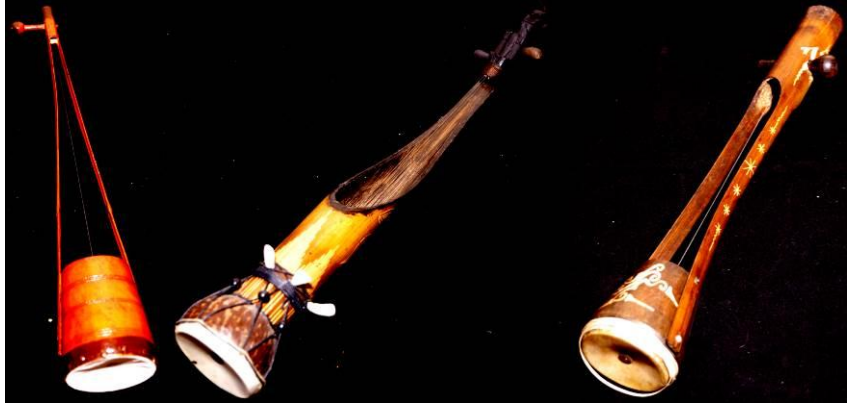
Yuvarlak ve yassı bir gövdeye, kısa bir boyuna sahip gitar türüdür. 10 adet perdenin yedisi, kılıfa tutturulmuştur. Perdeler sabit bir ses düzeninin oluşmasını sağlarlar. Bu diatonik, iki telli çalgının yanında bir de kromatik, ipekten yapılmış 3 telli olanı da mevcuttur (Ott, 2014: 290).

Şekil 142. Zheng

Kökeni Çin olan bu çalgının modern olanlarında tel sayısı 21 ila 25 tel bulunmaktadır. Bu çalgı sağ elin tırnaklarıyla telleri çekerek çalınır. Sol elin parmakları ise titreşimleri sağlamak amacıyla tellerin gerginliğini ayarlar (Ott, 2014: 44).

Şekil 143. Zupftrommeln (Gopi Yantra)

Zupftrommeln kavramını Curt Sachs *telleri bir diyaframdan geçirilerek düğümlemiş bir enstrüman dizisi* olarak tanımlar. İlk etapta sesin ortaya çıkmasını sağlayan tellerin kendisidir; ikinci etapta bu sesler diyaframa taşınır. Chaitanya Deva ve onu gibi başka yazarlar da bu enstrümanı “Kordofon” kategorisi altında inceler ve bir sonraki aşamada kanun adı altında incelemeye alırlar (Ott, 2014: 96).

Elde edilen bulgular sonucunda Asya, Afrika, Avrupa, Amerika kıtalarından gelen bu enstrümanların iklimlendirme ışıklandırma ve saklama koşullarının yetersizliği sebebiyle gövdelerinde kılcal çatlaklar, renklerinde solmalar, hayvan derisinden yapılan enstrümanların bazılarında böceklenmelerden ötürü üzerlerinde deformasyonlar olduğu görülmüştür.

3. ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı İbrahim Alimoğlu Müzik Müzesi envanterine göre yaylı (arşe) ile çalınan enstrümanlar ve karşılaşılan sorunlar nelerdir?

Yaylı (Arşe) ile çalınan çalgılar, müze içerisinde Asya, Afrika, Avrupa, Amerika kıtalarına göre sınıflandırılmıştır. Bu çalgılar fiziksel yapı itibariyle gövdesi; ağaç, teneke, deri ve kemik, telleri; metal, bambu, hayvan bağırsağı, burguları; ağaç, metal, plastik, kemik, yay (arşe); ağaç, misina ve at kılından üretilmiştir. Ott çalışmasında bazı enstrümanları şu şekilde tanımlamıştır. Bu çalgılar, görselleri ile birlikte aşağıdaki gibidir.

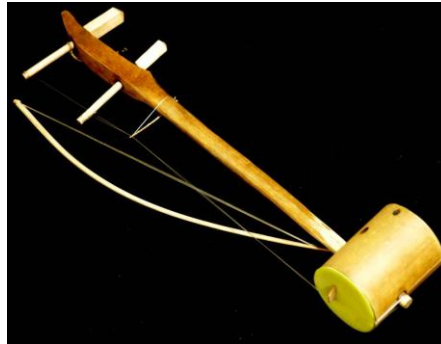
Şekil 144. Klasik Kemençe

Klasik Kemençe; tekne, göğüs, burgular, eşik, can direği, teller ve yay olmak üzere yedi bölümden oluşmaktadır. Göğüs dağ servisi denilen, kıraç arazilerde yetişen, genellikle dağ yamaçlarında bulunan, servi ağaçlarından yapılır. Bu ağaç kemençe göğsü için tek uygun ağaçtır. Burgu üç adet olmakla birlikte, sert ağaçtan yapılmalıdır. Abanoz ağacı burgu için en uygun olan ağaçtır. Eşik kelebek ağacından yapılır, isteğe göre ardıç ağacı da kullanılır. Klasik Kemençe de gelenekten bu yana Bağırsak (Kiriş – Katküt) teller kullanılır. Yakın zamana kadar bu geleneğe özen gösterilmiştir. Çünkü gerçek Klasik Kemençe sesini, bu tellerin verdiği herkes tarafından fark edilmektedir. İsteğe göre Raket ve Metal (Keman teli) teller de kullanılmaktadır çünkü bu teller icra da kolaylık sağlamaktadır fakat kemençe sesinden çok farklı bir ses vermektedir

http://sercanhalili.com/sercantr/index.php?option=com_content&view=section&id=8&layout=blog&Itemid=81 (30.06.2018).

Şekil 145. Co Ke

Boru biçimli bir keman olan co ke, erhu türünden bir çalgıdır ve Vietnam'ın dağlık bölgelerinden gelmektedir. Bu basit enstrüman, sert plastikle kaplanmıştır ve borunun alt tarafı açıktır (Ott, 2014: 154).

Şekil 146. Dilruba (Sol) Esraj (Sağ)

Bir Kuzey Hindistan çalgısı olan *dilruba* ve Bengaller tarafından çalınan *esraj*, birbirine olan yakınlıklarıyla bilinen, yaylı iki enstrümandır. *Dilruba* daha büyük ve köşeli bir gövdeye sahipken *esraj*'in gövdesi, simetrik ve yuvarlak biçimlidir. *Dilruba*, sapını sitar çalgısından; gövdesini ise sarangi çalgısından almıştır. Özellik olarak bu iki çalgıda, boyun kısmından geçen ayrı bir tahta parçası görmek mümkündür. Bu parça, 17 adet rezonans teli için yapılmıştır (Ott, 2014: 201).

Şekil 147. Erhu (Sol), Nanhu (Orta), Jinghu (Sağ)

İki telli kemanlardan oluşan çalgı grubu, tür olarak huqin çalgıları arasında yer alan yaylı çalgılardır. Huqin, silindirik şekline ve altı açık bir gövdeye sahip olan, yılan veya kertenkele derisiyle kaplanmış, Çin'den gelen keman türlerinin genel adıdır. Boyun kısmı gövdeden geçirilmiştir. Yay, iki telin arasından geçmektedir. *Erhu* ve *nanhu* çalgılarının

tahtadan yapılmış gövdelerinin tabanlarına delikler açılmıştır, buna karşın *jinghu* çalgısının bambudan yapılmış borusunun gövdesinin tabanı tamamen açıktır. Çalma esnasında bu enstrümanların gövdesi, uyluk kemiğine oturtulur (Ott,2014: 156).

Şekil 148. Fidel

Fideller, göğüse veya dize yaslayarak çalınabildiği gibi, kucakta da çalınabilirler. 13. yüzyılda bu çalgı beş telli oval bir gövdeye, düz olan ve ayrı bir parçadan birleştirilmiş bir boyun kısmına, perdeli veya perdesiz bir sapa, cam şeklinde bir anahtar tahtasına, önde ve arkada bulunan anahtarlara ve iki adet ses deliğine sahiptir (Ott, 2014: 294).

Şekil 149. Gaine Sarangi

Kuzey Hindistan'daki Sarinda' da olduğu gibi bu çalgı da bir parça tahtadan yapılmıştır. Güzel bir biçimde oyulmuş olan kısım, bir çubuk vasıtasıyla iki parçaya ayrılır. Aşağı kısmı hayvan derisiyle kaplanmıştı. Diğer yandan sırt kısmı neredeyse düz, çok hafif kıvrıktır. Köprü kısmı, yamuk bir biçimde kılıfa oturtulur ve tek ayak kenarda kalır (Ott, 2014: 262).

Şekil 150. Gıçek (Sol), Hint Gıçeği (Sağ)

Her iki çalgı da, su kabağına veya oyma bir ağaca deri gerilerek yapılmaktadır. Kısa saplıdır. Üç ve ya dört telli olup yayla çalınır. Yapı itibariyle kabak kemane ve kamança enstrümanlarını da andırır.

Şekil 151. Goge - Riti (Nyanyeru)

Saplı çalgının gövdesinin içerisinden geçtiği bu tür çalgılara bakıldığı zaman, özellikle Batı Afrika'da; İslam dininin yaygınlık gösterdiği yerlerde diğer çalgılarda olduğu gibi rezonans gövdesine sahip olan ve bu gövdeyi kaplama amacıyla atkuyruğu ve yelesinin kullanıldığı saplı çalgılara sıkça rastlamak mümkündür. Yayın gergin kısmı da genelde at yelesinden oluşur. *Goge* çalgısı özellikle Ghana'nın ve Nijerya'nın Hausa bölgesine ait bir enstrümandır (Ott, 2014: 122).

Şekil 152. Gusle

Balkanlar’da yaygın olarak ancak en çok Sırbistan, Arnavutluk, Hırvatistan, Karadağ ve Bosna-Hersek’te görülen çoğunlukla tek telli, uzun saplı, bir çalgıdır. Maundan yapılan tek burgunun arkaya bakacak şekilde yerleştiği burguluk, bu çalgının en simgesel bölümüdür. Süslü olmasının yanı sıra, oyularak yapılan figürler, yapımcının ve icracının, çalınan müziğin içeriği ile de bağlantı kurarak oluşturduğu ulusal özellik taşımaya özen gösterilen temsili simgelerdir. Hayvan figürleri arasında at başı, kartal başı ve Arnavutların kullandıklarında Arnavutların simgesi olan çift başlı kartala sık sık rastlanmaktadır. Kullanılan bir başka figür ise yine ulusa göre değişen kahramanların portreleridir

<http://www.pomaklar.com/t212-balkanlara-ozgu-muzik-aletleri> (30.06.2018).

Şekil 153. Hegit

Kökeni Orta Asya’ dır. Su kabağı veya ağaçtan yapılabilir. Su kabağı dikine kesilerek üzerine deri gerilir ve kabağın sapı da çalgının kolunu oluşturur.

Şekil 154. İkliğ

Batı ve Güneybatı Asya' dan Sibirya' nın doğusuna kadar Asyalı budun ve boyların kullanmış olduğu eski bir yaylı çalgıdır. Ortaçağda yazılmış Asya metinlerinde adı geçtiği belirtilir. Bu konuda araştırmalar yapmış olan müzikbilimcimiz Mahmut Ragıp Gazimihal' e göre, Asya Türklerinin İslamiyet'ten önce, yaklaşık 6. yüzyıldan itibaren yaylı çalgı kullanmış olduğu tahmin edilmektedir. Ayrıca, kemençe sözcüğünün ıklığdan geldiği düşünülmüştür (Say, 2012: 256).

Şekil 155. Kabak Kemane

Yaylı bir Türk Halk çalgısıdır. Yörelere ve biçimlerine göre farklılık göstermektedir. Kabak, Kemane, İkliğ, Kabak, Rabab, Hatay ilinde Hegit, Güneydoğu'da Rubaba, Azerbeycan'da Kemança ve Orta Asya Türklerinde Gıcak, Gıccak veya Gıjek adıyla bilinen bu çalgıların aynı kökten oldukları bilinmektedir. Tekne kısmı genellikle su kabağından yapılmaktadır. Ayrıca ağaçtan yapılanı da

yaygındır. Sap kısmı sert ağaçlardan yapılmaktadır. Tekne kısmının altında ağaçtan veya metalden yapılmış mil vardır. Bu mil diz üzerine konur ve çalgının sağa sola hareketi sağlanır. Yay ise bir çubuğun bir ucundan diğer ucuna at kuyruğunun kıllarının bağlanması ile yapılmaktadır. Kabak kemaneye önceleri bağırsaktan yapılan Kiriş adı verilen teller takılırken günümüzde madeni teller kullanılmaktadır https://www.turkcebilgi.com/kabak_kemane (30.06.2018).

Şekil 156. Kamanğa (Rebaba)

Tek başına çalındığı kadar grup içinde de çalınan bu saplı ve iki telli enstrüman, demirden yapılmış sapıyla Mısır müzik kültürünün eski zamanlarında önemli bir yer taşımaktadır. Bu enstrümanın önemi sonraları Avrupa'dan gelen viyolonsel çalgısıyla gölgelenmiştir (Ott, 2014: 124).

Şekil 157. Kamayacha

Üç adet kalın telin yanında bir de sayısı değişebilen, alttan tutturulmuş rezonans telleri bulunmaktadır. Genelde 3 tel de aynı anda çalınır. Bu eski

enstrümanın gövdesi, mango ağacından yapılmış ve keçi derisiyle kaplanmıştır. Anahtarlar, genellikle çalan insanın kendisi tarafından eklenirler (Ott, 2014: 268).

Şekil 158. Karadeniz Kemeçe

Karadeniz kemeçesinin burguluğu, boynu ve gövdesi de tek bir ağaç parçasından yontularak ve oyularak yapılır. Ama biçimi bütünüyle farklıdır. Diğer bütün halk çalgıları gibi, “Karadeniz kemeçesi”nin de standart ölçülerinden söz etmek güçtür. Ama günümüzde, uzmanların ve profesyonel yorumcuların kullandığı “kemeçe”ler genellikle 56 cm uzunluğundadır. Kenarları dik ve sırtı düz olan gövde çoğunlukla erik veya ardıç ağacından yapılır. Köknar veya ladinden yapılan göğüs oldukça incedir. Tellerin eşikle iletilen basıncına dayanabilmesi için göğüs bölümüne, boylamasına bir çıkıntı yapılarak kubbe şeklinde form verilir. Burgular, oldukça küçük olup, burguluğa ön taraftan girer. Teller tuşa çok yakındır. Çünkü “Karadeniz kemeçesi”, tellerin üzerine parmak uçlarıyla basılarak çalınır

<https://www.turkcebilgi.com/kemen%C3%A7e> (30.06.2018).

Şekil 159. Kashmiri Sarang

Kashmir'de yapılan kashmiri sarang çalgısı, Hindistan çalgısı olan sarangiye benzer. Bu çalgı, sarangiden daha küçüktür ve daha güçlü bir sese sahiptir. Gövdesi

kutu biçimindedir. Bükülmüş, 10 cm genişliğinde bir taban ve tabanı süsleyen, iki parçanın zımbalanmasıyla oluşmuş bir çerçeveye sahiptir (Ott, 2014: 302).

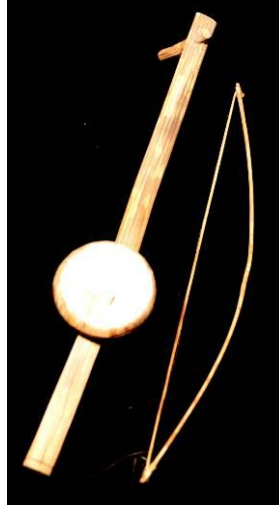
Şekil 160. Kılkopuz

Kılkopuz, iki telli telleri at kuyruğundan yapılan gövdesinin bir kısmı deri kaplı ağaç olan ve at kuyruğundan yapılmış bir yayla çalınır. Asya şaman ve baksılarının en önemli enstrümanlarından

<https://www.turkcebilgi.com/k%C4%B1lkopuz> (30.06.2014).

Şekil 161. Kıngrı

Tek telli, küçük gövdesi, cilalanmamış kilden ve üst yüzeyi kâğıttan yapılmıştır. Gövde içinden bambudan yapılmış bir çubuk geçmektedir ve bu çubuk tellerin gerilmesi sonucu oluşan oldukça büyük bir açıklık vesilesiyle sabit durur (Ott, 2014: 130).

Şekil 162. Klasik Sarangi

Bu çalgı gövde kısmında oyuklar ve eklemeler mevcuttur. Çalgı, dik biçimde tutularak çalınır ve genelde yalnızca 2 tel kullanılır. Teller, tırnakla baskı uygulanarak çalınır (Ott, 2014: 259).

Şekil 163. Kretische Lyra (Giritli Lir)

Çalgıda mevcut olan 3 tel bir kemerin üstünden geçmektedir ve çalgının sapına sabitlenmiştir. Çalgı, modern bir viyolin yayıyla çalınmaktadır (Ott, 2014: 251).

Şekil 164. Lirica - Gadulka

Bir tahta parçasının oyulmasıyla oluşmuş, genelde armut biçimli bir gövdeye sahip, üç telli çalgılardır. Gövde kısmı, ufak boyun kısmını kaplamak suretiyle anahtarların mevcut olduğu kısma bağlanır. Kılıf, çoğunlukla d-formundaki ses deliklerini kapsar. Enstrüman, mevcut olan 3 adet tel, yanlamasına bir biçimde tırnaklar yardımıyla kısaltılarak çalınır (Ott, 2014: 249).

Şekil 165. Morin Khur, Matouqin

Boyun kısmı, taban kısmı ve kılıf kısmı trapez şeklindeki tahtadan bir gövdeye sahip olan bu çalgının telleri naylondandır. Yanlara monte edilmiş anahtar kısımları mekanik bir biçimde üretilmiştir. Eski formundan geriye kalan tek özellik, üst kısımda oyulmuş olan at kafasıdır (Ott, 2014: 215).

Şekil 166. Ngangera

Batı Afrika'dan gelen bu saplı çalgı, gövde olarak yarım bir su kabağına sahiptir. Bu su kabağı alttan bağlanmış hayvan derisiyle kaplanmıştır ve derinin üç yerinden geçirilmiş bir sap mevcuttur. Derinin aşağı kısmında, 2 veya 3 telin sapın ucuna kadar erişmesi için yapılmış ses delikleri bulunur (Ott, 2014: 160).

Şekil 167. Nyckelharpa

Nyckelharpa çalgısında, lir çalgısında olduğu gibi, tellerin aralarında bulunan mesafe tuşlar yardımıyla kapatılır. Fakat bu çalgıda melodik ve kalın teller, kısa bir yay eşliğinde çalınır. Çalgının gövdesi ya bir tahta parçasının yapılandırılması sonucu oluşmuştur ya da elimizde bulunan çalgıda olduğu gibi bir kutu olarak karşımıza çıkar (Ott, 2014: 296).

Şekil 168. Rababa

Yaylı ve saplı bir çalgı olan rebaba, adını ilk olarak Abu Nasr el Farabi'den (872-950) almıştır ve aynı dönemin başka Arap müzik teorisyenleri de bu adı kullanmaya devam etmişlerdir. Rababa çalgısının ilk haline benzer başka enstrümanlar da mevcuttur; bu enstrümanları Suriye'de, Filistin'de ve Suudi Arabistan'da görmek mümkündür (Ott, 2014: 146).

Şekil 169. Ravanhatha

Bu çalgıda iki adet tel mevcuttur ve bu tellerden bir tanesi eşlik amaçlı kullanılmaktadır. Teller genellikle sıkılaştırılmış pirinç kullanılarak yapılmış iplerden oluşmaktadır. Fakat melodi için kullanılan telin yapımında beygir yelesinden saçlar kullanılır (Ott, 2014: 128).

Şekil 170. Rebab

Rebab, pek çok türü mevcut olan ve İslam dünyasında büyük önem taşıyan yaylı çalgıların genel adıdır. Afrika'nın kuzeybatısında mevcut olan rebab türü, Fas'tan gelip İspanya'ya yerleşen halk tarafından yaygınlaştırılmış olan bir çalgı türüdür. İnce ve hafif dışı doğru çıkık bir gövdeye sahiptir (Ott, 2014: 257).

Şekil 171. Redeb

Ön Yüz (Sol), Arka Yüz (Sağ)

Saplı bir çalgı türü olan *redab*; Java, Bali ve Lombok'ta çeşitli Gamelan topluluklarında bulunan ve başka enstrümanların yanında esas melodiyi sağlayan temel enstrümandır. Kalp şeklini andıran gövdesi, oyulmuş ve incilerle süslenmiş, deriyle kaplı bir hindistan cevizi kabuğundan oluşmaktadır. Sap ve anahtarlar güzel şekilde biçimlendirilmiştir, yay kısmı yılan biçimindedir (Ott, 2014: 138).

Şekil 172. Sarangi

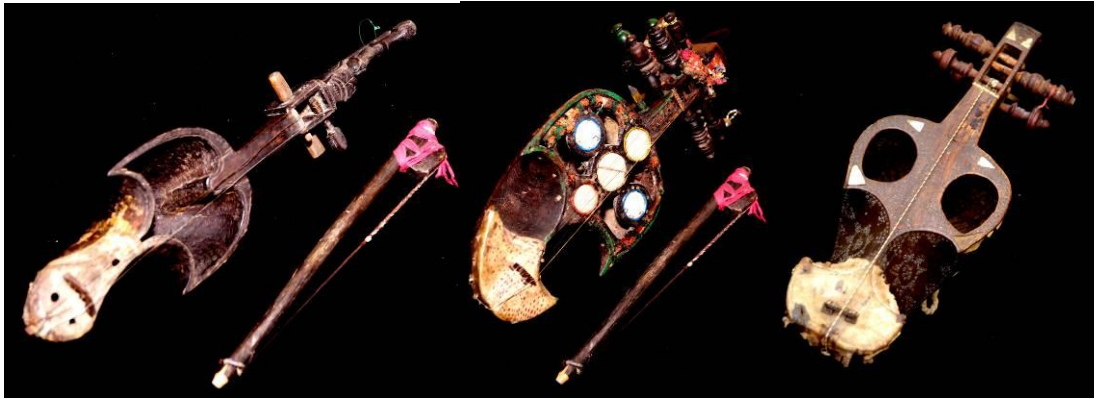

Sarangi yaklaşık 70 cm. olan tek bir ahşap kütükten yapılır. Bu ahşap kütüğün içi boştur ve deri ile kaplıdır. Oyukluğa dört akort vidası montelidir. Çelik teller yerine hayvan bağırsağından teller kullanılır. Saranginin farklı kalınlıkta üç teli daha vardır. Saranginin perdeleri yoktur. Otuz otuzbeş sempatik tellerdir. Bunlar raganın gamına göre ses verirler. Bu sempatik tellere ait vidaların tutturulduğu delik parmak tahtasının sağ tarafında yer alır

<http://www.sahajayogaportal.org/muzik-sanat/klasik-hint-muzigi/enstrumanlar.html>

(30.06.2018).

Şekil 173. Sarinda Surod

Bu çalgıda güzel bir biçimde oyulmuş olan kısım, bir çubuk vasıtasıyla iki parçaya ayrılır. Aşağı kısmı hayvan derisiyle kaplanmıştır. Diğer yandan sırt kısmı neredeyse düz, çok hafif kıvrıktır. Köprü kısmı, yamuk bir biçimde kılıfa oturtulur ve tek ayak kenarda kalır. Diğeri ise iç kısma doğru yer alır. Teller 3 adet naylondan yapılmış kalın, biri çelik tel olmak üzere 4 tanedir (Ott, 2014: 264).

Şekil 174. So I

Bu çalgı keçi veya dana yünüyle kaplanmış bir gövdeye sahiptir. Bu gövde hindistan cevizi kabuğundan yapılmıştır. Kamboçya' ya özgü olan bu çalgının sapı ise tahtadan yapılmıştır (Ott, 2014: 132).

Şekil 175. So U – Tro U

Tayland'dan gelen *so u* ve Kamboçya'dan gelen *tro u* çalgıları, kardeş çalgılardır. İkisi de keçi ve dana yünüyle kaplanmış gövdelere sahiptir. Bu gövdeler hindistan cevizi kabuğundan yapılmışlardır. Çinlilerin bir çalgısı olan erhuya benzer olarak yayın üzerindeki yeleler iki telin arasında kalmaktadır. Tayland'dan gelen çalgının sapı, sıkı bir şekilde birbirine dolanmış bir kumaştan oluşur (Ott, 2014: 132).

Şekil 176. Streichpsalter (Yaylı Santur)

Yay eşliğinde çalınan bu enstrüman, üzüm bağlarından gelen Fred Bühler tarafından pedagojik amaçlar çerçevesinde geliştirilmiş bir çalgıdır. Bu çalgıyı geliştirirken çalgının üçgen biçimindeki ilk halini örnek almış ve yay eşliğinde çalma tekniğine yönelmiştir. Adını *yayla çalınan psalter* koymuş ve bas seslerden sopranoya kadar uzanan bir çalgılar topluluğu haline getirmiştir. Bu çalgı aynı zamanda tellerin çekilmesi vasıtasıyla veya çubuklar eşliğinde vurularak çalınabilir. Ses tonu kromatiktir. Sağ tarafta tam sesler, sol tarafta yarım sesler mevcuttur (Ott,2014: 76)

Şekil 177. Streichzither (Yaylı Ziter)

Yayla çalınan çalgılar Bavyera'nın Maximilian köyünden kanun virtüözü olan Johann Petzmayer'in Münih'te icat ettiği bir çalgıdır. Bu müzik aleti yüzü sanatçıya dönük olarak bir masa üzerine konulduğunda enstrümanın yayla çalınması kolaylaştırılmış olur. Sesi ayarlamak adına anahtarlar sahip olan bir enstrümandır. Sesin çıkması açısından açılan delikler, parlak şekillerle süslenmiştir (Ott, 2014: 74)

Şekil 178. Tenekeli Kemane

Gövdesi bir yağ tenekesinden oluşturulmuştur. Gövdeden sapın üst kısmına kadar uzanan üç adet teli mevcuttur.

Şekil 179. Tro Khmer

Üç telli bir çalgı olan Kamboçya çalgısı tro khmerin kalp şeklini andıran ve hindistan cevizinden yapılmış bir gövdesi vardır. Bu gövde, yılan derisiyle kaplanmıştır. Çalgının rezonatörü masif bir tahta türünden yapılmıştır ve bufalo derisiyle kaplanmıştır. Çalması oldukça zor bir çalgıdır (Ott, 2014: 134).

Şekil 180. Violine

Yayla çalınan telli bir çalgıdır. Notası, ikinci çizgi sol açkısı ile yazılır. Solo ve eşlik görevi verilir. Hiçbir Çalgı da olmayan ses rengiyle, çok zengin bir anlatım gücü vardır (Çalışır, 1997: 162).

Şekil 181. Violine America

Bu keman türü, özellikle Meksika'nın Huichol kızılderiileri tarafından (kuzey'de yer alan Jalisco eyaletinin bir topluluğu) çalınan bir çalgıdır. Kılıfın şekli, tellerin tutturuluşu ve tutturulduğu kısım, Avrupa'nın violin türüne çok yakındır. Bu dört telli çalgının kenarları yoktur. Kılıfı kubbelidir ve tabanı neredeyse tamamen yuvarlaktır. Bu çalgı, kılıfa bağlanmış olan sapa tutturulmuş anahtar kutusu ve boyun da dâhil olmak üzere bir parça tahtadan elde edilmiştir (Ott, 2014: 255).

Şekil 182. Gestrichene Akkordzithern (Yaylı Akort Ziterası)

Yay eşliğinde çalınan bu tür kanunlar kolay çalabilmek açısından tutulacak yeri olmayan, çekilerek çalınan kanun türlerine benzerler. Bu türler de nota listeleri eşliğinde çalınırlar. Yayla çalınmaları esnasında her telden yalnızca bir tür ses çıkar. Akortlar sol elle ayarlanır (Ott, 2014: 72).

Şekil 183. Yaylı Tanbur

Yayla çalınan tanbur türü. Yaklaşık bir asırlık bir mazisi vardır. Tanburi Cemil Bey tarafından icat edildi. Daha sonra Ercüment Batanay ve Fahrettin Çimenli tarafından geliştirilerek bugünkü haline getirildi

[https://www.turkcebilgi.com /yayl%C4%B1_tambur_\(30.06.2018\).](https://www.turkcebilgi.com /yayl%C4%B1_tambur_(30.06.2018).)

Şekil 184. Yörük Kemane

Bu çalgı, Türkiye'nin güneyindeki yörük göçmenler tarafından çalınır. Çalgının yapısı kemençeye benzer şekilde; geniş gövde, yassı bir kılıf, yassı taban ve tellerin sabitlenmesine yarayan bölümlerden oluşur. Yan kısımlara tutturulmuş anahtarlara sahip anahtar kutusu, tel sayısı ve tonu kabak kemane çalgısıyla aynıdır (Ott, 2014: 300).

Elde edilen bulgular sonucunda Asya, Afrika, Avrupa, Amerika kıtalarından gelen bu enstrümanların iklimlendirme ışıklandırma koşullarının yetersizliği sebebiyle gövdelerinde kılcal çatlaklar, renklerinde solmalar, hayvan derisinden yapılan enstrümanların bazılarında böceklenmelerden ötürü üzerlerinde deformasyonlar olduğu görülmüştür.

4. DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı İbrahim Alimoğlu Müzik Müzesi envanterine göre vurmali çalgılar ve karşılaşılan sorunlar nelerdir?

El, parmak, tokmak ya da çubuk ile vurularak çalınan çalgılar, müze içerisinde Asya, Afrika, Avrupa, Amerika kıtalarına göre sınıflandırılmıştır. Bu çalgılar fiziksel yapı itibarıyla gövdesi; ağaç, bakır, metal, pişirilmiş toprak, kasek kısmı; deri veya plastik malzeme, Tokmak veya çubukları; ağaç ya da plastik malzemeden üretilmiştir. Ott çalışmasında bazı enstrümanları şu şekilde tanımlamıştır. Bu çalgılar, görselleri ile birlikte aşağıdaki gibidir.

Şekil 185. Asma Davul

Bu enstrüman, iki kasnağı olan ve kasnağın iki yüzüne de deri gerilerek yapılan bir müzik aletidir. Dünyanın en eski vurmali çalgılarından biri olarak bilinmektedir. Bu anlamda da müziğin önemli noktalarından biri olarak bilinmektedir. Davulun en önemli noktası orta kısmında bulunan derinin daha gergin olarak hazırlanmasıdır. Bu sayede dokunulduğunda direkt olarak ses çıkarmaya başlayacaktır

<https://www.ezgicanmuzik.com.tr/asma-davul> (30.06.2018).

Şekil 186. Balafon

Balafon bir çeşit ahşap ksilofon. Mali ve Gine menşelidir. Balafon'un arşivlerde, Mali'nin kraliyet mahkemesinde çaldığı 1352 yılına dayanmaktadır. Ahşap tuşların sayısı değişkendir. Bu enstrüman pentatonik bir ölçekte ayarlanmıştır. Enstrümanın alt kısmında su kabağından yapılmış rezanatorler asılı durmaktadır. Her kabuğundaki küçük bir delik, nazal-vızıltı tınısı üretmek için geleneksel olarak ince

örümcek-yumurta kesesi filamanlarından oluşan bir zar ile kaplıdır. Genellikle Balafon, iki sakız-kauçuk tokmakları ile çalınır

<http://muzikkoleksiyonu.com/balafon/> (25.03.2019).

Şekil 187. Dayra (Özbekistan)

Özbekistan' a ait bir halk çalgısıdır. Bu çalgının çemberinin iç kısmında ziller mevcuttur. Boyut bakımından def ile aynı çaptadır. Üzeri deri ile kaplanmıştır.

Şekil 188. Erbane

Gövdesi eğilmiş bir ağaçtan oluşturulan kasnaktan müteşekkildir. Bu kasnak için genellikle gürgen ve ıhlamur ağacı kullanılır. Kasnağın içerisine 33 adet kanca takılır ve bu kancaların her birine iç içe geçmiş üçer adet metal halka/zincir takılır. Bu zincir grubunda toplamda 99 metal halka bulunur. İşlenmiş oğlak derisi gerilerek kasnağın üzeri kaplanır ve erbane sazı son halini alır. Çalmadan önce deri ısıtılarak gerginleştirilir ve daha gür bir ses çıkarması sağlanır

<http://www.ilmvemedenyet.com/dogunun-sazlari-3-erbane.html> (30.06.2018).

Şekil 189. Kalimba

Orijinali Zimbabwe olan bir müzik aletidir. Prensipde piyanoyu andırır. İnce metal plakalardan oluşan tuşlarına basılarak ses elde edilir. Bazı Afrika danslarına ait şarkılarda halen kullanılmaktadır. Farklı şekil ve süslemelerde üretilen türleri bulunmaktadır

<http://es-anlamlisi.com/kalimba-nedir> (30.06.2018).

Şekil 190. Kaplan Kabağı (Friction Drum)

Bu enstrüman dünyanın her yerinde çeşitli şekillerde bulunmaktadır. Gövdenin üzerinde gerilmiş bir deri mevcuttur. Vurmalı bir perküsyon aletidir. Sol tarafta görmüş olduğunuz enstrüman diğerlerinin yapısından farklı olup, gövdeye gerilen derinin delinerek içinden at kılı geçirilmesiyle rüzgâr sesi oluşumuna müsaade eden bir mekanizma geliştirilmiştir.

Şekil 191. Kudüm

Geleneksel Türk sanat müziğinde, kendine özgü bir ses rengi olan, belirli bir perdeye düzenlenebilen Deri gerili bir ritim çalgısıdır. Timpani' nin basit bir biçimidir. Nakkareden büyük, kösten küçüktür (Say, 2012: 314).

Şekil 192. Nakkare

Tabilhane ve mehterhane ocaklarında yer alan vurmali bir çalgıdır. Çift olarak kullanılır. Yan yana getirilmiş iki darbukadan oluşan nakkare, zurnanın eşlik çalgısıdır. Çoğunlukla iki küçük değnekle ya da elle çalınır (Say, 2012: 373).

Şekil 193. Şaman Davulu

Davul, bir arşın çapındadır. İskeleti genellikle sepet yapımında kullanılan söğütten yapılır ve at derisiyle kaplanır. Davulun içinde dikey olarak duran sapı genellikle kayın ağacından yapılır. Sapta mars denilen, kamın yer altı dünyasında yaşayan erliklerin lideri Erlik Han'a ulaşmasını sağlayan on iki delik bulunur

<http://www.dinlertarihi.net/saman-davulu/default.asp> (30.06.2018).

Şekil 194. Trampet

Perdesi tanımsız, yalın bir vurmali çalgıdır. Davulun küçük bir çeşididir. Dünyanın bütün kıtalarında çeşitli şekilleriyle kullanılır. Boyna asılır ve üst taraftaki deriye çubukla vurularak çalınır (Say, 2012: 525).

Şekil 195. Zilli Def

Dar bir ahşap kasnağın bir yüzüne deri geçirilerek yapılmış, ayrıca kasnağın ortasına belirli aralıklarla oynak küçük ziller yerleştirilmiştir. Parmakla vurularak, titreterek ya da sallayarak çalınır (Say, 2012: 512).

Yapılan incelemeler sonucunda Asya, Afrika, Avrupa, Amerika kıtalarından gelen bu enstrümanların iklimlendirme ışıklandırma ve saklama koşullarının yetersizliği sebebiyle gövdelerinde kılcal çatlaklar, renklerinde solmalar, bazı enstrümanlarda bulunan metal parçalarda paslanmalar, hayvan derisinden yapılan enstrümanların bazılarında böceklenmelerden ötürü üzerlerinde deformasyonlar olduğu görülmüştür.

5. BEŞİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR VE YORUM

Uzman görüşüne göre Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı İbrahim Alimoğlu Müzik Müzesi ile ilgili karşılaşılan sorunlar nelerdir?

Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı İbrahim Alimoğlu Müzik Müzesi Koordinatörü Öğretim Görevlisi Yunus Emre Uğur ile yapılan görüşmede, müzede karşılaşılan sorunlar ile ilgili şu bilgilere ulaşılmıştır.

- Müze Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı binasının içinde yer alıp, müzeye tahsis edilen bir personelin bulunmaması önemli bir eksikliklerdir.
- Müze de sergilenen enstrümanların doğal yapılarını koruyabilmeleri için uygun iklimlendirme koşullarının olmaması,

- Enstrümanların teshir edilen alanlarının tefrişatının, gelen çocuk misafirlerin yararlanabileceği şekilde olması (Cam çıkıntılar, köşeli noktalar),
- Müzeyi ziyarete gelen konuklara rehberlik edilmesi, tamamen Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'nda görev yapan ve okuyan gönüllü müzecilerle yürütülmektedir. Bu konuda alanında uzman yeteri kadar personelin olmaması,
- Müzenin genel temizliği ve bakımı ile ilgili bir lutiye ve personelin olmaması,
- Müzenin tanıtıcı broşür ve diğer genel harcamalarını karşılayacak bir bütçenin olmaması,
- Müzenin tanıtımının kişisel çabalarla yapılması ve profesyonel bir tanıtım yapılabilecek bir bütçenin olmaması,
- Burada sergilenen materyallere uygun yeni bir bina gereksinimi müzenin başlıca sorunlarından olduğu düşünülmektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Dünya müzik kültürünün kadim tarihsel birikimlerinin gelecek kuşaklara aktarılmasında büyük önem taşıyan müzeler arasında, müzik ile ilgili müzelerin dünya üzerinde olması gerekenin altında olduğu gözlemlenmektedir. Bünyesinde bulundurduğu müzik objelerinin niteliği ve niceliği açısından Afyon Kocatepe Üniversitesi İbrahim Alimoğlu Müzik Müzesi' nin, bu konu ile ülkemizde büyük bir eksikliği kapattığı düşünülmektedir.

Afyon Kocatepe Üniversitesi İbrahim Alimoğlu Müzik Müzesi, haftanın yedi günü açık olup, gelen ziyaretçilerin ilgi ile gezdiği, gezerken sanat ile iç içe olduğu, bunun yanı sıra ziyaretçilere sürekli konser verebilme imkânı sunduğu, bu etkileşim ile birlikte ziyaretçilerin müzeden mutlu ayrıldığı gözlemlenmiştir.

Afyon Kocatepe Üniversitesi İbrahim Alimoğlu Müzik Müzesi' ne gelen ziyaretçiler arasında ilköğretim, lise ve üniversite öğrencileri de bulunmaktadır. Bu bağlamda kültürlenme ve kültürleşme faaliyetleri açısından müzenin büyük bir öneme sahip olduğu düşünülmektedir.

Yapılan incelemeler sonucunda müze içerisinde 420 adet enstrüman olduğu tespit edilmiştir. Bulunan enstrümanlar, Asya, Afrika, Avrupa, Amerika kıtalarına göre sınıflandırılmıştır. Müzede yapılmış olan sınıflandırmaya göre nefesli enstrümanların genellikle tüm kıtalarda çalındığı görülmüştür. Yapılan envantere göre Afrika kıtasından 2 adet nefesli çalgı, Asya kıtasından 39 adet nefesli çalgı, Avrupa kıtasından 27 adet nefesli çalgı, Amerika Kıtasından 5 adet nefesli çalgı bulunmaktadır. Enstrümanlar Afrika ve Asya kıtalarında genellikle ahşap ve benzeri malzemelerden üretilirken, Avrupa, Amerika kıtalarında ahşap malzemelerden yapılmış enstrümanlar bulunurken, bakır üflemeli ve serbest hava titreşimli enstrümanların da bakır, metal ve plastik malzemelerden üretildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Müze envanterinde bulunan telli enstrümanlar Asya, Afrika, Avrupa, Amerika kıtalarına göre sınıflandırılmıştır. Yapılan envantere göre Afrika kıtasından 59 adet telli enstrüman, Asya kıtasından 123 adet telli enstrüman, Avrupa kıtasından 40 adet telli enstrüman, Amerika Kıtasından 12 adet telli enstrüman bulunmaktadır.

Müze envanterinde bulunan yaylı çalgılar Asya, Afrika, Avrupa, Amerika kıtalarına göre sınıflandırılmıştır. Yapılan envantere göre Afrika kıtasından 10 adet yaylı çalgı, Asya kıtasından 49 adet yaylı çalgı, Avrupa kıtasından 19 adet yaylı çalgı, Amerika Kıtasından 1 adet yaylı enstrüman bulunmaktadır.

Müze envanterinde bulunan vurmali enstrümanlar Asya, Afrika, Avrupa, Amerika kıtalarına göre sınıflandırılmıştır. Yapılan envantere göre Afrika kıtasından 7 adet vurmali enstrüman, Asya kıtasından 12 adet vurmali enstrüman, Avrupa kıtasından 1 adet vurmali enstrüman, Amerika Kıtasından 4 adet vurmali enstrüman bulunmaktadır.

ÖNERİLER

- Müzede sergilenen enstrümanların bakımlarının düzenli periyotlar halinde alanında uzman kişiler tarafından bakımlarının yapılması,

- Müzedeki enstrümanların daha uzun ömürlü kalabilmesi için iklimlendirme ve saklama koşullarının daha iyi şartlarda olması, korunması ve uzmanlardan yardım alınması,

- Enstrümanların sergilendiği vitrinlerin hem çalgılar, hem de can güvenliği açısından, çok daha sağlıklı ergonomik vitrinlerin kullanılması,

- Müzik müzeciliği ve organoloji (enstrüman bilimi) alanında sempozyumların düzenlenmesi, bilimsel araştırmaların sıklaştırılması,

- Hem üniversite tanıtımı, hem de kültür turizmine katkı sağlaması açısından

yerel gazetelere ve sosyal platformlara reklam verilmesi,

- İl Kültür Turizm Müdürlüğü web sitesi, Turizm Aktiviteleri – Kültür

Turizmi

- Müzeler ve Ören yerleri bölümüne Afyon Kocatepe Üniversitesi İbrahim Alimoğlu Müzik Müzesi' nin de eklenmesi,

- Müze bakım ve giderleri için alternatif sponsorların bulunması,
- Ülkemizdeki sanatçıların Konservatuvar bünyesinde müzemize davet

edilmesi ve bu sanatçıların sosyal medya hesapları üzerinden müze tanıtımını yapmalarının sağlanması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Açın, C. (1994). *Enstrüman Bilimi (Organoloji)*, Kişisel Yayın, İstanbul.
- Adar, Ç. (2017), *Şehir ve Sanat İlişkisinde Özel Şirketlerin Rolü; Alimoğlu Kültür Sanat Derneği Örneği/ AKSAM*, Pamukkale Üniversitesi 1. Uluslararası Sanat Eğitimi Sempozyumu Sürdürülebilir Gelecek için Sanat Eğitimi, Denizli.
- Afrika Trompeti*, (b.t.), 29 Haziran 2018, <https://www.allaroundthisworld.com/learn/africa-2/african-instruments/african-horn-trumpet/#.WzYqGbgyXIU>
- Akçok B. (b.t.), *Gitar*, 29 Haziran 2018, <https://www.bilgiustam.com/gitar-nedir-turleri-nelerdir/>
- Arık, M. (2015), *Türk Müzeciliğinin Tarihsel Gelişimi*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Artun, A. (2006), *Sanat Müzeleri Müze ve Modernlik*, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Asma Davul*, (b.t.), 30 Haziran 2018, <https://www.ezgicanmuzik.com.tr/asma-davul>
- Atasoy, S. (1984), *Türkiye’de Müzecilik Cumhuriyet Dönemi Türk Ansiklopedisi 46*, İstanbul.
- Bağlama*, (b.t.), 30 Haziran 2018, <https://www.turkcebilgi.com/ba%C4%9Flama>
- Balafon*, (b.t.), 25 Mart 2019, <http://muzikkoleksiyonu.com/balafon/>
- Çal, H. (1997), *Osmanlı Devletinde Asar-ı Atika Nizamnameleri*, Vakıflar Dergisi, Sayı. 26, Ankara.
- Çelik, Ş. (2012), *T.C. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Şekil Anasanat Dalı Türkiye’de Özel Müzecilik ve Baskı Müzesi Yüksek Lisans Tezi*, Erzurum.
- Çeng, (b.t.), 29 Haziran 2018, <https://www.turkcebilgi.com/%C3%A7eng>
- Demir, C. (2001), *Müzelerde Çağdaş Pazarlama*, Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı. İstanbul.
- Dilek, O. (b.t.), *Erbane*, 30 Haziran 2018, <http://www.ilimvemedeniyyet.com/dogunun-sazlari-3-erbane.html>
- Doğan, O. (2013), *T.C Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler Ve Tanıtım Bölümü Reklamcılık ve Tanıtım Ana Bilim Dalı Sanat Pazarlaması Bağlamında Müzecilik ve İletişim Stratejileri*, İstanbul.

- Elbaş, O. (2011). *Tarihsel Süreç İçinde Türkiye’de Müzik Kültürü ve Müzik Müzesi, Türkiye’de Müzik Kültürü Kongresi Bildiriler Kitabı*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara.
- Erbay, M. (2011), *Müzelerde Sergileme ve Sunum Tekniklerinin Planlanması*, Beta Basım, İstanbul.
- Erkıln, C. (2011), *Bilimsel Araştırmalarda Evren Ve rneklem*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Edirne.
- Gerçek, F. (1999), *Türk Müzeciliği*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, s.1.
- Gökçe, B. (2004). *Toplumsal Bilimlerde Araştırma*, Savaş Yayınları. Ankara.
- Gurur, *Pan Flüt Hakkında Kısa Bilgi*, 29 Haziran 2018, <http://www.nkfu.com/pan-flut-hakkında-kısa-bilgi/>
- İşık, T. S. (2015) *Türkiye’de Organoloji alışmaları*, Mukaddime 6/1, Mardin.
- İlyasoğlu, E. (2009), *Zaman İçinde Müzik*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Kabak Kemane*, (b.t.), 30 Haziran 2018, <https://www.turkcebilgi.com/kabak-kemane>
- Kalimba*, (b.t.), 30 Haziran 2018, <http://es-anlamlisi.com/kalimba-nedir>
- Kaptan, S. (1989), *Bilimsel Araştırma Gözlem ve Teknikleri*. Tek ışık Ař. , Ankara.
- Karadeniz Kemeçe*, (b.t.), 30 Haziran 2018, <https://www.turkcebilgi.com/kemen%C3%A7e>
- Karasar, N. (1999), *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayınları, Ankara.
- Karasar, N. (2009), *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayınları, Ankara.
- Kartaler . Y. (2009), *Müzecilik Eğitiminde Yeni Eğilimler Türkiye’de Müzecilik ve Mesleki Eğitim*, İstanbul.
- Klasik Kemeçe*, (b.t.), 30 Haziran 2018, http://sercanhalili.com/sercantr/index.php?option=com_content&view=section&id=8&layout=blog&Itemid=81
- Ott, W. (2014), *Vielsaitigkeit*, Kişisel Yayın, Almanya.
- zkasım, H. ve Ögel, S. (2005), *Türkiye’de Müzeciliğin Gelişimi*, İtü Dergisi/B Sosyal Bilimler, Cilt:2, Sayı:1, İstanbul.
- Pamir, L. (2000), *Müzikte Geniş Soluklar*, Boyut Yayıncılık, İstanbul.
- Pomak, (20 Nisan 2009), *Gusle*, 30 Haziran 2018, <http://www.pomaklar.com/t212-balkanlara-ozgu-muzik-aletleri>
- Rebab*, (b.t.), 30 Haziran 2018, <https://tumata.com/enstrumanlar/>

- Saksafon*, (b.t.) 29 Haziran 2018, <https://bilgideposu.wordpress.com/2009/01/17/uflemeli-calgilar-saksofon-nedir-nasil-calinir-saksofon-cesitleri-calgi-aletleri/>
- Say, A. (2006), *Müzik Tarihi*, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara.
- Say, A. (2012), *Müzik Sözlüğü*, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara.
- Sözen, M. ve Uğur, T. (1987), *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü*, Remzi Yayınevi, İstanbul.
- Şaman Davulu*, (b.t.), 30 Haziran 2018, <http://www.dinlertarihi.net/saman-davulu/default.asp>
- Tanpura*, (b.t.), 30 Haziran 2018, <http://www.sahajayogaportal.org/muzik-sanat/klasik-hint-muzigi/enstrumanlar.html>
- Tar*, (b.t.), 30 Haziran 2018, <http://sosyolojisi.com/tar-nedir-tar-ne-demektir-ozellikleri-nelerdir/11307.html>
- Tetik, S. (2017), *Ali Rıza Yalın'ın Organoloji' ye Katkıları*, Rast Müzikoloji Dergisi, Tokat.
- Türkiye' de Müzecilik*, (b.t.), 30 Haziran 2018, <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR-69904/turkiyede-muzecilik.html>
- Ud*, (b.t.), 30 Haziran 2018, <https://www.dersimiz.com/bilgibankasi/UD-NEDIR-HAKKINDA-BILGI-1053.html>
- Yaylı Tanbur*, (b.t.), 30 Haziran 2018, https://www.turkcebilgi.com/_yayl%C4%B1_tambur
- Yener, F. (1983), *Müzik*, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Şişli Meydanı 364, İstanbul.
- Zambır (Çifte)*, (b.t.), 29 Haziran 2018, <http://www.bakimliyiz.com/kisaca/133299-cifte-calgisi-nedir-kisaca.html>

EKLER

Tablo 1.

<p style="text-align: center;"><i>AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ DEVLET KONSERVATUVARI İBRAHİM ALİMOĞLU MÜZİK MÜZESİ ENSTRÜMAN ENVANTERİ</i></p>
--

<u>SIRA</u>	<u>ENSTRÜMAN</u>
	<u>ASYA ÇALGILARI</u>
1.	<i>AĞIZ HARPI (KOPUZU)</i>
2.	<i>ASMA DAVUL</i>
3.	<i>BAĞLAMA</i>
4.	<i>BAS KEMENÇE</i>
5.	<i>BASTON BAĞLAMA</i>
6.	<i>BIOLA</i>
7.	<i>BROH</i>
8.	<i>BULBUL TARANG</i>
9.	<i>BURMESISCHE KURZHALSLOUTEN</i>
10.	<i>CHAPEY</i>
11.	<i>CO KE</i>
12.	<i>CÜMBÜŞ</i>
13.	<i>ÇENG</i>
14.	<i>ÇENG (PAZIRIK)</i>
15.	<i>DAN DAY</i>
16.	<i>DAN NGUYET</i>
17.	<i>DAN SEN</i>

18.	<i>DAN-BAU</i>
19.	<i>DAYRA</i>
20.	<i>DHODRO BANAM</i>
21.	<i>DILRUBA</i>
22.	<i>DINH GOONG</i>
23.	<i>DİLLİ KAVAL</i>
24.	<i>DOMBRA</i>
25.	<i>DOTAR</i>
26.	<i>DOTARA</i>
27.	<i>DRAMNYEN (SGRA – SNYAN)</i>
28.	<i>DSYBOI</i>
29.	<i>DUTAR (TÜRKMENİSTAN)</i>
30.	<i>EKTARA</i>
31.	<i>ERBANE</i>
32.	<i>ERHU</i>
33.	<i>ESRAJ</i>
34.	<i>FAGLUNG</i>
35.	<i>FANTA SİTAR</i>
36.	<i>GAINÉ SARANGI</i>
37.	<i>GAMBUS</i>
38.	<i>GHICHAK</i>
39.	<i>GIÇEK</i>
40.	<i>GUQIN</i>
41.	<i>HEGİT</i>
42.	<i>HİNT FLÛTÛ</i>
43.	<i>HİNT GIÇEĞİ</i>
44.	<i>HOSOZAO SHAMISEN</i>

45.	<i>IKLIĜ</i>
46.	<i>JINGHU</i>
47.	<i>KABA ZURNA</i>
48.	<i>KABAK KEMANE</i>
49.	<i>KABAK TAR</i>
50.	<i>KAMAYACHA</i>
51.	<i>KANUN / ZITHER</i>
52.	<i>KARADENİZ KEMENÇESİ</i>
53.	<i>KASCHGAR RUBAB</i>
54.	<i>KASHMIRI SARANG</i>
55.	<i>KAVAL</i>
56.	<i>KILKIYAK</i>
57.	<i>KILKOPUZ</i>
58.	<i>KINGRI</i>
59.	<i>KOMUZ</i>
60.	<i>KUDÜM</i>
61.	<i>KUGLUNG</i>
62.	<i>KUTJAPI, HASAPI</i>
63.	<i>MATOUQIN</i>
64.	<i>MI GYAUN</i>
65.	<i>MORIN KHUR</i>
66.	<i>NAKKARE</i>
67.	<i>NANHU</i>
68.	<i>NEY</i>
69.	<i>ORTA ZURNA</i>
70.	<i>PANDURİ</i>
71.	<i>PHET BANAM</i>

72.	<i>PHIN (PHIA)</i>
73.	<i>PIPA</i>
74.	<i>RABAB</i>
75.	<i>RABABA</i>
76.	<i>RAVANHATHA</i>
77.	<i>REDEB</i>
78.	<i>RIWANA (DRAMNYEN)</i>
79.	<i>SADEV</i>
80.	<i>SANTUR</i>
81.	<i>SANXIAN</i>
82.	<i>SARANGI</i>
83.	<i>SARASWATI VINA</i>
84.	<i>SARINDA, SUROD</i>
85.	<i>SAROD</i>
86.	<i>SAUNG GAUK</i>
87.	<i>SAZ</i>
88.	<i>SERNG</i>
89.	<i>SETAR</i>
90.	<i>SĪTAR</i>
91.	<i>SO I</i>
92.	<i>SO U</i>
93.	<i>SUGUDU</i>
94.	<i>ŞAMAN DAVULU</i>
95.	<i>TAKHE</i>
96.	<i>TAMBUR</i>
97.	<i>TAMBURA</i>
98.	<i>TAMBURICA</i>

99.	<i>TANBUR</i>
100.	<i>TANPURA</i>
101.	<i>TAR</i>
102.	<i>TENEKELİ KEMANE</i>
103.	<i>TRO KHMER</i>
104.	<i>TRO U</i>
105.	<i>TULUM</i>
106.	<i>TUNGNA</i>
107.	<i>VICHITRA VINA</i>
108.	<i>WAJI</i>
109.	<i>YAYLI TANBUR</i>
110.	<i>YÖRÜK KEMANE</i>
111.	<i>YÖRÜK SİPSİSİ</i>
112.	<i>YUEQIN</i>
113.	<i>ZHENG</i>
114.	<i>ZİLLİ TEF</i>
115.	<i>ZUPFTROMMELN</i>
116.	<i>ZURNA</i>
	<u><i>AFRİKA</i></u>
117.	<i>ADUNGU</i>
118.	<i>AFRIKANISCHE BOGENHARFEN</i>
119.	<i>AFRIKANISCHE KURZHALS LAUTE</i>
120.	<i>AFRİKA TROMPETİ</i>
121.	<i>BALAFON</i>
122.	<i>BEGENA, KERAR</i>
123.	<i>DOMU</i>

124.	<i>ENANGA</i>
125.	<i>ENDINGIDI</i>
126.	<i>FLOSSZITHER TIANHOUN</i>
127.	<i>GIMBRI</i>
128.	<i>GOGÉ, RITI (NYANYERU)</i>
129.	<i>GONI</i>
130.	<i>HARFENLAUTE</i>
131.	<i>KAMANGA (REBABA)</i>
132.	<i>KAWAYAWAYA (MUND/ SCHRAPBOGEN)</i>
133.	<i>KIPANGO</i>
134.	<i>KORA</i>
135.	<i>KUNDI</i>
136.	<i>LEIRACHNliches INSTRUMENT</i>
137.	<i>LOTAR</i>
138.	<i>MASENQO</i>
139.	<i>MVET</i>
140.	<i>NGANGERA</i>
141.	<i>NGONI (HALAM, KOTINGO)</i>
142.	<i>NYAMWEZI HARFE</i>
143.	<i>OSTAFRIKANISCHE SPIESSLAUTE</i>
144.	<i>PLURIARC</i>
145.	<i>REBAB</i>
146.	<i>SEMSEMIYA KISSAR</i>
147.	<i>SUDAN ve UGANDA LİRLERİ</i>
148.	<i>UNBEKANNTES INSTRUMENT</i>
149.	<i>VALIHA</i>
150.	<i>WINKELHARFE</i>

	<u>AVRUPA</u>
151.	<i>AKKORDOLIA</i>
152.	<i>AKORDEON</i>
153.	<i>AKUSTİK GİTAR</i>
154.	<i>BALALAIKA</i>
155.	<i>BANDANEON</i>
156.	<i>BANDURA</i>
157.	<i>BAS GİTAR</i>
158.	<i>BAS SAKSAFON</i>
159.	<i>BUZUKI</i>
160.	<i>CISTER</i>
161.	<i>CITERA</i>
162.	<i>DOMRA</i>
163.	<i>DVOJINICE</i>
164.	<i>ELEKTRO GİTAR</i>
165.	<i>ENGLISH GUITAR</i>
166.	<i>FAGOT</i>
167.	<i>FIDEL</i>
168.	<i>FLÜT</i>
169.	<i>GADULKA</i>
170.	<i>GAMBUS</i>
171.	<i>GESTRICHENE AKKORDZITHERN</i>
172.	<i>GEZUPFTE AKKORDZITHERN</i>
173.	<i>GUSLE</i>
174.	<i>GUSLI</i>

175.	<i>KALİMBA</i>
176.	<i>KANTELE</i>
177.	<i>KLARİNET</i>
178.	<i>KLASİK GİTAR</i>
179.	<i>KLEIN GİTARREN</i>
180.	<i>KONSER KANUNU</i>
181.	<i>KORNO</i>
182.	<i>KRETISCHE LYRA</i>
183.	<i>LAUD</i>
184.	<i>LAVTA</i>
185.	<i>LIRICA</i>
186.	<i>MANDOLINE</i>
187.	<i>NYCKELHARPA</i>
188.	<i>PAN FLÜT</i>
189.	<i>RENAISSANCELAUTE</i>
190.	<i>SAKSAFON</i>
191.	<i>SCHEITHOLT</i>
192.	<i>STÖSSEL ÇALGILARI</i>
193.	<i>STREICHPSALTER</i>
194.	<i>STREICHZITHER</i>
195.	<i>SUSAPHONE</i>
196.	<i>TRAMPET</i>
197.	<i>TROMBON</i>
198.	<i>TUBA</i>
199.	<i>VIOLINE</i>

	<u><i>AMERĪKA</i></u>
<i>200.</i>	<i>APPALACHIAN DULCIMER</i>
<i>201.</i>	<i>ARP</i>
<i>202.</i>	<i>BANJO</i>
<i>203.</i>	<i>BERIMBAO</i>
<i>204.</i>	<i>CHARANGO</i>
<i>205.</i>	<i>GUITARRE AMERĪCA</i>
<i>206.</i>	<i>KAPLAN KABAĢI (FRICTION DRUM)</i>
<i>207.</i>	<i>OKARĪNA</i>
<i>208.</i>	<i>UKULELE</i>
<i>209.</i>	<i>VIOLIN AMERĪCA</i>